

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
Facultatea de Drept și Științe Sociale
Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic

DISERTAȚIE

de finalizare a programului de master
PSIHOPEDAGOGIA EDUCAȚIEI TIMPURII
ȘI A ȘCOLARITĂȚII MICI

Absolvent,

Cioran (Bufnea) Ana-Camelia

Conducător științific,
Prof.univ.dr. **Voiculescu Florea**

2014

1

Parteneri:

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
Facultatea de Drept și Științe Sociale
Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic

DISERTAȚIE

Importanța dezvoltării abilităților socio-emoționale la vârsta
preșcolară

Absolvent,

Cioran (Bufnea) Ana-Camelia

Conducător științific,
Prof.univ.dr. **Voiculescu Florea**

2014

Parteneri:

2

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Prezenta disertație finalizează programul de master ***Psihopedagogia educației timpurii și a școlarității mici***, organizat în cadrul proiectului *Perspective ale formării prin masterat a specialiștilor în domeniul educației timpurii și al școlarității mici la un nivel calitativ superior* (PERFORMER), proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013, Cod Contract: POSDRU/86/1.2/S/62508.

Beneficiar: Universitatea "Transilvania" din Brașov

Partener 1: Universitatea "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia

Partener 2: Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad

Partener 3: Istituto di Scienze Psicologiche di Educazione e di Formazione, Roma (Italia)

Parteneri:

3

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

CUPRINS

HARTĂ CONCEPTUALĂ	4
Importanța dezvoltării abilităților socio- emoționale la vârsta preșcolară.....	4
INTRODUCERE	5
1. ABILITĂȚILE EMOȚIONALE	8
1.1. Tipologia emoțiilor.....	8
1.2. Definirea și caracterizarea inteligenței emoționale.....	10
1.3. Dezvoltarea abilităților emoționale la preșcolari.....	13
1.3.1. Recunoașterea și exprimarea emoțiilor.....	14
1.3.2. Înțelegerea emoțiilor.....	17
1.3.3. Reglarea emoțională.....	18
2. ABILITĂȚILE SOCIALE	22
2.1. Definirea și caracterizarea abilităților sociale.....	22
2.2. Etape în dezvoltarea abilităților sociale.....	24
2.3. Dezvoltarea abilităților sociale la preșcolari.....	27
2.3.1. Inițierea și menținerea unei relații.....	29
2.3.2. Integrarea într-un grup.....	32
3. PROIECTUL DE CERCETARE	35
3.1. Prezentarea temei, a obiectivelor generale și a ipotezei cercetării.....	35
3.2. Prezentarea metodelor și a tehnicilor utilizate.....	36
3.3. Prezentarea grupului țintă, a perioadei și a locului desfășurării cercetării.....	39
3.4. Prezentarea design-ului cercetării sub aspect procesual.....	40
3.5. Rezultatele cercetării și interpretarea acestora.....	104
CONCLUZII	127
ANEXE	130
BIBLIOGRAFIE	143

Parteneri:

4

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

HARTĂ CONCEPTUALĂ

Importanța dezvoltării abilităților socio-emoționale la vârsta preșcolară

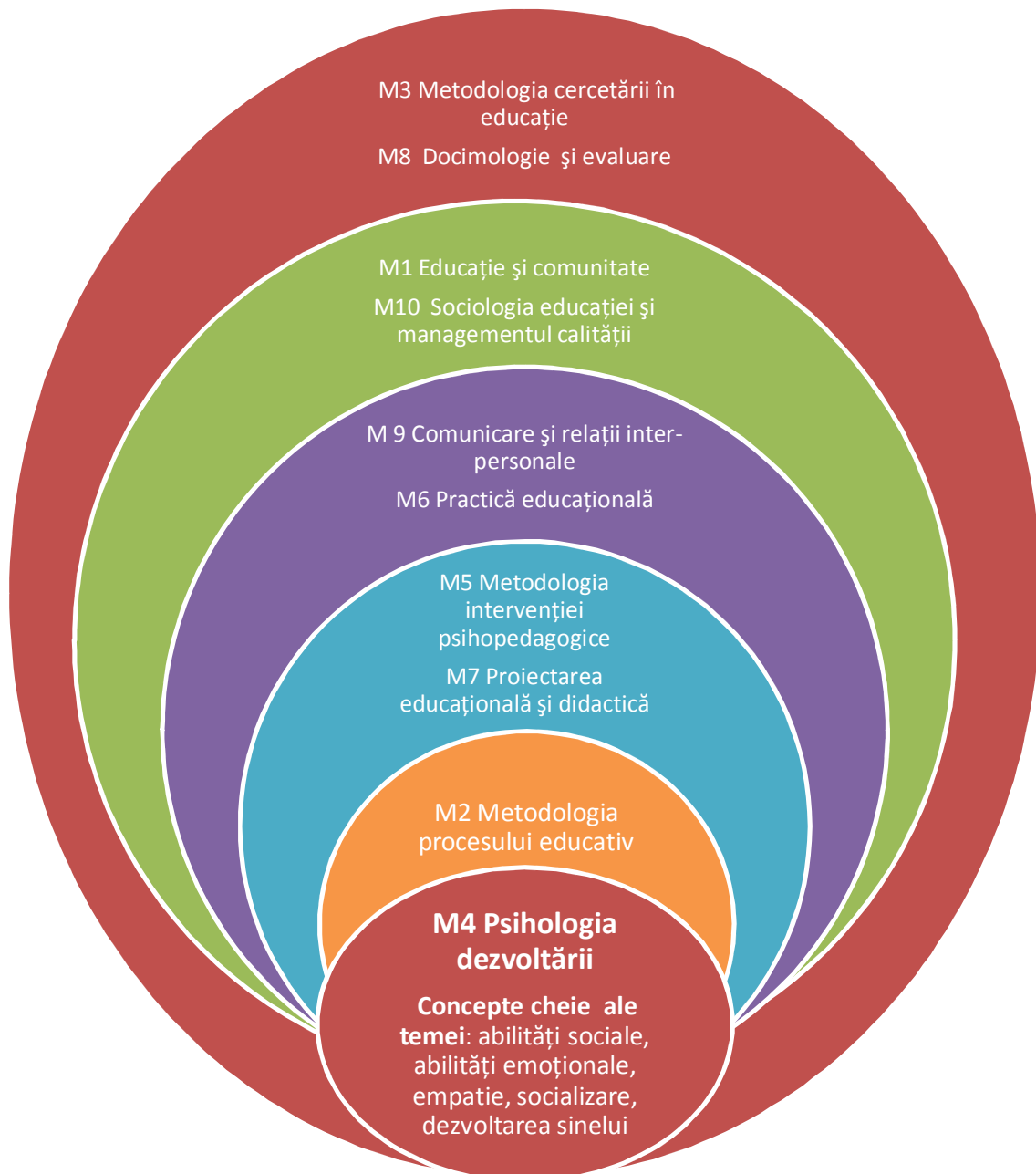

Figura 1

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

INTRODUCERE

Abilitățile sociale și emoționale sunt factori importanți în dezvoltarea personalității umane, reprezintă indicatori importanți în adaptarea școlară și în integrarea socială pentru tot restul vieții. Până de curând s-a asociat succesul adaptării la cerințele mediului cu nivelul de dezvoltare al abilităților intelectuale, separând raționalitatea de emoții. Cu toate că abilitățile intelectuale sunt foarte importante, emoțiile sunt sursă de informații esențiale pentru supraviețuire. Inteligența emoțională din viața adultului își are originea în dezvoltarea abilităților socio-emoționale din perioada preșcolară. Conștientizarea emoțiilor reprezintă abilitatea de bază pentru achiziționarea celorlalte componente. Copiii învață despre emoții și modul în care acestea pot fi gestionate corect în contextul interacțiunilor sociale. Experiențele lor în relațiile cu ceilalți îi ajută să învețe despre regulile de exprimare a emoțiilor, despre recunoașterea lor, despre reglarea emoțională.

Dezvoltarea inteligenței emoționale permite valorizarea aptitudinilor intelectuale, dezvoltarea creativității, reușita în activitatea profesională fiind strâns legată de încrederea pe care o acordăm propriei persoane și celor din jurul nostru atunci când relaționăm. Încrederea în sine presupune cunoașterea propriilor resurse, exprimarea clară a nevoilor și cerințelor, acceptarea limitelor și formularea clară a scopurilor.

Emoțiile constituie factorii care influențează cel mai mult modul în care reacționăm, luăm decizii, ne raportăm la propriul sistem de valori și, nu în ultimul rând, comunicăm cu ceilalți. Astfel, dacă reușim să ne controlăm emoțiile, putem avea lucrurile sub control. Până de curând emoțiile erau considerate ceva de care trebuie să scapi dacă vrei să nu ai neplăceri. Azi se știe că emoțiile pot fi educate și că beneficiile de pe urma acestui proces sunt enorme.

Conceptul de inteligență emoțională a fost introdus relativ recent în vocabularul psihologilor desemnând o abilitate care implică o relaționare creativă cu stările de teamă, durere, dorință. Inteligența emoțională nu se reduce la o performanță academică, ci implică o serie de comportamente, altele decât cele raționale, cum ar fi abilitatea de a înțelege și de a stabili relații sociale. Ultimele cercetări au arătat că succesul nostru la locul de muncă sau în viață depinde în proporție de 80% de inteligența emoțională și doar 20% de intelect. În timp ce intelectul ne ajută să ne rezolvăm problemele, să facem calcule sau să procesăm informații, inteligența emoțională ne permite să fim mai creativi și să ne implicăm emoțional în rezolvarea problemelor.

Parteneri:

6

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Abilitățile sociale și emoționale reprezintă resurse importante care le permit copiilor și adulților de mai târziu să se adapteze la diferite contexte de viață, ele susțin dezvoltarea cognitivă în perioada preșcolară, dar și adaptarea la școală. Aceste abilități ajută copilul în primul rând să stabilească și să mențină relații cu ceilalți. El poate avea relații pozitive cu cei din jur atunci când este capabil să înțeleagă ce se petrece și să reacționeze adecvat la o situație. Aceasta presupune ca un copil să înțeleagă emoțiile și modul în care acestea sunt exprimate, să empatizeze cu ceilalți copii și să îi sprijine. Astfel colegii îl percep ca un bun partener de joacă, tocmai datorită faptului că este capabil să utilizeze expresivitatea pentru a atinge scopuri sociale, răspunzând adecvat emoțiilor colegilor în timpul jocului.

Copiii realizează cunoașterea lumii prin interacțiunea socială. Dezvoltarea socială și emoțională reprezintă fundamentul relațiilor și interacțiunilor care dau semnificație experiențelor copiilor acasă, la grădiniță, în comunitate. Ea influențează decisiv succesul copiilor în viață. Relațiile sociale se formează atunci când copiii înțeleg semnificația diferitelor comportamente, când sunt capabili să se adapteze diferitelor contexte sociale și sunt implicați în activități de grup. Interacțiunile cu cei apropiați joacă un rol important în dezvoltarea socio-emoțională a copilului, oferind sentimentul de stabilitate, siguranță, apartenență, hrănind astfel dorința de învățare a copilului. Prin interacțiunea cu copiii, preșcolarul exersează cooperarea, capacitatea de a stabili și a menține relații de prietenie, învață să țină cont de dorințele și nevoile celorlalți, învață să respecte drepturile celorlalți copii. Adaptarea la diversitate, respectarea ei prin stabilirea de relații pozitive, precum și empatia reprezintă competențe importante ale dezvoltării sociale.

La vârsta preșcolară se constituie structura de bază a personalității, care este alcătuită din următoarele componente: dominantele motivaționale, conștiința morală primară, conștiința de sine, manifestarea aptitudinilor și a capacităților, formarea bazelor caracterului. Alături de acestea inteligența emoțională și abilitățile sociale ocupă un loc important în dezvoltarea personalității copilului. Procesul de dezvoltare al copilului este un proces unitar care se realizează pe mai multe niveluri: nivel cognitiv, nivel social, nivel motivațional, nivel fiziologic. Atunci când competențele socio-emoționale sunt optim dezvoltate, toate aceste niveluri acționează împreună într-un mod integrat. Dezvoltarea socială vizează debutul vieții sociale a copilului, capacitatea lui de a stabili și de a menține interacțiuni cu adulții și copiii. Interacțiunile sociale mediază modul în care copiii se privesc pe ei înșiși și lumea din jurul lor. Dezvoltarea emoțională vizează capacitatea copiilor de a-și percepe și exprima emoțiile, de a înțelege și răspunde emoțiilor celorlalți, precum

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

și dezvoltarea conceptului de sine, crucial pentru acest domeniu. În strânsă corelație cu conceptul de sine se dezvoltă imaginea de sine, care influențează decisiv procesul de învățare.

Lucrarea de față este alcătuită din două părți: o parte teoretică și o parte practic-aplicativă. Prima parte a lucrării este alcătuită din patru capitole care tratează dezvoltarea la vârsta preșcolară, inteligența emoțională, abilitățile sociale și managementul stărilor socio-emoționale la vârsta preșcolară. A doua parte a lucrării reprezintă un proiect de cercetare referitor la modalitățile de dezvoltare a abilităților socio-emoționale la vârsta preșcolară.

Capitolul 1, **Abilitățile emoționale**, este alcătuit din trei subcapitole și definește pe rând emoțiile, cauzele emoțiilor, clasificarea acestora, definește și caracterizează termenul de *inteligentă emoțională*, precum și caracteristicile dezvoltării abilităților emoționale la vârsta preșcolară.

Capitolul 2, **Abilitățile sociale**, este alcătuit din trei subcapitole și tratează pe rând abilitățile sociale, etapele în dezvoltarea abilităților sociale și dezvoltarea competențelor sociale la vârsta preșcolară.

Capitolul 3, **Proiectul de cercetare**, reprezintă o aplicație practică privind dezvoltarea abilităților sociale și emoționale la vârsta preșcolară. Acest capitol prezintă tema cercetării, obiectivele generale și ipoteza cercetării, metodele și tehnicile folosite în cadrul cercetării, grupul țintă și locul desfășurării cercetării, precum și rezultatele cercetării și interpretarea acestora.

Parteneri:

8

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Universitatea
Transilvania
din Brașov

CAPITOLUL 1

ABILITĂȚILE EMOȚIONALE

1.1. Tipologia emoțiilor

Emoțiile reprezintă trăirile unei persoane față de evenimentele la care participă. Ele apar în urma interacțiunii individului cu mediul înconjurător și exprimă gradul de adecvare între nevoile individului și context. În ultimii ani, emoțiile au căpătat un loc central în teoriile privind dezvoltarea și funcționarea individului. Astfel, inteligența a început să piardă tot mai mult teren în atenția psihologilor contemporani, aceștia concentrându-se tot mai mult la influența emoțiilor asupra dezvoltării și eficienței funcționale, inclusiv asupra structurilor cognitive.

După o serie de studii, coeficientul de emoționalitate spune mai multe despre individ, inclusiv despre performanțele cognitive, decât coeficientul de inteligență. Ființa umană este un tot unitar, astfel emoția este energia care conduce, organizează sau amplifică activitatea cognitivă, iar diferența care se face între cogniție și emoții, între gânduri și sentimente este artificială și ar putea împiedica înțelegerea ființei umane. Emoțiile implică anumite componente neurobiologice, experiențiale și expresive, astfel, înțelegând modul în care emoțiile sunt trăite și comunicate între oameni se poate înțelege și dezvoltarea psihică și funcționarea relațiilor umane.

Emoțiile produc reacții față de modificările din mediul intern și extern al individului, astfel orice modificare solicită adaptarea individului și orice modificare, chiar dacă este spre binele individului constituie un stres pentru acesta. Ele sesizează modificările, le dimensionează, susțin într-un final conduita umană.

Emoțiile pot fi concepute ca evoluând între doi poli: la un capăt se află emoțiile pozitive și la celălalt capăt emoțiile negative. Emoțiile pozitive sunt protectoare, dau o bunăstare psihicului individului, îi mobilizează capacitățile creatoare, emoțiile negative creează o stare de stres, dar în același timp mobilizează individul pentru a se schimba, a se proteja.

Emoția reprezintă tonul trăirii unui eveniment. Tonul trăirii este determinat de evenimente neuronale interne (ceea ce s-a învățat, tiparele neuronale formate în cadrul unor experiențe anterioare sau în contextul teoriei atașamentului), evenimente de mediu (extern sau intern, care stimulează în prezent receptorii) și oamenii din jur (emoțiile se transmit între creiere, ceilalți constituie un suport emoțional).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Emoția este influențată cultural. De exemplu, încă de la o vârstă fragedă un copil învață că un anumit lucru este considerat o plăcere în cultura căreia îi aparține. Același lucru poate foarte bine să nu fie considerat o plăcere în altă cultură. Dacă în primii ani ai vieții, copiii își exteriorizează emoțiile sincer, spontan, liber, în timp aceștia vor învăța să-și controleze emoțiile datorită educației primite în familie și datorită influențelor mediului extern.

În majoritatea dicționarilor de psihologie, afectivitatea desemnează un nivel al existenței care se definește prin antiteză cu conceptualizarea, cu rațiunea unde totul este doar trăit de individ și nu cunoscut în mod conștient.

Structurile afectivității scapă conștiinței, plasându-se la nivelul inconștientului. Astfel, Popescu-Neveanu în 1978, (apud Rocco, M., 2001, p.135) arată că trăirile afective au grade diferite de complexitate, reactivitatea emoțională situându-se la niveluri biologice și culturale diverse. Emoția constituie o evaluare din partea individului a unui eveniment sau a unei situații. Prin emoții descoperim dacă lumea este plăcută sau neplăcută, dacă este bună sau rea, deci după un sistem de valori. M. Zlate (1991, pp. 68-69) a evidențiat o serie de diferențieri între afectivitate și cogniție referitoare la specificitatea instrumentelor de operare (operații, procese, procedee psihice), la măsura în care acestea sunt implicate în activitatea subiectului (cele intelectuale având o zonă mai restrânsă de angajare a subiectului comparativ cu afectivitatea), la modul de organizare a formelor psihice în cele două registre (intelectual și emoțional). Autorul subliniază că procesele afective și cognitive, chiar dacă sunt diferite prin natura lor, ele sunt inseparabile în cadrul activității individului, aflându-se într-o permanentă interacțiune.

Emoțiile sunt importante deoarece ele asigură: supraviețuirea (emoțiile noastre ne atenționează atunci când ne lipsește impulsul natural), luarea deciziilor, stabilirea limitelor (ne ajută în trasarea granițelor care sunt necesare pentru protejarea sănătății noastre mentale și psihice), comunicarea (sentimentele noastre ne ajută să comunicăm cu ceilalți), unitatea (sentimentele sunt o sursă de unitatea a tuturor membrilor speciei umane).

Charles Darwin, autorul revoluționarei lucrări *Originea speciilor*, s-a preocupat de conduita emoțională, plasând-o în perspectivă evoluționistă (apud Muntean, A., 2006, p.180). În lucrarea *Expresia emoțiilor la om și animale*, el spune că expresia este înnăscută, un produs al evoluției speciilor fiind universală ca formă și mod de manifestare pentru toate ființele umane. La vremea lui, Darwin a fost respins de contemporanii săi, dar astăzi ideile lui sunt acceptate și se consideră că expresia facială este universală la ființa umană și că oglindește un set de emoții înnăscute. Paul Ekman (1992), un psiholog contemporan, profesor la Universitatea din San

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Francisco afirmă că: *Teoria noastră neuroculturală (a emoțiilor) afirmă existența unui program facial afectiv, localizat în sistemul nervos al fîinței umane, legând o anumită mișcare facial-musculară de o anumită emoție.* Despre exprimarea bucuriei, el afirmă că: *Bucuria sinceră se exprimă la nivelul feței prin contracția combinată a marelui zigomatic și a orbicularului inferior; primul mușchi e controlat voluntar în vreme ce al doilea (mușchiul bunăvoinței, al prieteniei și al impresiilor plăcute) este pus în funcțiune doar de emoțiile gingașe ale sufletului; falsa bucurie și râsul mincinos nu pot provoca o contracție a acestui mușchi* (apud Muntean, A., 2006, p.180). În concluzie, trăirea și exprimarea emoțiilor sunt alcătuite din două componente: componenta înnăscută și cea învățată. Emoțiile pot fi: primare (nevoia de aer, foamea, setea, eliminarea, durerea) sau secundare (au o largă componentă culturală și expresii învățate).

În urma unor îndelungate cercetări, Carole Izard (1971) a descris o scară de emoții de bază, alcătuită din 12 trăiri: interes, bucurie, surpriză, tristețe, mânie, dezgust, dispreț, frică, culpabilitate, rușine, timiditate, ostilitate față de sine însuși. Această listă diferențiază două mari categorii de emoții: emoțiile pozitive și emoțiile negative. Reacțiile fiziologice corespunzătoare marilor emoții, pozitive sau negative sunt asemănătoare: bucurie (inima bate mai repede, mușchi relaxați, senzație de căldură), frică (inima bate mai repede, mușchi rigizi, tensionați, modificarea respirației), mânie (inima bate mai repede, senzație de căldură, ard obrajii, modificări de respirație), tristețe (nod în gât, inima bate mai repede, senzație de durere la stomac).

Atât emoțiile pozitive, cât și cele negative pot fi funcționale sau disfuncționale. Emoțiile pozitive sunt funcționale atunci când facilitează adaptarea individului (satisfacție motivatoare) și sunt disfuncționale când împiedică adaptarea (fericire extremă care duce la scăderea motivației). Emoțiile negative sunt funcționale atunci când facilitează adaptarea (nemulțumire motivatoare) și disfuncționale atunci când împiedică adaptarea (frică puternică, paralizantă).

1.2. Definirea și caracterizarea inteligenței emoționale

Inteligența emoțională s-a conturat de-a lungul timpului în urma unor cercetări care au demonstrat că persoanele care au un coeficient intelectual înalt sau o inteligență academică foarte bine dezvoltată se descurcă mult mai puțin în viața de zi cu zi față de altă categorie de persoane, care deși au un coeficient de inteligență mai redus în comparație cu primii, au rezultate mai bune în

Parteneri:

11

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

practică. Această abilitate a fost raportată inițial la inteligența socială care desemnează capacitatea de a înțelege și de a stabili relații cu oamenii.

În general, inteligența emoțională a fost definită ca un set de abilități în baza cărora un individ poate identifica și gestiona emoțiile proprii și ale celorlalți, precum și capacitatea acestuia de a folosi informațiile obținute pentru a-și ghida propria gândire și comportamentul.

Thorndike definea inteligența emoțională ca fiind capacitatea de a înțelege și de a acționa inteligent în cadrul relațiilor interumane. Gardner H. (1993) în teoria sa, despre inteligențele multiple a introdus termenii de inteligență interpersonală și intrapersonală.

Inteligența interpersonală se referă la abilitatea de a-i înțelege pe ceilalți, de a cunoaște ceea ce îi motivează pe oameni, de a învăța cum să cooperezi cât mai bine într-un colectiv. Gardner apreciază că pentru a fi un bun politician, profesor sau lider spiritual trebuie să dispui de această inteligență la cel mai înalt grad.

Inteligența intrapersonală constă în abilitatea de a se întoarce spre sine, în interiorul propriei persoane, de a forma un model riguros al sinelui și de a folosi acest model în viața de zi cu zi, este echivalentul unui ghid de comportare bazat pe o profundă cunoaștere personală.

Termenul de inteligență emoțională a fost formulat pentru prima dată într-o teză de doctorat, în S.U.A., în 1985. Wayne Leon Payne considera că *inteligența emoțională este o abilitate care implică o relaționare creativă cu stările de teamă, durere, dorință* (apud Rocco, M., 2001, p.139).

Studiile privind inteligența emoțională sunt relativ recente, ele debutând în jurul anilor 1990. De-a lungul timpului s-au conturat trei mari direcții în definirea inteligenței emoționale, reprezentate de: John D. Mayer și Peter Salovey; Reuven Bar-On; Daniel Goleman (apud Rocco, M., 2001, pp. 140-141):

A) Mayer și Salovey (1990, 1993) consideră că inteligența emoțională implică: abilitatea de a percepe cât mai corect emoțiile și de a le exprima; abilitatea de a accede sau de a genera sentimente atunci când ele facilitează gândirea; abilitatea de a înțelege și de a cunoaște emoțiile și de a le regulariza pentru a promova dezvoltarea emoțională și intelectuală. Prin această definiție, cei doi autori au vrut să evidențieze intercondiționările pozitive dintre emoție și gândire.

B) Reuven Bar-On (1992), doctor la Universitatea din Tel Aviv, după o cercetare de 25 de ani a stabilit componentele inteligenței emoționale, pe care le grupează astfel:

- **Aspectul intrapersonal:** *conștientizarea propriilor emoții, optimism (asertivitate), respect - considerație pentru propria persoană, autorealizare, independență;*

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

- **Aspectul interpersonal:** *empatie, relațiile interpersonale, responsabilitate socială;*
- **Adaptabilitate:** *rezolvarea problemelor, testarea realității, flexibilitate;*
- **Controlul stresului:** *toleranța la stres, controlul impulsurilor;*
- **Dispoziția generală:** *fericire, optimism;*

Acești cinci factori, componente ale inteligenței emoționale (IE) se evaluează prin teste specifice. Suma punctelor obținute reprezintă coeficientul de emoționalitate, QE, de obicei persoana care are un coeficient de emoționalitate ridicat este o persoană care cunoaște succesul în viață.

După cei doi autori, în cadrul inteligenței emoționale sunt incluse următoarele capacități , grupate în cinci domenii:

- **Conștiința de sine a propriilor emoții:** *introspecția, observarea și recunoașterea unui comportament în funcție de modul în care ia naștere;*
- **Stăpânirea emoțiilor:** *conștientizarea elementelor care stau în spatele sentimentelor, aflarea unor metode de a face față temerilor, anxietății, mâniei și supărărilor;*
- **Motivarea interioară:** *canalizarea emoțiilor și sentimentelor pentru atingerea unui scop, însoțită de controlul emoțional, care presupune capacitatea de a reprima impulsurile și de a amâna obținerea gratificațiilor și a recompenselor;*
- **Empatia:** *capacitatea de a manifesta sensibilitate și grijă față de sentimentele altora, persoana fiind capabilă să aprecieze diferențele dintre oameni;*
- **Stabilirea și dirijarea relațiilor interumane:** *se referă la competența și aptitudinile sociale, persoana fiind în stare să cunoască, să analizeze și să controleze emoțiile altora.*

C) A treia mare direcție în abordarea inteligenței emoționale este reprezentată de **Daniel Goleman** (1995). Goleman a urmat Facultatea de Psihologie la Harvard fiind preocupat de studiul creierului, creativității și comportamentului. A fost și ziarist la New York Times, ceea ce l-a condus spre o extindere a înțelesului conceptului de inteligență și la popularizarea acestuia în reviste fără profil științific. În viziunea lui, constructele care compun această formă a inteligenței sunt:

- a. **conștiința de sine:** *încrederea de sine;*
- b. **auto-controlul:** *dorința de adevăr, conștiinciozitate, adaptabilitate, inovarea;*
- c. **motivația:** *dorința de a cuceri, dăruirea, inițiativa, optimismul;*
- d. **empatia:** *a-i înțelege pe alții, diversitatea, capacitatea politică;*

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

e. **aptitudinile sociale:** *influența, comunicarea, managementul conflictului, conducerea, stabilire de relații, colaborarea, cooperarea, capacitatea de lucru în echipă.*

Una dintre dimensiunile semnificative ale inteligenței emoționale o constituie empatia. Marcus S. definește empatia ca fiind: *un fenomen psihic de retrăire a stărilor, gândurilor și acțiunilor celuilalt, dobândit prin transpunerea psihologică a eului într-un model obiectiv de comportament uman, permițând înțelegerea modului în care celălalt interpretează lumea* (Marcus, S., 1997, p. 38).

Empatia se construiește pe deschiderea spre sentimentele oamenilor de lângă noi, pe abilitatea de a citi informațiile provenite din canalele nonverbale, pe capacitatea de a intui sentimentele oamenilor, de a acorda o importanță sporită informațiilor de tip nonverbal: tonul vocii, mimica, gesturile, mișcările persoanei, expresia facială.

În concluzie, inteligența emoțională este alcătuită dintr-o serie de abilități, precum: abilitatea de a înțelege și de interpreta adecvat emoțiile proprii și ale celorlalți, abilitatea de a conștientiza și de a manifesta emoții care pot facilita gândirea, abilitatea de a înțelege corect informațiile cu încărcătură emoțională și de a folosi eficient cunoștințele legate de emoții și abilitatea de a gestiona propriile emoții în vederea dezvoltării intelectuale, emoționale și atingerii stării de bine.

1.3. Dezvoltarea abilităților emoționale la vârsta preșcolară

Dezvoltarea emoțională reprezintă una dintre componentele esențiale ale adaptării, ea este necesară pentru menținerea stării mentale pozitive și influențează în aceeași măsură dezvoltarea și menținerea relațiilor sociale.

Abilitățile emoționale ale copiilor constau în capacitatea acestora de a înțelege, a exprima și a regla emoțiile. Dezvoltarea abilităților emoționale încă de la vârsta preșcolară prezintă o importanță deosebită deoarece ajută la formarea și menținerea relațiilor cu ceilalți, facilitează adaptarea copiilor la grădiniță și la școală, previne apariția problemelor emoționale și de comportament din perioada adultă. Dacă în cazul adulților dezvoltarea emoțională este tratată sub termenul de inteligență emoțională, în cazul copiilor literatura de specialitate a început să prefere termenul de competență emoțională.

Parteneri:

14

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Competența emoțională este definită ca fiind capacitatea de a recunoaște și interpreta propriile emoții și ale celorlalți, precum și abilitatea de a gestiona adecvat situațiile de încărcătură emoțională. Competențele emoționale sunt împărțite în trei categorii: recunoașterea și exprimarea emoțiilor, înțelegerea emoțiilor și reglarea emoțională.

Copiii își dezvoltă abilitățile emoționale prin mai multe moduri: prin reacțiile pe care le au față de emoțiile altor copii sau adulți, prin discuțiile despre emoții și prin exprimarea propriilor emoții. Principalele competențe emoționale sunt prezentate în tabelul 1.

Principalele competențe emoționale

Tabelul 1

COMPETENȚE EMOȚIONALE	EXEMPLE DE COMPORTAMENT
Recunoașterea și exprimarea emoțiilor	Să identifice propriile emoții în diferite situații
	Să identifice emoțiile altor persoane în diferite situații.
	Să identifice emoțiile asociate unui context specific
	Să recunoască emoțiile pe baza componentei nonverbale: expresia facială, postura, modificări fiziologice.
	Să transmită verbal și nonverbal mesajele afective.
	Să diferențieze starea emoțională de exprimarea ei externă.
	Să exprime empatie față de alte persoane.
	Să exprime emoții complexe precum rușine, vinovăție, mândrie.
Înțelegerea emoțiilor	Să cunoască regulile de comportare emoțională.
	Să identifice cauzele emoțiilor.
Reglarea emoțională	Să numească consecințele emoțiilor într-o situație.
	Să utilizeze strategii de reglare emoțională specifice vârstei.

(Botiș, A., Mihalca, L., 2007, p.13)

1.3.1. Recunoașterea și exprimarea emoțiilor

Unul dintre aspectele fundamentale care stau la baza abilităților de recunoaștere și exprimare a emoțiilor este reprezentat de conștientizarea acestora. La vârsta preșcolară conștientizarea emoțiilor este destul de greu de cercetat. Există situații când persoanele adulte nu reușesc să-și conștientizeze emoțiile, dar un copil care la această vârstă este total dependent de persoana matură care îl îngrijește și pe care de multe ori o imită emoțional.

Parteneri:

15

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Astfel, în cadrul procesului educativ, un rol important îi revine educatoarei în a urmări comportamentul copilului în diverse situații și a-l ajuta să-și conștientizeze și să-și exprime emoțiile în mod adecvat.

Abilitatea de a recunoaște expresiile emoționale reprezintă piatra de temelie pentru achizițiile ulterioare de natură emoțională cum ar fi cauzele și consecințele emoțiilor, manifestările acestora, etichetele emoționale utilizate în limbajul preșcolarului și în ultimă instanță regulile sociale privind emoțiile pe care copilul trebuie să le perceapă corect și să le respecte.

Exprimarea și recunoașterea emoțiilor presupune, în afara etichetării verbale (este trist, vesel, supărat, fricos) și componenta non-verbală (mimică, gesturi, expresia feței, tonalitatea vocii). De foarte multe ori, emoțiile celorlalți pot fi recunoscute prin intermediul reacțiilor non-verbale, fără a mai fi nevoie de cuvinte uneori. Chiar dacă trebuie să acordăm o atenție sporită comunicării non-verbale, este foarte important de exprimat în cuvinte ceea ce simțim, iar copiii trebuie educați de la cea mai fragedă vârstă în acest sens, deoarece oricât de mult trădează expresia feței, ceea ce gândește cu adevărat un om doar el singur știe, de aceea putem trage concluzii eronate dacă ne grăbim să etichetăm sau să judecăm pe cineva fără a-l asculta prima dată, situație care poate duce chiar la un conflict.

Capacitatea copiilor de a recunoaște emoțiile se dezvoltă încă din primele luni de viață, sugarii fiind capabili să identifice reacțiile de bucurie sau de furie ale părinților după expresia feței, tonul vocii sau chiar intensitatea sunetelor. Modul în care copiii interpretează componenta non-verbală este reprezentată de experiențele anterioare pe care le-au avut, de modul în care ei înșiși își exprimă emoțiile, de fondul afectiv și emoțional de care beneficiază în sânul familiei, iar apoi de atmosfera emoțională de la grădiniță, din relațiile sociale pe care le dezvoltă. Decodarea corectă a mesajelor emoționale reprezintă cheia succesului în cadrul relațiilor din familie și a relațiilor sociale. De exemplu, copiii care *citesc* tonul mamei știu dacă este veselă sau supărată atunci când au realizat un lucru și știu până unde pot merge cu cerințele lor. Abilitatea de a recunoaște emoțiile celorlalți este necesară pentru manifestarea empatiei și a comportamentului prosocial.

Deși există o serie de diferențe culturale în recunoaștere emoțiilor, există câteva repere emoționale prezente în majoritatea culturilor, conform tabelului 2.

Parteneri:

16

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Repere emoționale

Tabelul 2

Emoția	Indici ai expresiei emoționale	Tonul vocii ca indicator al trăirii emoționale
Bucurie	Zâmbet, ochii larg deschiși, irisul își mărește diametrul, colțurile gurii îndreptate în lateral și în sus, obraji ridicați.	Ton relaxat, prietenos sau exaltat.
Tristețe	Ochii și gura au colțurile lăsate în jos, sprâncenele adunate, privirea e orientată în jos, buza superioară împinsă în exterior de mușchii bărbiei.	Voce joasă, înceată, ton plângăcios.
Furie	Sprâncenele îndreptate în jos și apropiate una de alta, buzele încleștate, privire grea, fulgerătoare, amenințătoare; unii copii care trăiesc stări intense de furie au lacrimi în ochi.	Ton ridicat, aspru; unii copii vorbesc foarte repede când sunt furioși, alții nu reușesc să se exprime coerent, țipă.
Frică	Sprâncenele ușor ridicate și adunate, linii orizontale la nivelul frunții, ochii micșorați sau larg deschiși, gura deschisă și rotunjită, privirea perplexă, rece.	Voce subțiată și întretăiată; unii copii țipă, urlă sau plâng, iar alții nu reușesc să vorbească deloc.
Surprindere	Sprâncenele ridicate, pielea de sub sprâncene întinsă, ochii măriți, rotunzi.	Tonul ridicat sau moale, în funcție de temperament.
Dezgust	Sprâncenele adunate și orientate în jos, riduri în zona bazei nasului, ochii micșorați, obraji ridicați, mușchii gurii contractați, buza inferioară împinsă înainte.	Tonul aspru, ridicat, flegmatic și dezaprobator.

(adaptat după Botiș, A., Mihalca, L., 2007 și Ștefan, C.A., Kallay, E., 2007)

Exprimarea emoțională reprezintă abilitatea copiilor de a-și exprima în mod adecvat emoțiile și este de o importanță covârșitoare pentru stabilirea interacțiunilor sociale.

Ca urmare, competența socială a copilului este exprimată în funcție de tipul, frecvența și durata emoțiilor exprimate. De exemplu: Dacă un copil manifestă în mod constant o stare de bucurie, va avea în jurul lui mulți copii dornici să se joace cu el, dacă va manifesta în schimb o stare de furie, atunci partenerii lui de joacă nu se vor mai juca cu el și chiar îl vor respinge treptat.

Modul de experimentare și exprimare al emoțiilor afectează comportamentul copilului, prin acesta se vor furniza informații persoanelor din jur, comportamentul va influența măsura implicării celorlalți copii sau dimpotrivă a retragerii din interacțiunea ulterioară cu copilul respectiv.

În concluzie, recunoașterea și exprimarea emoțiilor este definită de o serie de comportamente specifice: recunoașterea propriilor emoții, recunoașterea emoțiilor pe baza componentei non-verbale, exprimare verbală a propriilor emoții, diferențierea stării emoționale de exprimarea ei externă, identificarea emoțiilor celorlalți în diferite contexte, exprimarea empatiei față de alte persoane, exprimarea unor emoții complexe (rușine, vinovăție, mândrie).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

1.3.2. Înțelegerea emoțiilor

Înțelegerea emoțiilor se bazează pe relația care există între credințe, dorințe, intenții, scopuri exprimate și legătura cu comportamentele manifestate la un moment dat. Pentru a putea înțelege emoțiile este nevoie în primul rând să le conștientizăm. Copiii își dau seama că resimt anumite emoții în funcție de situație (sunt bucuroși când părinții le cumpără dulciuri sau jucării, le este frică când merg la medic). Cu timpul, încep să înțeleagă că două persoane pot să aibă reacții emoționale diferite în aceeași situație, acest lucru ajută la înțelegerea cauzelor emoțiilor și copiii încep să găsească explicații pentru emoțiile celorlalți.

La vârsta preșcolară este important ca preșcolarii să înțeleagă emoțiile partenerilor de joacă, acest lucru le permite să perceapă emoțiile și să colaboreze cu ceilalți copii în timpul jocului.

Comportamentele emoționale specifice înțelegerii sunt: identificarea cauzei emoțiilor și numirea consecințelor emoțiilor într-o situație.

Înțelegerea cauzalității emoțiilor este un proces destul de dificil datorită tendinței oamenilor de a considera cauza emoției ca fiind un eveniment. De fapt, emoția nu este determinată de eveniment în sine, ci de modul în care copilul interpretează la nivel mental evenimentul respectiv. Dacă emoția ar fi determinată de evenimentul sau situația în sine, atunci într-un anumit context toți oamenii ar trebui să simtă la fel, ceea ce este imposibil, deoarece omul este o ființă unică, cu reacții diferite la stimulii din jur. S-a demonstrat că gândurile sunt cele care ne provoacă diferite stări emoționale și nu evenimentele în sine.

La grădiniță, datorită socializării și a relațiilor multiple care se crează între copii, aceștia încep să înțeleagă tot mai mult cauzele emoțiilor, sunt capabili să vorbească despre emoțiile lor și conștientizează complexitatea împrejurărilor care pot cauza emoții diverse pornind de la emoțiile de bază, cum ar fi frica, furia, tristețea, fericirea, până la cele complexe, cum sunt mândria, rușinea, vina.

Înțelegerea consecințelor unei emoții se referă la capacitatea unui copil de a-și imagina ce se va întâmpla după exprimarea unei emoții. Identificarea consecințelor exprimării emoțiilor este extrem de utilă în situațiile sociale.

Studiile de specialitate arată că încă de la vârsta de 3 sau 4 ani, copiii sunt capabili să precizeze antecedentele și consecințele propriilor emoții și ale celorlalți. În ceea ce privește

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

diferențele de gen se pare că băieții determină cu mai multă precizie antecedentele cauzale ale emoțiilor. În explicarea evenimentelor emoționale, fetele dau răspunsuri calitativ diferite față de băieți și este mai probabil să sublinieze aspectele interpersonale ale situației când explică un eveniment emoțional.

1.3.3. Reglarea emoțională

Reglarea emoțională reprezintă un proces amplu de monitorizare, evaluare și modificare a reacțiilor emoționale în vederea manifestării unor comportamente dezirabile social.

Reglarea emoțională a fost definită în decursul timpului în mai multe feluri, dar realizând o sinteză a tuturor definițiilor, aceasta poate fi definită ca un proces de inițiere, menținere, adaptare și modificare a apariției, intensității sau duratei stărilor emoționale interne, a proceselor fiziologice legate de emoții și a comportamentelor care însoțesc emoțiile în scopul atingerii propriilor scopuri.

Mecanismul de reglare emoțională depinde în foarte mare măsură de calitate relației emoționale pe care copilul o are cu adultul. De asemenea reglarea emoțională este parțial influențată de caracteristicile temperamentale ale copiilor. De exemplu, pentru copiii care au o reactivitate emoțională crescută, achiziționarea unor strategii de reglare emoțională este destul de dificilă, ca de altfel și o reactivitate emoțională prea scăzută poate fi un factor de risc serios, care predispune copilul la depresie, teamă sau izolare socială.

Abilitățile de reglare emoțională sunt necesare atât pentru gestionarea emoțiilor negative, cât și a celor pozitive, ceea ce reprezintă o condiție optimă de adaptare la mediul școlar, unde copilul trebuie să stea în bancă mai mult timp și să-și concentreze atenția pe perioade de timp mai lungi. Copiii care au abilitățile de reglare emoțională bine dezvoltate au mai puține probleme de acomodare cu orice situații noi, dispun de flexibilitate emoțională, deci au și mai puține probleme de comportament.

O componentă importantă a reglării emoționale o constituie controlul voluntar al emoțiilor. Controlul voluntar reprezintă reglarea atenției atunci când este nevoie și controlul inhibiției și activării, adică abilitatea de a activa sau inhiba un comportament în situații specifice, mai ales atunci când o persoană nu dorește să realizeze un anumit lucru.

Reglarea emoțională a mai fost definită ca un proces de inițiere, menținere, inhibare sau schimbare a unor comportamente și a emoțiilor asociate acestor comportamente. Acest tip de

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

reglare implică exprimarea emoțiilor, cu toate particularitățile care le însoțesc, cum ar fi reacții faciale, gesturi, vizează activarea sau anularea unui comportament, încercând să schimbe chiar contextul în care au apărut acele emoții.

Reglarea emoțională și cea comportamentală sunt asociate, uneori neputând fi dissociate mai ales în perioada copilăriei. Nu doar reglarea comportamentală este afectată de stările emoționale interne, ci și consecințele reglării emoționale pot influența cursul stărilor emoționale interne și pot servi la modificarea actuală sau viitoare a proceselor fiziologice și cognitive legate de emoții.

Controlul voluntar este relaționat cu niveluri scăzute de emoționalitate negativă, niveluri ridicate ale empatiei, simpatiei, comportament prosocial, cu competență socială și niveluri scăzute ale problemelor de externalizare. Mai mult, nivelurile scăzute de control ale atenției sunt legate de timiditate și probleme de internalizare: supărare, anxietate, depresie, frică. Pe lângă reglare și control voluntar, variațiile în intensitatea și valoarea emoționalității sunt asociate cu calitatea funcționării sociale și a adaptării. Dacă persoanele experimentează emoții negative puternice și nu își pot regla sau adapta emoțiile și modul de exprimare a lor, acestea se vor comporta într-un mod neadecvat prin externalizarea emoțiilor negative (furia, iritarea exprimate prin acte agresive).

Emoționalitatea pozitivă este asociată cu tendința de a simpatiza cu ceilalți în timp ce emoționalitatea negativă (mai ales furia) este relaționată negativ cu simpatia. Reglarea emoțională este în primul an de viață un proces de coreglare realizat de copil și de cel care îl îngrijește, ajungându-se la vârsta de 2-3 ani la o autoreglare independentă a copilului cu ajutorul ghidării din partea adultului, iar în perioada preșcolarității la o interiorizare a controlului emoțional. Autoreglarea reflectă capacitatea copilului de a manevra acțiuni, gânduri și emoții într-o manieră adaptativă și flexibilă, într-o varietate de contexte sociale și fizice.

Dacă este eficientă, reglarea emoțională permite flexibilitatea emoțională, reevaluarea rapidă a situațiilor care provoacă emoții, accesul la o gamă largă de emoții și atingerea scopurilor propuse. Oricum trebuie reținut faptul că reglarea într-un mediu social normal diferă de tipul reglării emoționale solicitată de adaptarea la medii dificile sau stresante

Diferențele individuale în intensitatea și valoarea emoțiilor și în modul de utilizare a tipurilor de reglare emoțională joacă un rol important în funcționarea socială la parametri normali.

Strategiile de reglare emoțională pot fi clasificate în trei tipuri:

- A) strategii de rezolvare a problemelor;
- B) strategii emoționale;

Parteneri:

20

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

C) strategii cognitive.

A) Strategiile de rezolvare a problemelor

Strategiile de rezolvare a problemelor presupun găsirea de soluții la problemele cu care se confruntă o persoană și care provoacă emoții negative, precum și aplicarea soluției optime.

Conflictele pe care copiii le trăiesc inevitabil prin conviețuirea cu mai mulți copii pot și folosite de educatoare pentru înțelegerea emoțiilor, pot ajuta copiii în privința comunicării, îi pot învăța cum să negocieze și cum să interacționeze adecvat. Pot fi utilizate în acest sens jocuri de rol sau păpuși care le oferă soluții și îi învață cum să soluționeze un conflict în mod pașnic, fără violențe.

B) **Strategiile emoționale** au ca și scop principal nu atât rezolvarea problemei, cât ameliorarea unei stări emoționale negative. Un model de strategie emoțională care urmărește modificarea stării emoționale și nu rezolvarea cauzei problemei îl reprezintă implicarea copiilor în activitățile preferate sau activități recreative.

Pentru ca preșcolarii să fie siguri că pot apela la educatoare sau la persoanele adulte din jurul lor, ori de câte ori sunt triști sau supărați, ei trebuie lăudați de fiecare dată când au apelat la ajutorul adultului pentru rezolvarea unei probleme.

C) Strategiile cognitive

Strategiile cognitive reprezintă o serie de metode de neutralizare a emoțiilor negative prin evaluarea cognitivă a situației dintr-o altă perspectivă. Situațiile conflictuale care declanșează emoțiile negative și care nu pot fi soluționate comportamental, pot fi interpretate diferit și găsite soluții alternative. Aceste strategii presupun scoaterea în evidență a unor aspecte diferite față de cele care au declanșat emoțiile negative. De exemplu dacă unui copil îi este teamă că nu rezolvă corect o fișă, educatoarea îi poate explica că important este să se gândească singur și că doar greșind poți progresa.

Dezvoltarea emoțională la vârsta preșcolară se realizează în paralel și în strânsă legătură cu toate componentele personalității umane: cognitive, fizice, sociale morale. Toate aceste componente trebuie să se dezvolte armonios pentru a realiza un tot unitar și complet. Această interdepență este redată în figura 1.

Parteneri:

21

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

Hartă conceptuală Dezvoltarea la vârsta preșcolară

Figura 2

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

CAPITOLUL 2

ABILITĂȚILE SOCIALE

2.1. Definirea și caracterizarea abilităților sociale

De-a lungul secolelor, oamenii de știință au cercetat procesele cognitive, modurile de gândire, relațiile dintre oamenii diferitelor popoare și au ajuns la concluzia că acestea sunt universale, caracteristice oamenilor de pretutindeni sunt asemănătoare, cu diferențe minore specifice diferitelor culturi. Socializarea omului prin educație și învățare permite formarea și dezvoltarea socială a fiecărui individ în parte. Socializarea timpurie presupune dobândirea de către copii a comportamentelor și atitudinilor necesare adaptării la cerințele sociale. Astfel, încă de la cea mai fragedă vârstă ființa umană dobândește reguli de conduită, sisteme de credință, atitudini și comportamente necesare integrării în societate și a menținerii unor relații sociale cu cei din jur.

Abilitățile sociale presupun capacitatea de a forma relații sociale funcționale, care facilitează interacțiuni pozitive, corespunzătoare normelor culturale, astfel încât se asigură atât atingerea propriilor scopuri, cât și respectarea nevoilor celor din jur. Abilitățile sociale sunt cele care permit integrarea în mediul unde funcționăm într-un mod eficient, cu rezultate maxime.

Procesul de socializare este influențat în cea mai mare parte de părinți care oferă modele copiilor și îi susțin afectiv încă de la debutul lor în viață. Pe lângă părinți, în cadrul socializării copiilor, aceștia sunt influențați în educația lor și de alte persoane cum sunt: alți membrii ai familie, mai apropiați sau mai îndepărtați, cadrele didactice care intervin în formarea lor intelectuală și profesională și alți membrii ai societății care îi pot influența pozitiv sau negativ.

Abilitățile sociale ale copiilor se dezvoltă în primă fază în familie, apoi prin socializarea timpurie pe care o realizează grădinița, urmează școala și societatea ei în ansamblu care își pun amprenta asupra personalității copilului, totuși familia își păstrează un rol central în consolidarea acestor abilități, în condițiile în care orice copil își petrece o foarte mare parte din timp în sânul familiei. Familia are rolul de a asigura un context favorabil acțiunilor de care este atras mental sau fizic copilul. Centrul atenției trebuie să fie acțiunile copilului și nu recompensele. Când atenția

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

este concentrată asupra recompensei și deci asupra consecinței, copilul nu mai trăiește plăcerea motivației intrinseci, nu se mai abandonează sarcinii.

Pentru copil, regulile vieții din familie pot fi prea îngăduitoare fără limite și atunci el se plictisește, ori pot fi prea exigente, prea severe, și copilul devine anxios. Teoria lui Csikszentmihalyi formulează anumite expectanțe față de familia copilului (Mayhew, 1997):

A) Să cultivi norme clare. Dacă regulile și normele familiei sunt clare, copilul se poate concentra asupra acțiunilor de care este motivat și atras. Familia nu va crea nici un obstacol neneesar în calea feedbackului pe care copilul îl are permanent în sarcina pe care o desfășoară.

B) Membrii familiei să nu inhibe implicarea copilului în acțiuni de curgere.

C) Copilul să aibă posibilitatea de a se dezvolta, deci de se mișca în direcția noutății. Această libertate se vede în joc.

D) Libertatea alegerii jocului duce la sentimentul de control asupra situațiilor din cauză a ceea ce se întâmplă. Copiilor le place să dețină controlul situației.

E) Absorbirea copilului în acțiuni care duc la maturizarea psihologică și la dezvoltarea lui trebuie să se facă fără inhibiție. Familia poate sprijini dorința și plăcerea de a explora a copilului prin experiența normală în joc.

În concluzie, părintele bun îl lasă pe copil să fie captivat de jocul lui, nu-i impune prezența lui și nu intervine imediat, favorizând astfel dezvoltarea liberă a copilului.

Se spune că darul cel mai de preț pe care părinții îl pot dăruia cu toată dragostea copiilor lor este bucuria de a trăi. Doar părinții care trăiesc această bucurie o pot transmite la rândul lor copiilor. În acest sens părinții trebuie să cunoască funcțiile parentale care le revin în educația copiilor. Kari Killen (1998) identifica următoarele funcții parentale: abilitatea de a percepe copilul în mod realist, acceptarea responsabilă a sarcinii de a satisface nevoile copilului, așteptări realiste față de capacitatea copilului de a coopera, capacitatea de a interacționa pozitiv cu copilul, abilitatea de a fi empatic cu copilul, capacitatea de a considera prioritare nevoile copilului față de nevoile proprii și abilitatea de a-și stăpâni durerea și agresivitatea și de a nu le revărsa asupra copilului. Îndeplinirea cu succes a funcțiilor parentale asigură succesul copiilor pe drumul vieții.

În perioada preșcolară copilul aparține la trei medii: familie, grădiniță și cercul de prieteni pe care îl încă de la această vârstă. Astfel, formarea abilităților sociale depinde în această perioadă de cele trei medii. Trebuie să existe o colaborare strânsă între grădiniță și familie pentru formarea abilităților sociale, deoarece pentru a avea continuitate anumite reguli și comportamente învățate la grădiniță acestea trebuie repetate și acasă. Aceste comportamente se referă la regulile de servire

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

a mesei, programul de somn, regulile care trebuie respectate în timpul jocului cu alți copii, dar mai ales regulile legate de comportamentul social.

2.2. Etape în dezvoltarea abilităților sociale

Studiile au arătat că achiziționarea de către copil a comportamentelor sociale și configurarea treptată a unor atitudini explicite față de membrii societății cu care interacționează se dezvoltă în mai multe etape. Astfel, până la aproximativ nouă luni copilul manifestă tendințe reduse de a intra în relații de schimb social, cooperant cu alte persoane. Universul lui la această vârstă este format din chipul familiar al mamei și de ceilalți membri ai familiei. În jurul vârstei de doi ani, copiii devin mai prietenoși și încep să manifeste interes pentru a coopera cu ceilalți. După vârsta de trei ani, nevoia copilului de a interacționa cu cei din jurul lui crește, este și etapa în care copilul începe frecventarea grădiniței. Începând cu vârsta de cinci ani, copiii preferă să se joace în grupuri restrânse, de asemenea încep să se contureze prietenii între doi copii. De la vârsta de șase ani sfera relațiilor sociale ale copilului se lărgeste tot mai mult, astfel încât se facilitează treptat și integrarea lui la viața școlară, care este un grup social, organizat, cu mai multe reguli și mai multe exigențe decât la grădiniță.

Există o serie de **repere** în dezvoltarea socială și emoțională a copilului.

La **nou născuți** se semnalează unele expresii faciale asemănătoare surâsului, dar ele sunt de fapt niște reacții involuntare la starea fizică a copilului, surâsul propriu-zis apare mai târziu, în jur de 4-6 săptămâni. Mai târziu, surâsul este facilitat de diverse jucării și cu timpul surâsul este un mijloc de a face adultul să-i acorde atenție. Pe la 8 luni apare o stare de anxietate față de străini, care se manifestă printr-o stare de neliniște în prezența unor persoane străine. De asemenea intervine și anxietatea de separație, când sugarul protestează dacă este despărțit de persoanele apropiate, în special de părinți. Când despărțirea copilului se prelungește, acesta poate suferi și poate manifesta sentimente de tristețe și descurajare. Totuși treptat, copilul se adaptează noilor oferte sociale, acest stadiu aparține etapei detașării. Atașamentul social este o legătură afectivă orientată spre un anumit individ. Pe la opt luni se instituie primele atașamente, perioada în care apare anxietatea de separație. Comportamentele specifice atașamentului sunt: apropierea de părinți când se apropie alte persoane străine, protestul dacă este separat de părinți; tendința de a sta lângă adult atunci când experimentează un mediu nou pentru el.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

În **etapa antepreșcolară** sau prima copilărie (1-3 ani), copiii manifestă o sociabilitate crescută, tolerează mai bine persoanele necunoscute, scade starea de disconfort atunci când persoanele apropiate din familie pleacă de lângă ei, dar se amplifică nevoia de transmitere a emoțiilor. La această vârstă apar principalele abilități de interacțiune cu alți copii, copiii conștientizează că pot avea roluri diferite în cadrul interacțiunii cu ceilalți. Apare de asemenea un control al impulsurilor afective, copilul nu mai apelează atât de mult la țipete și la gesturi violente pentru a obține ceea ce și-a propus, ci încearcă să negocieze. Prima copilărie se caracterizează prin: integrarea copilului în relațiile din familie, în cercul de prieteni; dependența față de mamă se diminuează, copilul începe să sesizeze regulile, orarul de viață al familiei, interdicțiile; învățarea comunicării verbale, astfel că la trei ani copilul vorbește relativ fluent; consolidarea deprinderii de mânăuire a obiectelor.

În **etapa preșcolară**, copilul își lărgeste contactul cu mediul social și cultural de unde preia modele de viață, acum se dezvoltă comportamente implicate în realizarea autonomiei. Asemenea comportamente sunt: comportamentul alimentar, acum au importanță modul cum se realizează alimentația, ritualurile alimentare; competențe legate de decizia alegerii îmbrăcăminte, preșcolarul are propriile gusturi formate încă de la această vârstă; comportamentele legate de formarea imaginii de sine, reflectă diferențele dintre copii; comportamentele legate de somn, unii copii adorm ușor, alții se opun, negociază cu părinții sau protestează că nu vor să doarmă.

Perioada preșcolară poate fi împărțită în trei subperioade: subperioada preșcolară mică, subperioada preșcolară mijlocie, subperioada preșcolară mare.

Subperioada preșcolară mică (3-4 ani) se caracterizează prin: creșterea dorințelor de explorare a mediului înconjurător, integrarea uneori mai dificilă la grădiniță, datorită dependenței lor față de adult, dificultăți de exprimare și comunicare, evenimentele de la grădiniță sunt trăite intens de către preșcolar. Grădinița este percepută de copil ca având cerințe externe, ce depășesc cadrul familiei. La intrarea în grădiniță copiii se rup de familie, trebuie să facă față unor reguli noi, trebuie să învețe să comunice și să împartă jucării cu ceilalți copii. Pentru o bună adaptare la activitățile de la grădiniță, părinții au rolul de a pregăti din timp copilul, să-i explice ce înseamnă grădinița, ce program este la grădiniță, chiar să meargă la grădiniță și să facă cunoștință cu educatoarea. Iubirea educatoarei pentru copii îi va determina pe aceștia să le ceară părinților să-i ducă la grădiniță. Reacțiile copiilor la procesul de adaptare la grădiniță pot fi diverse: unii se adaptează foarte ușor, alții au reacții de mânie, plâng după părinți, unii se țin tot timpul după educatoare, alții refuză să vorbească sau să mănânce. Scopul activităților din grădiniță este acela

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

de a forma anumite deprinderi și abilități necesare în viață, necesare integrării într-un grup și de formare în timp a relațiilor sociale.

Subperioada preșcolară mijlocie (4-5 ani) se caracterizează prin : sensibilitate mai mare la evenimentele din jur, dezvoltarea însușirilor de personalitate, atenție activă acordată evenimentelor la care participă, jocul devine variat și complex. Copilul de cinci ani este foarte receptiv la povestiri, la finalul moral al acestora, devine el însuși capabil să povestească și să creeze propriile povești. Pe planul integrării în colectivitate a făcut progrese, s-a acomodat cerințelor de la grădiniță, dar unii dintre preșcolari tot mai rămân foarte atașați de mama lor și manifestă o stare de disconfort când se despart de ea.

Subperioada preșcolară mare (5-6 ani) se caracterizează prin: o adaptare mai mare la cerințele grădiniței, opoziție frecventă față de adult, opoziție manifestată spontan, dar și dorința de reconciliere; imitarea conduitei adultului și participarea la activități care-l interesează, la această vârstă discern foarte bine care activități le plac mai mult și care mai puțin; aprecierea conduitei celor din jur; integrarea socială mai puternică decât în etapa anterioară prin formarea unor relații de prietenie mai strânse.

Erickson a acordat o atenție deosebită dezvoltării umane, iar interesul acestuia pentru dezvoltarea copilului crește după ce încheie studiile Institutului psihanalitic din Viena, când debutează preocupările sale privind tratamentul și educația copiilor. Teoria dezvoltării personale și sociale a lui Erikson propune abordarea stadială a formării personalității pe latura socializării. Dacă psihologia copilului descrie o dată cu Piaget dezvoltarea cognitivă a copilului, teoria lui Erik Erikson propune o stadialitate a dezvoltării cunoașterii sinelui în interacțiunea cu ceilalți, respectiv, accentuează asupra mediului social al dezvoltării copilului. Cele opt stadii pot fi considerate universal aplicabile indivizilor din societăți și culturi diferite. Teza fundamentală este că transformarea personalității umane are loc datorită crizelor din fiecare stadiu, iar perioada adolescenței este crucială în dezvoltarea individului.

Stadiile de dezvoltare psihosocială elaborate de Erikson sunt prezentate în tabelul 3.

Parteneri:

27

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Stadiile de dezvoltare psihosocială elaborate de Erikson

Tabelul 3

Criza	Rezultate favorabile	Rezultate nefavorabile
Primul an: Încredere-neîncredere Copilul are nevoie de o îngrijire atentă și adecvată pentru a putea dezvolta sentimente de securitate;	Încredere în mediu și speranță pentru viitor;	Suspiciune, insecuritate, teama de viitor;
Al II-lea și al III-lea an: Rușine și îndoială Copilul caută să câștige independența față de părinți, trebuie să fie flexibilă, dar nu indulgentă;	Simțul autonomiei și respectul de sine;	Sentimente de rușine și îndoială față de capacitatea de autocontrol;
Al IV-lea și al V-lea an: Inițiativă-culpabilitate Copilul explorează mediul și experimentează lucruri noi. Părinții trebuie să aibă o atitudine simpatetică față de curiozitatea sexuală a copilului;	Capacitatea de a iniția activități și de a le finaliza;	Teama de pedeapsă și culpabilizări;
Între 6 și 11 ani: Competență-inferioritate Copilul acționează cunoștințe și deprinderi specifice culturii din care face parte;	Competențe și achiziții, încredere în propriile capacități;	Reacțiile nefavorabile ale celorlalți pot determina sentimentele de inadecvare și de inferioritate;
Adolescența (12-18 ani) Identitate-confuzie de rol Adolescentul caută să-și formeze o identitate personală și vocațională coerentă;	Capacitatea de a se percepe ca o persoană consecventă și integrată, cu identitate personală, puternică;	Cofuzie în legătură cu cine este și ce reprezintă;
Tineretea (20-30 de ani) Intimitate-izolare Tânărul caută relații profunde și de durată, în special cu parteneri de sex opus;	Capacitatea de a iubi și a răspunde angajamentelor față de ceilalți;	Izolare; relaționare superficială;
Maturitate (40-60 de ani) Productivitate-stagnare Adultul încearcă să fie productiv, creativ și să aducă contribuții societății;	Capacitatea de a fi responsabil și atent cu ceilalți într-un sens larg;	Oprirea evoluției: limitarea și exagerarea preocupărilor față de sine;
Bătrânețea (peste 65 de ani) Integritate-disperare Bătrânul își revede și-și evaluează realizările din timpul vieții.	Satisfacție pentru propria viață și împlinirea ei; acceptarea morții.	Regrete pentru pierderea oportunităților; teama de moarte.

(Cădariu, L., 2005, pp. 115-117)

2.3. Dezvoltarea abilităților sociale la preșcolari

Competențele sociale se referă la abilitatea copiilor de a forma relații funcționale cu cei din jurul lor, cu adulții și cu copiii în aceeași măsură. Competențele sociale facilitează interacțiunile pozitive, în funcție de normele culturale specifice fiecărei națiuni, care să ajute la integrarea în societate prin atingerea propriilor scopuri, dar și prin respectarea nevoilor celorlalți. Orice

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

comportament social este rezultatul unui proces de învățare a modalităților de integrare în cadrul unui grup și în societate în general. Comportamentele adecvate, precum salutul, conversația politicoasă cu persoanele din jur sunt încurajate să se repete în situații similare.

Competențele sociale ale preșcolarilor sunt împărțite în două categorii: abilitățile interpersonale și abilitățile intrapersonale.

Abilitățile interpersonale se referă la relațiile sociale și la rezolvarea problemelor sociale. Competențele urmărite în cadrul relaționării sociale sunt: interacțiunea cu alți copii prin jocuri adecvate vârstei, inițierea de interacțiuni cu alți copii, împărțirea de obiecte, jucării cu ceilalți, cererea și oferirea de ajutor, după caz, așteptarea rândului în cadrul diverselor activități, utilizarea unor formule de politețe. Rezolvarea problemelor sociale se referă la utilizarea unor strategii adecvate vârstei pentru soluționarea unor conflicte.

Abilitățile intrapersonale vizează competențe precum: respectarea regulilor atât în cadrul grupului din care face parte, cât și într-un cadru mai larg, suportarea unor situații care provoacă frustrare și disconfort.

Achiziționarea de către copil a comportamentelor sociale și configurarea unor atitudini explicite față de ceilalți copii cu care intră în relație se dobândesc treptat. La vârsta preșcolară este foarte important pentru educatoare să cunoască și să acorde atenție comportamentelor sociale și caracteristicilor specifice vârstei. Există o legătură strânsă între comportamentele sociale și caracteristicile vârstei preșcolare, prezentate în tabelul 4.

Relația dintre comportamentele sociale și caracteristicile vârstei preșcolare

Tabelul 4

Tipuri de comportamente sociale	Caracteristici de preșcolaritate
- spiritul de cooperare	- este în legătură cu descreșterea gradului de dependență și cu creșterea spiritului de înțajutorare;
- loialitatea față de grup	- se manifestă atunci când copilul se lasă influențat de grup; - este în legătură cu o bogăție de stări pe care copilul le trăiește atunci când este integrat într-un grup: dragoste, ură, protecție, milă, gelozie, rivalitate, generozitate, simpatie, înțelegere;
- preferințele	- încep să se manifeste în jurul vârstei de 3-4 ani, în forma atașamentului puternic ce se creează între copii;
- tendințele de conducere (de lider)	- se manifestă ca tendințe dominative, de impunere a influenței asupra celorlalți; - unii se impun ca lideri pentru că sunt mai volubili, mai mobili, alții pentru că sunt mai originali, stabilesc cu mai multă ușurință relații cu ceilalți;
- popularitate	- copiii mai independenți sunt mai populari; cei dependenți emoțional de adulți sunt mai puțin populari;

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

- atitudine de sprijin	- se formează către ultima parte a preșcolarității; astfel un copil cu brațul rănit găsește sprijin și compasiune la un copil de 5-6 ani, pe când cei mici asistă cu teamă și curiozitate la un astfel de eveniment;
- relațiile de simpatie cu cei aflați în suferință	- manifestările de simpatie sunt foarte explicite către aceeași perioadă de vârstă și se exprimă prin: atitudine de ajutorare, protejarea și apărarea celui în suferință, informarea adultului asupra suferințelor partenerului de joacă, chestionarea asupra cauzelor care au produs suferința, sugerarea sau găsirea unor soluții; - ca dozare a implicării afective se constată că: dacă cei ce suferă sunt apropiați, gradul de simpatie este mai mare, dacă se află în conflict cu cei care suferă, gradul de simpatie este mai redus;
- rivalitatea, ca debut al competitivității	- sentimentul de rivalitate se naște în familie, mai ales acolo unde sunt mai mulți frați care intră în competiție pentru a atrage mai mult atenția și afecțiunea; - dacă părintele face diferențieri între copii, sentimentul de rivalitate crește; - sentimentul de rivalitate este mai prezent și mai acut la cei care au un grad mai mare al posesiunii (unii au o înclinație nativă către a monopoliza totul, către a avea totul: atenția, grija, favorurile celorlalți);
- competitivitatea	- este exprimată de atitudini de genul: „eu sunt cel mai mare”, „al meu e mai frumos”, „sunt mai bun decât tine”; - se manifestă mai evident începând de la vârsta de 4 ani; - nu toți copiii au un crescut sentiment al competitivității;
- agresivitatea	- poate fi de tip deschis, manifest: se ceartă cu ceilalți, lovește; - poate fi de tip închis: ca furie nedezlănțuită, rămasă în interior; ne-exteriorizarea se datorează timidității, anxietății; - se exprimă în raporturile interpersonale, de genul „dă-mi”, „ia”;
- conflictele	- conflictele între copii reflectă conflictele mediului în care trăiesc și se dezvoltă; - se manifestă ca tendință de declanșare și de întreținere a unor situații de genul: certuri, bătăi, antagonisme.

(Ezechiel, L., Lăzărescu, M.P., 2002, pp. 20-21)

Comportamentele sociale prezentate stau sub semnul dinamicii relațiilor de grup și al influenței pe care o exercită elementele situaționale, ale mediului extern. În acest sens se poate observa că un copil poate adopta comportamente diferite, în funcție de mediul în care se află.

2.3.1. Inițierea și menținerea unei relații

Această competență se referă la însușirea unor comportamente esențiale pentru buna funcționare a unei relații și pentru menținerea ei în timp. Formarea de relații de prietenie îndeplinește mai multe funcții: comunicarea cu ceilalți, compararea socială pozitivă, asigurarea securității emoționale, a sentimentului de intimitate, a ajutorului necesar la nevoie și a sentimentului că ai cu cine să-ți petreci timpul liber. La această vârstă, principala îngrijorare a copiilor atunci când merg într-un

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

mediu nou, de exemplu la intrarea în grădiniță este dacă ceilalți copii se vor juca cu ei sau dacă le va plăcea de ei.

Pentru copiii preșcolari, contextul în care pot fi observate cel mai bine abilitățile de relaționare socială sunt în cadrul jocului de la grădiniță, de acasă sau din parc. Jocurile au o mare valoare informativă și formativă la această vârstă, oferă copiilor situații de învățare și de achiziționare a comportamentelor sociale. În același timp, în cadrul jocului pot fi observate și deficitele în dezvoltarea abilităților sociale, lipsuri care pot fi urmărite și corectate printr-o intervenție adecvată. Competențele de relaționare socială includ o categorie aparte de comportamente, numită comportamente prosociale. Aceste competențe vizează capacitatea de cooperare a copiilor, care are un impact puternic asupra formării și menținerii unei relații. Copiii care stăpânesc abilitatea de cooperare sunt cei care își fac prieteni cu ușurință, deoarece ei înțeleg că orice relație, pentru a funcționa presupune reciprocitate: pentru a primi este necesar să și oferi. Pentru formarea și dezvoltarea acestor abilități, adulții trebuie să ofere copiilor modele de comportamente prosociale.

Inițierea și menținerea unei relații presupune o serie de comportamente, cum ar fi (Botiș, A., Mihalca, L., 2007): inițierea și menținerea unei interacțiuni cu un copil, ascultarea activă, împărtășirea de obiecte și împărtășirea de experiențe, oferirea și primirea de complimente, rezolvarea în mod eficient a conflictelor apărute.

A. Inițierea și menținerea unei interacțiuni cu un copil vizează o serie de comportamente și expresii verbale care îl ajută pe copil să realizeze legături, relații cu cei din jur. Aceste tipuri de comportament sunt dobândite de către copil prin imitarea comportamentelor adulților sau ale copiilor din jurul lor. Jocul reprezintă modalitatea optimă pentru copil de a iniția interacțiuni cu un alt copil. Jocul facilitează dezvoltarea capacității copiilor de a iniția interacțiuni. Strategiile de interacțiune ale copiilor evoluează treptat prin repetarea jocurilor de la strategii nonverbale la cele verbale. Copiii care reușesc să inițieze un joc sau să răspundă propunerilor celorlalți de a participa la joc sunt mai căutați și mai agreeți de către ceilalți copii de a se juca împreună.

Interacțiunile pozitive cu ceilalți duc la dezvoltarea abilităților de cooperare, la formarea relațiilor de prietenie, care durează în timp. Totuși nu toți copiii reușesc să stabilească cu ușurință relații de prietenie, unii copii deși doresc să se joace cu ceilalți, nu reușesc să stabilească relații de prietenie din cauza timidității. Alții foarte dinamici și extroverțiți nu au răbdare să fie invitați la joc și se impun singuri, ceea ce duce la excluderea lor treptată de către copii. Aceste categorii de

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

copii pot manifesta reacții de stres datorate respingerii celorlalți, care pot dezvolta o stimă de sine deficitară.

Dezvoltarea capacității de a iniția și de a menține interacțiuni cu alți copii revine atât educatorului, cât și părintelui. Educatoarea are mai multe oportunități pentru a dezvolta această capacitate, deoarece la grădiniță copilul interacționează cu mai mulți copii, în situații diverse de joc și învățare, dar este importantă colaborarea dintre părinți și educatoare în situația depistării unor probleme de comportament care trebuie corectate pentru integrarea optimă a copilului în relațiile de grup.

B. Ascultarea activă presupune o serie de comportamente, precum: stabilirea contactului vizual, îndreptarea corpului spre persoana cu care comunicăm, concentrarea atenției pe ceea ce ni se spune.

În comunicarea cu copiii se recomandă așezarea la același nivel cu aceștia pentru a păstra contactul vizual și pentru a oferi o senzație de colaborare, de deschidere către copil. Copiii care nu reușesc să stabilească contactul vizual cu educatoarea trebuie încurajați de aceasta în acest sens și trebuie ghidați ușor prin acordarea atenției și prin laude dacă au reușit un anumit comportament. Unii copiii nu au răbdare să asculte ceea ce li se spune sau să asculte cum un alt coleg povestește, din cauză că nu au fost obișnuiți să asculte, sau vor să atragă atenția în permanență asupra lor. Acești copii trebuie mobilizați să încerce să asculte și pe ceilalți prin explicarea că fiecare copil este important și fiecare are ceva de spus, iar ascultarea lui reprezintă o formă de respect și de considerație pentru acesta, acest respect îl va primi și el la rândul lui dacă știe să asculte. De obicei copiii care nu au răbdare să asculte, greu se pot abține să nu intervină într-o discuție, dar prin repetarea consecventă a regulilor de comunicare se pot observa progrese remarcabile.

C. Împărțirea de obiecte și împărtășirea de experiențe este un comportament care stă la baza formării prietenilor, deoarece reciprocitatea este una dintre premisele formării și menținerii de relații cu cei din jur. Acest comportament poate fi exersat la grădiniță cu succes, deoarece una dintre regulile centrale în activitatea de joc este împărțirea jucăriilor. La început trebuie să li se amintească frecvent copiilor că trebuie să împartă jucăriile, fără să se certe, treptat ei dobândesc abilitatea de a împărți jucăriile fără să li se ceară acest lucru de către adulți. Pentru dobândirea acestor abilități copiii trebuie să aibă ca modele adulții din jurul lor, care le explică în permanență beneficiile împărțirii de obiecte cu ceilalți, respectiv că putem să oferim o bucurie celuilalt, fără un efort prea mare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

D. Oferirea și primirea de complimente presupune recunoașterea calităților și a meritelor celorlalți și aprecierea acestora într-o formă directă, verbală. Complimentarea unei persoane este însoțită de o reacție pozitivă a acelei persoane. Copiii trebuie învățați că este important să aprecieze pe cei din jur, pentru ca și ei la rândul lor să fie apreciați și laudați. De obicei, copiii care fac remarci pozitive la adresa colegilor sunt bine acceptați într-un grup, pe când cei care fac remarci negative, contrazic tot timpul, nu sunt mulțumiți de colegii lor ajung să fie respinși din grup.

E. Rezolvarea în mod eficient a conflictelor apărute presupune soluționarea eficientă a situațiilor conflictuale pentru reușita unor relații durabile de prietenie. Conflictele există, ele sunt fenomene obișnuite în relațiile interumane, importantă este capacitatea omului de a rezolva eficient conflictele apărute din diverse cauze. Apariția frecventă a conflictelor poate conduce la ruperea unor prietenii și la situații tensionate frecvente. De aceea se impune soluționarea acestora promptă, cu soluții pe termen lung și cu reguli clare care trebuie respectate de ambele părți implicate în conflict, pentru a preveni apariția pe viitor a aceluși conflict. Pentru rezolvarea eficientă a conflictelor trebuie parcurși câțiva pași: descrierea faptelor de ambele părți, fără a-l învinovăți pe celălalt; exprimarea sentimentelor, cum s-a simțit fiecare în situația conflictuală; identificarea alternativelor, copiii pot să joace un joc de rol „De-a detectivii” pentru a depista mai multe modalități de soluționare a conflictului.

Descrierea faptelor este un pas important în denumirea comportamentelor care au condus la un conflict, încercând să se evite etichetarea persoanei. Exprimarea emoțiilor negative care au condus la conflict poate facilita o descărcare emoțională și o liniștire a copilului, de asemenea reduce riscul unei reacții violente din partea copilului. Pe măsură ce cresc, copiii dobândesc abilitatea de a înțelege nevoile celorlalți și trec de la reacțiile violente fizice asupra celorlalți la reacții violente verbale stârnite de nemulțumirea legată de împărțirea jucăriilor sau a rolurilor.

2.3.2. Integrarea într-un grup

Integrarea într-un grup reprezintă suportul social și moral de care copiii au nevoie uneori pentru a merge mai departe. Grupul de prieteni este cel care validează comportamentele, ne sprijină în situațiile dificile și alături de care ne petrecem majoritatea timpului. Studiile arată că caracteristica fundamentală în etapa preșcolară este reprezentată de joc și de relațiile ce se stabilesc în cadrul lui. De asemenea, la această vârstă copiii preferă să se împartă în funcție de gen. Astfel, fetele se joacă

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

împreună, preferând grupurile mici, în timp ce băieții se joacă separat de fetițe preferând grupuri mai mari.

Integrarea într-un grup presupune: respectarea regulilor aferente unei situații sociale, cooperarea cu alți copii, oferirea și cererea de ajutor atunci când este nevoie.

Respectarea regulilor aferente unei situații sociale presupune dezvoltarea capacității la copil de a se conforma unor cerințe noi, atunci când li se cere acest lucru. De mici, copiii observă că există anumite reguli pe care trebuie să le respecte în contexte diferite. Rolul esențial al regulilor este de a ghida comportamentul copiilor și de a evita anumite probleme de comportament.

În cadrul educației din familie regulile și limitele sunt importante, deoarece ele oferă părinților și copiilor sprijin și siguranță. Copiii le acceptă doar dacă sunt clare și sunt formulate pe înțelesul lor și dacă sunt aplicate în mod consecvent. Prea multe reguli împiedică dezvoltarea copilului, deoarece el are nevoie de libertate pentru a se dezvolta. Copilul trebuie în permanență asigurat de dragostea părintească și să i se explice întotdeauna de ce i se interzice ceva.

Este foarte important ca cerințele formulate de părinți să fie în raport cu vârsta copilului. Ele trebuie clar formulate, iar părinții trebuie să-și cunoască foarte bine copilul și să știe ce este și ce nu este capabil acesta să facă. Dacă cerințele sunt exagerate îl pun pe copil într-o situație dificilă, ceea ce îi va afecta capacitatea sa emoțională. De asemenea este foarte important ca atunci când copilul este lăudat să se precizeze comportamentul pozitiv pentru care este lăudat, pentru a-l mai repeta și în viitor.

La grădiniță, copiii au formulate foarte clar regulile grupei pe care trebuie să le respecte, pentru a preveni anumite probleme de comportament sau chiar accidente. Formularea regulilor trebuie să țină cont de anumite etape: crearea unei nevoi mai întâi pentru a formula o regulă, regula și consecințele nerespectării ei este bine de stabilit împreună cu copiii, regula trebuie formulată într-o manieră pozitivă.

Pentru crearea unei reguli, prima dată trebuie semnalată o problemă și consecințele ei. Dacă regula este stabilită împreună cu copiii este mai mare șansa ca ea să fie înțeleasă și respectată de către aceștia, mai ales dacă ea este clar formulată și se repetă de câte ori este nevoie sau situația o impune. De obicei, în formularea unei reguli se precizează ce este bine să facă copiii și care sunt beneficiile acelei activități. Regulile trebuie exprimate verbal și repetate ori de câte ori este nevoie. Copiii au tendința de a testa respectarea regulilor prin încălcarea frecventă a acestora, punând la încercare răbdarea adultului. Educatoarele trebuie să manifestă consecvență în aplicarea regulilor,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

dacă vor ca și copiii să le respecte, în caz contrar, dacă nu se respectă o regulă a grupei, copiii vor încerca tot timpul să trișeze în ceea ce privește respectarea regulilor în ansamblu.

Cooperarea cu alți copii este importantă pentru o bună relaționare cu membrii unui grup și reprezintă abilitatea de a lucra cu alți copii în vederea atingerii unui scop comun.

Cooperarea se referă la: împărțirea materialelor între copii; disponibilitatea de a face ceea ce li se cere; coordonarea acțiunilor pentru atingerea scopului; acceptarea ideilor membrilor grupului; negocierea și compromisul în cadrul grupul (Botiș, A., Mihalca, L., 2007, p. 66).

Comportamentul de împărțire a materialelor sau a jucăriilor între copii stă la baza formării prieteniiilor. Împărțirea jucăriilor facilitează integrarea copiilor în grup și cooperarea, acest comportament poate fi formulat sub forma unei reguli care trebuie respectate în cadrul grupei de copii. Împărțirea jucăriilor cu alți copii se realizează în urma explicațiilor pe care adulții le oferă copiilor în ceea ce privește consecințele pozitive ale acestui comportament, cum ar fi crearea de prietenii și sprijinul colegilor în anumite situații.

În grupele în care se pune accent pe cooperare, copiii se simt mai relaxați, copiii au încredere în ei, se simt în siguranță și simt că fiecare dintre ei contează. Grupele în care se promovează competiția în mod excesiv au ca rezultat o situație tensionată care se creează între copii, frica acestora de eșec și de a încerca lucruri noi, din cauză că pot greși.

Oferirea și cererea de ajutor atunci când este nevoie este o abilitate foarte importantă în dezvoltarea personalității copilului. Aceste comportamente se fac voluntar, este o recunoaștere a fiecăruia că la un moment dat ai nevoie de ajutor și că acest ajutor poate veni de la cel de lângă noi. Oferirea de ajutor atunci când cineva îl cere sau când se observă că are nevoie de el fără să-l ceară în mod explicit are multiple beneficii asupra celui care acordă ajutor: crearea de noi relații de prietenie, starea de liniște sufletească că ai făcut un bine care este cea mai importantă în dezvoltarea emoțională și în stima de sine.

Parteneri:

35

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

CAPITOLUL 3

PROIECTUL DE CERCETARE

3.1. Prezentarea temei, a obiectivelor generale și a ipotezei cercetării

Această cercetare își propune să demonstreze rolul central al abilităților sociale și emoționale ale copiilor în obținerea succesului școlar și a unei stări de bine, precum și faptul că dizabilitățile sociale și emoționale se asociază cu rezultate negative pe plan școlar și personal, astfel se impune necesitatea realizării unui program de învățare socială și emoțională care să fie introdus în curriculum încă de la vârsta preșcolară.

În cadrul acestui proiect de cercetare am pornit de la **ipoteza** că dezvoltarea optimă a abilităților sociale și emoționale ale copiilor contribuie la obținerea unor rezultate pozitive, spre deosebire de dizabilitățile sociale și emoționale care favorizează obținerea unor rezultate negative.

Pentru a verifica ipoteza am stabilit următoarele **obiectivele generale** ale cercetării:

- Dezvoltarea abilităților sociale și emoționale la copilul preșcolar: înțelegerea, organizarea, perseverența, încrederea și rezistența emoțională;
- Eliminarea dizabilităților socio-emoționale: comportamente inadecvate sau cronice de furie, dezorganizare generală, evitarea responsabilității, stimă de sine scăzută, anxietate;
- Implicarea familiei alături de grădiniță în vederea dezvoltării abilităților sociale și emoționale ale copilului preșcolar.

Întrebările cercetării:

- Se pot dezvolta abilitățile socio-emoționale de la vârsta preșcolară?
- În ce măsură educatoarele pot contribui la dezvoltarea abilităților socio-emoționale?
- Care este rolul părinților în dezvoltarea socio-emoțională a copiilor?
- Cum ar trebui să fie colaborarea dintre părinți și cadrele didactice pentru a sprijini eficient dezvoltarea socio-emoțională a copiilor?

Parteneri:

36

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

3.2. Prezentarea metodelor și a tehnicilor utilizate

În aplicare proiectului de cercetare se vor folosi o gamă variată de metode și tehnici de cercetare, precum: metoda observației, metoda analizei produselor activității copiilor, chestionarul aplicat părinților, chestionarul pentru evaluarea dezvoltării sociale și emoționale a copilului preșcolar, interviul aplicat copiilor, tehnica răspunsului deschis.

Deoarece acest proiect de cercetare este aplicat copiilor de vârstă preșcolară se impune adaptarea metodelor de cercetare și particularizarea acestora în funcție de specificul vârstei. Astfel, deoarece la vârsta preșcolară principala modalitate de organizare a activității este jocul, toate obiectivele acestei cercetări vor fi atinse în cadrul unor jocuri pe care educatoarea le va organiza cu foarte mare grijă pentru asigurarea îndeplinirii obiectivelor propuse.

Astfel se pot utiliza povestiri după imagini, jocuri de rol, povestiri din literatura pentru copii care să fie citite cu voce tare, cântece pentru copii care să sugereze copiilor temele centrale ale cercetării: încrederea, perseverența, organizarea, înțelegerea și rezistența.

De asemenea este foarte importantă utilizarea cu regularitate a feedback-ului atunci când un copil manifestă un comportament care reflectă unul din cele cinci fundamente ale dezvoltării socio-emoționale.

Se impune diversificarea modalităților și tehnicilor de cercetare: prezentarea unor desene cu persoane care manifestă stări diferite, utilizarea artei, implicarea copiilor în activități în care să se reprezinte pe sine atunci când manifestă încredere, perseverență, organizare, înțelegere, rezistență, recompensarea copiilor cu ceva concret atunci când manifestă un comportament pozitiv, încurajarea copiilor de a analiza comportamentul celorlalți, pentru a observa dacă aceștia manifestă sau nu fundamentele emoționale, includerea unui fundament în activitățile școlare timp de o lună sau pe o perioadă mai îndelungată de timp, introducerea unui timp de muncă atunci când copiilor le sunt prezentate Memento zilnice, evaluarea abilităților sociale și emoționale ale copiilor la începutul și la sfârșitul anului școlar, colaborarea cu părinții și solicitarea sprijinului lor.

Observația reprezintă una dintre metodele de învățare prin cercetare și descoperire. Potrivit mai multor autori observația presupune parcurgerea câtorva etape: organizarea observării, observarea propriu-zisă, prelucrarea datelor culese, valorificarea observării.

Observația, ca metodă psihologică constă în consemnarea sistematică și riguroasă, amănunțită și clară a tuturor reacțiilor și formelor de conduită cuprinse în programul unei cercetări, care privește un anumit aspect al dezvoltării psihice. Ca metodă de cercetare, ea trebuie

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Universitatea
Transilvania
din Brașov

să îndeplinească o serie de condiții: să fie completă și precisă, ceea ce presupune un plan prealabil bine elaborat. Cu cât se vor face mai multe și mai complete relatări exacte, cu atât observația își va atinge scopul, cu condiția ca să fie notate mai ales fapte și condiții considerate semnificative din punctul de vedere al sarcinilor temei de cercetare. De aceea trebuie stabiliți în prealabil itemii observației. În al doilea rând trebuie să fie orientată bine spre toate felurile de comportamente și reacții care cuprind caracteristicile sau conduitele implicate în obiectivul cercetării.

Observația cere timp îndelungat de lucru, deoarece există riscul ca fenomenul, procesul psihic observat să nu se manifeste în măsură suficientă și în situații variate, încât să permită degajarea unor concluzii semnificative cu o bază de fapte suficiente. Un bun observator știe în ce fel de situații se manifestă mai frecvent caracteristica pe care o are în obiectiv și se axează pe observații ale unor astfel de situații.

Rezultatele observației trebuie să fie consemnate chiar în timpul observării, dar fără știrea celui observat, sau imediat după ce observația a luat sfârșit. Uneori observația psihologică este combinată cu utilizarea unor mijloace speciale de înregistrare sau consemnare a fenomenelor observate, cum sunt: cronometrul, aparatul de fotografiat sau filmat, videofonul.

Cel care face observația va căuta să observe fenomenele supuse studiului în condițiile cele mai favorabile desfășurării lor și în condiții de activitate cât mai variată. Deși cel care efectuează observația face o anumită selecție a datelor, în scopul de a le reține pe cele mai semnificative, totuși asigurarea unei obiectivități ridicate pretinde o înregistrare cât mai detaliată și fidelă a fenomenelor, analiza rezultatelor fiind rezervată etapei care urmează după încheierea perioadei de observație. În timpul observației nu se intervine cu nimic în modificarea condițiilor ce acționează asupra copiilor. Este absolut necesar ca acestea să se consemneze atent. De asemenea, este necesară notarea a tot ce intervine și există ca factori de implicație și influență (orice schimbare).

Chestionarul constă într-o succesiune logică de întrebări și răspunsuri prin care se urmărește colectarea informațiilor privitoare la faptele, atitudinile comportamentele subiecților supuși chestionarului. Întrebările pot fi din punctul de vedere al conținutului informațiilor solicitate întrebări de date factuale și întrebări de opinie. Din punct de vedere a răspunsurilor solicitate, întrebările pot fi: întrebări închise, deschise și mixte.

Într-o accepțiune largă, **interviul** este o modalitate de culegere de informații pe o temă determinată de la persoane sau de la grupuri umane, prin intermediul întrebărilor și răspunsurilor formulate în limbaj verbal oral, în cadrul unei convorbiri directe între cel care interviuează și unul sau mai mulți interlocutori. În limba română, termenul de interviu este un neologism preluat

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

fonetic din limba engleză (interview–întrevedere). Spunem „fonetic” întrucât în studiile autorilor francezi (F. Nils și B. Rimé, 2007) se consideră că termenul englezesc intervieweste „traducerea literală” a francezului entrevue. Se pare însă că pronunția din limba engleză (interview) convine mai bine limbii române decât aceea din limba franceză (anterview), deși înțelesul celor doi termeni este similar: acela de întrevedere. Totuși, termenul de întrevedere este lacunar. Orice interview presupune o întrevedere, dar nu orice întrevedere este un interview (cu referire la interviewul de cercetare). Pentru a dobândi caracterul unui interview, întrevederea trebuie să reprezinte cadrul și ocazia unei convorbiri. Pe scurt, interviewul este o întrevedere dedicată unei convorbiri. Nu este vorba însă despre o convorbire spontană, de genul conversațiilor pe care oamenii le poartă cu ocazia diverselor întâlniri mai mult sau mai puțin premeditate, fără o temă dată și fără intenția explicită de a obține sau de a furniza informații.

Alături de metoda observației am folosit ca instrument de cercetare **desenul liber** care mi-a oferit multe informații despre starea emoțională a copiilor.

Variabilele proiectului sunt cele cinci fundamente ale dezvoltării abilităților socio-emoționale: încrederea, perseverența, organizarea, înțelegerea și rezistența emoțională.

Încrederea înseamnă a ști că pot să reușesc în multe domenii la grădiniță. Presupune că nu îmi e frică să fac greșeli sau să încerc ceva nou. Exemple de comportament încrezător sunt: a ridica mâna la grupă pentru a răspunde la o întrebare dificilă, a lucra independent, fără ajutorul educatoarei, a împărtăși o idee nouă cu educatoarea sau grupa.

Perseverența presupune a încerca din greu și a nu renunța ușor când realizezi sarcini școlare pe care le consideri prea dificile și plictisitoare. Comportamentul perseverent presupune a continua să realizezi sarcini chiar și atunci când acestea sunt foarte dificile, a nu fi distras de colegi, a verifica sarcinile pentru a vedea dacă sunt greșeli.

Organizarea se referă la stabilirea scopurilor pentru nivelul performanțelor în arii specifice ale sarcinilor școlare, planificarea eficientă a timpului, asigurarea resurselor necesare, urmărirea sarcinilor. Exemple de comportament organizat sunt următoarele: a te asigura că înțelegi instrucțiunile înainte de a-ți începe temele, a avea cele necesare atunci când începi temele, a avea un program de studiu sau un orar săptămânal, a planifica momentul în care urmează să îți faci temele pentru a te asigura că ai timp suficient.

Înțelegerea înseamnă a lucra cooperativ cu profesorii și colegii de grupă, a rezolva probleme fără a te înfuria și a urma regulile stabilite de grupă. Comportamentul de înțelegere implică următoarele: a oferi ajutor atunci când lucrezi în grup, a nu întrerupe, a aștepta până când

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

cineva a terminat de vorbit, a rezolva conflicte prin discuție mai degrabă decât prin ceartă, respectarea regulilor grupei.

Rezistența (cu sensul de calmare) înseamnă a reuși să nu devii extrem de furios, deprimat sau îngrijorat când se întâmplă ceva „rău”. Înseamnă a fi capabil să te calmezi și să faci să te simți mai bine atunci când ești foarte supărat. Înseamnă, de asemenea, a-ți controla comportamentul atunci când ești foarte supărat.

3.3. Prezentarea grupului țintă, a perioadei și a locului desfășurării cercetării

Grupul țintă din această cercetare sunt 33 de copii de vârstă preșcolară (copiii au între cinci și șase ani) din Grupa Mare „Piticii”. Din totalul de 33 de copii, 18 sunt fete și 15 sunt băieți.

Perioada de cercetare este de un an școlar, respectiv va dura din septembrie 2012 până în iunie 2013, iar locul desfășurării cercetării va fi Grădinița P.P. Nr. 12 din Alba Iulia.

Grădinița P.P. Nr. 12 și-a creat o bună imagine datorită profesionalismului de care a dat dovadă în procesul didactic timp de 31 de ani. Fiecare angajat al grădiniței are contribuția sa la activitatea de învățământ. Fiecărui salariat i se solicită să acționeze astfel încât, prin profesionalismul său, să contribuie la consolidarea imaginii unității. Beneficiarii activității noastre sunt în primul rând copiii cărora trebuie să le asigurăm o educație foarte bună, iar părinții lor ne sunt parteneri în educație. Grădinița cu program prelungit nr. 12 face eforturi permanente pentru a crea angajaților un ambient modern, confortabil și plăcut care să favorizeze activitatea profesională.

Mediul de lucru contribuie în mod decisiv la rezultatele activității profesionale și totodată, dezvoltă imaginea Grădiniței nr. 12. De aceea, toți angajații au obligația permanentă de a păstra curățenia și ordinea la locul de muncă. Această regulă este valabilă și pentru spațiile de folosință comună. Calitatea actului didactic reprezintă obiectivul nostru primordial. Indiferent de sectorul în care acționează, fiecare angajat are un aport important la performanțele de ansamblu ale grădiniței. Conducerea grădiniței este cea dintâi răspunzătoare de calitatea muncii angajaților pe care îi coordonează și controlează.

Fiecare angajat trebuie să îndeplinească anumite sarcini în conformitate cu standardele de calitate corespunzătoare fișelor posturilor. Acestea sunt stipulate prin norme specifice pentru

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

fiecare tip de activitate. Comisia de calitate constituită la nivelul unității în procente egale din cadre didactice, membrii ai comunității locale și ai părinților, stabilește standardele de performanță pentru Grădinița nr. 12 și monitorizează pe parcursul întregului an școlar activitatea didactică conform acestora. În plus, angajații nu trebuie să se comporte într-un fel care să dăuneze, să aducă prejudicii sau să deterioreze reputația grădiniței în ceea ce privește imaginea, bunurile sau relațiile cu partenerii și colaboratorii acesteia.

Grădinița noastră are un număr total de 24 de cadre didactice care se ocupă de educația a 344 de copii câți sunt înscriși anul acesta. De asemenea dispune de foarte multe dotări materiale necesare desfășurării activității, dintre care amintesc: 11 săli de grupă, 6 săli de mese, bibliotecă, spălătorie, 2 spații sanitare, 12 spații de depozitare a materialelor, spații de joacă în aer liber care ajută la desfășurarea actului didactic în conformitate cu standardele de calitate.

3.4. Prezentarea design-ului cercetării sub aspect procesual

Acest proiect de cercetare combină metodele calitative de cercetare cu cele cantitative pentru obținerea unor rezultate conforme cu realitatea. Este o cercetare calitativ-cantitativă, cu un grup unic de eșantionare, cu metode, tehnici și instrumente de cercetare adecvate perioadei preșcolare.

I. Etapa inițială (pre-test)

În cadrul cercetării am aplicat în etapa inițială **Testul emoțiilor** printr-un joc de dezvoltare a abilităților socio-emoționale „**Pălăria emoțiilor**” .

Activitatea : Jocul „Pălăria emoțiilor”

Obiectiv: - să identifice emoțiile de bază și emoțiile complexe ca (mândria, jena, rușinea, vinovăția), să dea exemple de situații în care a trăit aceeași emoție ca și personajul din imagine.

Materiale: cartonașe care ilustrează emoții.

Mod de desfășurare: Copiii vor extrage dintr-o pălărie câte o imagine. Vor trebui să descrie imaginea și să spună cum se simte personajul (trist, furios, speriat, vesel, mândru, jenat, rușinat, vinovat).

Fiecare copil poate să exemplifice cu o situație din viața lui în care s-a simțit la fel ca personajul din imaginea aleasă.

Parteneri:

41

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Vesel

Trist

Speriat

FuriOS

Rușinat

Mândru

După recunoașterea și denumirea emoțiilor, copiii vor trebui să deseneze cum se simt ei în acel moment și de asemenea cum ar dori să se simtă.

În etapa inițială am aplicat și **chestionarul pentru evaluarea abilităților socio-emoționale**, chestionar care a fost aplicat atât în faza inițială, cât și în faza finală a experimentului (Anexa 1).

Chestionarul pentru evaluarea dezvoltării sociale și emoționale ale copiilor a fost utilizat pentru a detecta punctele tari și nevoile copiilor. Cu ajutorul chestionarului, copiii au fost evaluați la începutul și la sfârșitul anului școlar pentru a măsura impactul activităților asupra copiilor, precum și rata dezvoltării abilităților sociale și emoționale ale copiilor. Evaluarea fiecărui copil în parte pentru a stabili nivelul dezvoltării abilităților sociale și emoționale ne ajută să venim în întâmpinarea nevoilor fiecărui copil. Metodele de evaluare sunt adaptate pentru vârsta și experiența copiilor. În consecință, evaluarea copiilor mici se bazează pe observație, date descriptive, rezultatele muncii lor și performanțele copiilor în activitățile libere.

De asemenea, în această etapă s-a aplicat **Testul familiei**, **Testul figurii umane** și un joc numit „**Copacul prieteniei**” al cărui scop era desenarea liberă a doi prieteni, și pe baza căruia educatoarea putea să elaboreze o sociogramă a grupei.

Se aplică și un **ghid de interviu** adresat copiilor preșcolari care să evidențieze starea lor socio-emoțională la începutul cercetării. (Anexa 3).

Testul emoțiilor este instrument prin care s-au cules informații referitoare la dezvoltarea emoțională a copiilor, atât în faza inițială, cât și în faza finală a cercetării. În această fișă sunt prezentate o serie de figuri umane ce reprezintă anumite stări emoționale. Copiii trebuiau să recunoască aceste stări și să le coloreze în funcție de cum se simte fiecare. La cerința următoare copiii trebuiau să deseneze starea pe care o au în momentul respectiv și starea pe care ar dori să o aibă. Itemii cuprinși solicită pe rând denumirea și cunoașterea

emoțiilor fundamentale și mixte, asocierea culorii cu emoția potrivită și ilustrarea prin desen a unor stări emoționale de moment sau stări pe care și le doresc. Fișa conține coordonate esențiale în

cea ce privește o evaluare elementară asupra recunoașterii, denumirea și reproducerii emoțiilor fundamentale și complementare de către preșcolari.

Testul figurii umane s-a aplicat în cazul de față printr-un desen liber „Autoportret”. Copiii trebuiau să se deseneze liber pe ei, având la dispoziție o coală mare de hârtie, carioca, creioane colorate. Acest test reprezintă un mod de exprimare a copilului în ceea ce privește imaginea lui asupra propriei persoane. Copiii nu au la dispoziție planșe model cu figuri umane. Desenul figurii umane trebuie analizat cu calm de către educatoare și permite identificarea aspectelor generale ale personalității copilului, cât și a unor particularități care ajută la înțelegerea apariției unui anumit comportament. Elementele de observat în cadrul Testului figurii umane sunt: dispunerea desenului pe foaie și dimensiunile; proporțiile părților corpului; linia grafică; folosirea culorilor; unele elemente specifice ale figurii umane cum ar fi ochii, bustul, mâinile, picioarele și eventuala lipsă a unor elemente și particularități (Crotti, E., 2010).

Testul familiei se realizează prin intermediul unui desen liber pe tema „Familia mea”. Prin desenarea familiei, copilul exprimă, chiar dacă la nivel inconștient, partea cea mai intimă și mai delicată din viața lui. Când un copil desenează o familie povestește despre bucuriile, liniștea sau dimpotrivă despre temerile, problemele ce caracterizează o anumită familie. Astfel se poate intui în cadrul familiei desenat e de copil cine oferă afecțiune, care este modelul cu care vrea să semene, cine este confidentul, dar și de cine depinde mai mult. Când un copil suferă în mediul familial de obicei redă acest lucru prin desen prin separarea membrilor familiei. Familia este un loc în care copilul trebuie să se simtă în siguranță, ei au nevoie să fie iubiți și apreciați în permanență. În analiza desenului familiei trebuie ținut cont de vârsta copilului. În interpretarea desenului familie trebuie ținut cont de o serie de elemente, precum: timpul de redare a diferitelor personaje, plasarea pe foaie, atenția la detalii, poziția personajelor, distanța dintre ele, primul și ultimul personaj desenat, primul personaj colorat, omiterea unui membru al familiei, eventuala adăugare de personaje inexistente sau de animale, asemănările dintre personaje, abordarea diferitelor teme, expresiile chipurilor, poziția brațelor, a palmelor, a picioarelor, mărimea personajelor în raportul dintre ele,

îmbrăcămintea, rolurile atribuite, liniile incerte sau sigure, lipsa de armonie a corpului la unul sau la mai multe personaje (Crotti, E., 2010).

Jocul „Copacul prieteniei” reprezintă atât o activitate, cât și un test prin care copiii au desenat un copac și doi prieteni în acel copac. Pe baza lui, educatoarea a putut realiza o sociogramă a grupeii de copii. Jocul are ca obiectiv fundamental stabilirea unei relații de prietenie cu un alt copil, în cazul de față cu colegii de grupă. Jocul prezintă o importanță deosebită atât pentru copiii preșcolari, cât și pentru educatoarea care prin acest joc observă relațiile de prietenie care s-au format între copii și de asemenea o ajută în dirijarea relațiilor dintre copii. În activitatea introductivă, educatoarea prezintă copiilor jocul și le spune să deseneze fiecare un copac, în coroana căruia să deseneze doi colegi cu care le place să se joace la grădiniță. În timp ce copiii vor desena, educatoarea trece pe la copiii și îi întreabă de ce le place să se joace cu persoana respectivă. După acest moment, copiii vor fi împărțiți în grupe de câte patru, în cadrul grupului fiecare copil își va prezenta desenul, va spune cine sunt colegii lui și de ce îi place să se joace cu ei. Fiecare grup va avea o jucărie de pluș pentru a vorbi pe rând prin înmânarea jucăriei celui care trebuie să ia cuvântul. La sfârșit se va realiza o expoziție cu lucrările copiilor.

II. Etapa experimentală

Se aplică o serie de jocuri pentru dezvoltarea abilităților socio-emoționale și o serie de activități, precum jocuri de rol, povestiri, desene, picturi, care vizează dezvoltarea abilităților socio-emoționale, precum: încrederea, perseverența, organizarea, înțelegerea și rezistența emoțională.

1. Aplicarea jocurilor privind dezvoltarea a competențelor sociale și emoționale

a) Jocurile privind educația emoțională (Sursa: Petrovai, D., Petrică, S., 2010)

Jocurile din această categorie au urmărit mai multe obiective de referință: recunoașterea și exprimarea emoțiilor, înțelegerea emoțiilor și autoreglarea emoțională.

Pentru **recunoașterea și exprimarea emoțiilor** s-au folosit activități care vizau următoarele obiective: să identifice propriile emoții în diverse situații, să identifice emoțiile altor

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

persoane în diverse situații, să identifice cauza emoțiilor, să identifice emoțiile asociate unui context specific, să recunoască emoțiile pe baza componentei nonverbale.

În cadrul activităților de recunoaștere a emoțiilor, copii au desenat și au povestit o întâmplare personală în care au trăit una dintre emoțiile prezentate de educatoare. În urma activității am observat că în procent de 60% copiii au reușit să își recunoască o emoție și să exprime ce au simțit în situația respectivă.

Jocul „Pălăria emoțiilor” a avut drept scop identificarea emoțiilor de bază și a emoțiilor complexe ca mândria, jena, rușinea, vinovăția. Copiii au participat cu plăcere la joc datorită elementului de surpriză pe care îl ofereau jetoanele din pălărie. Pentru că emoțiile erau reprezentate în imagini, copiilor le-a fost mai ușor să le recunoască și să le denumească. Astfel, în procent de 90% copiii au identificat corect emoțiile prezentate în imagini.

Prin jocul **„Ghicește emoția!”** copiii au fost puși în situația de a mima anumite emoții și de a ghici ce emoții s-au mimat. Copiii s-au antrenat la joc, unii dintre ei au prezentat anumite dificultăți în a mima o emoție, iar alții în a identifica emoția prezentată de colegul lor.

„Jocul păpușilor” le-a oferit copiilor posibilitatea de a asocia imaginile prezentate pe cartonașe cu păpuși ce prezentau anumite emoții. În urma derulării jocului, copiii, în proporție de 80% au reușit să asocieze imaginile prezentate cu păpușile.

Jocul de rol „Păpușile” are ca obiectiv principal recunoașterea emoțiilor de bază pe seama componentei nonverbale. Educatoarea prezintă o păpușă, iar un copil cealaltă păpușă. Emoția va fi descrisă verbal și se vor sublinia și aspectele nonverbale. Copiii au reușit în proporție de 85% să recunoască expresiile nonverbale prezentate. De asemenea au identificat împreună cu educatoarea cauza emoției și consecințele acesteia.

Jocul „Cuburile” are ca obiective: denumirea emoțiilor de tristețe, bucurie, furie, teamă, îngrijorare, mândrie, rușine, vinovăție și recunoașterea emoțiilor de bază pe baza componentei nonverbale: expresia facială, postura. Copiii aleg pe rând câte un cub pe care sunt desenate emoții diverse, îl arată altui copil pe care îl cheamă și care trebuie să descrie emoția prezentată, apoi rolurile se inversează. Jocul este complex și pune copiii în ipostaza de a coordona ei singuri un joc, și de a-și spori încrederea în forțele proprii. În procent de 80% copiii au reușit să inițieze și să ducă la bun sfârșit jocul prezentat.

Jocul „Detectivii” oferă strategii de gestionare adecvată a emoției de tristețe. Copiii împărțiți în grupe de câte patru au câte o insignă de detectiv și vor trebui să identifice cât mai multe soluții comportamentale pe care trebuie să le realizeze pentru ca prietenul lor să nu mai fie

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

trist. Ei dau dovadă de multă creativitate în ipostaza de detectivi și de multă înțelegere pentru prietenul lor trist, fiecare dintre copii se oferă să-l ajute ca să-l înveselească.

Tehnica broșcuței țestoase este o strategie de gestionare adecvată a emoțiilor care presupune patru pași: recunoașterea stării de furie (copiii identifică stările de furie), stoparea activității din momentul respectiv (copiii trebuie să spună „stop” și să oprească activitatea), ascunderea în carapace (copiii iau poziția unei broșcuțe și spun „mă pot liniști și pot găsi o soluție mai bună” și ieșirea din carapace (după ce a fost restabilită starea de calm). Jocul este foarte atractiv și foarte dificil de realizat în același timp. Copiii întâmpină greutăți în învățarea pașilor și în auto-verbalizările pe care trebuie să și le însușească. O dată însușiți toți pașii acestei tehnici, copiii manifestă o deosebită plăcere în utilizarea jocului.

b) Jocurile privind educația socială (Sursa: Petrovai, D., Petrică, S., 2010)

Obiectivele de referință în ceea ce privește dezvoltarea socială a copiilor preșcolari vizează: inițierea și menținerea unei relații (să inițieze și să mențină o conversație, ascultarea activă și stabilirea contactului vizual, să împartă obiecte și să împărtășească experiențe, oferirea și primirea complimentelor, rezolvarea eficientă a conflictelor apărute) și integrarea într-un grup (cooperarea cu ceilalți în realizarea unei sarcini, oferirea și solicitarea ajutorului atunci când este nevoie).

Primul joc este un unul de rol și se numește „**De-a reporterii**”. Obiectivul fundamental al acestui joc este ascultarea activă, stabilirea contactului vizual și formularea clară a întrebărilor. Pregătirea jocului s-a realizat de către educatoare prin împărțirea copiilor în echipe de câte doi, astfel încât să nimerescă în echipă copii care să nu fie așa buni prieteni și s-au așezat confortabil pe scăunele la măsuțe. Copiii împărțiți în perechi au jucat pe rând rolul reporterului și a celui interviuat. Copiii reporteri au avut sarcina explicată clar de către educatoare de a pune întrebări concise și corect formulate. S-a urmărit în derularea interviului claritatea întrebărilor, corectitudinea formulărilor, răspunsurile formulate corect și în propoziții. La început s-au formulat întrebări la inițiativa educatoarei, de genul: „Mai ai frați?”, „Care e jocul tău preferat?”, „Care e mâncarea preferată?”, „Care e sucul preferat?”.

Apoi copiii au fost îndemnați de către educatoare să formuleze și alte întrebări, iar răspunsurile au fost pe măsură. Întrebările formulate la inițiativa copiilor au fost de genul: „Care este jucăria ta preferată?”, „Care sunt desenele tale preferate?”, „Cine este prietenul tău?”, „Care este culoarea ta preferată?”. În finalul jocului copiii au primit câte o foaie de hârtie pe care au desenat ceea ce au aflat despre colegul lor. De asemenea au venit în fața colegilor și au prezentat

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

desenele realizate. Copiii au fost foarte încântați de acest joc, atât în calitate de reporteri, cât și de persoane intervievate. Ei au răspuns cu mare deschidere invitației de joc pe care educatoarea a lansat-o, și-au asumat cu mare responsabilitate calitatea de reporter demonstrând o mare satisfacție de a dispune de un microfon și de a dialoga cu colegul lui de grupă. Această satisfacție a copiilor de a comunica prin intermediul interviului se poate observa chiar și în pozele care au fost realizate pentru fiecare copil în parte, pentru ca ei să se simtă importanți și pentru ca fiecărui copil să i se acorde o atenție deosebită.

Al doilea joc se numește „**Copacul prieteniei**” și are ca obiectiv fundamental stabilirea unei relații de prietenie cu un alt copil, în cazul de față cu colegii de grupă. Jocul prezintă o importanță deosebită atât pentru copiii preșcolari, cât și pentru educatoare care prin acest joc observă relațiile de prietenie care s-au format între copii și de asemenea o ajută în dirijarea relațiilor dintre copii. În activitatea introductivă, educatoarea prezintă copiilor jocul și le spune să deseneze fiecare un copac, în coroana căruia să deseneze doi colegi cu care le place să se joace la grădiniță. În timp ce copiii vor desena, educatoarea trece pe la copiii și îi întreabă de ce le place să se joace cu persoana respectivă. După acest moment, copiii vor fi împărțiți în grupe de câte patru, în cadrul grupului fiecare copil își va prezenta desenul, va spune cine sunt colegii lui și de ce îi place să se joace cu ei. Fiecare grup va avea o jucărie de pluș pentru a vorbi pe rând prin înmânarea jucăriei celui care trebuie să ia cuvântul. La sfârșit se va realiza o expoziție cu lucrările copiilor.

Jocul a avut un impact deosebit, atât asupra copiilor, cât și asupra educatoarei. Copiii au reușit prin intermediul acestui joc să-și recunoască relațiile de prietenie din cadrul grupei, să verbalizeze motivele pentru care colegii respectivi sunt prietenii lor. Educatoarea a notat răspunsurile copiilor pentru a face o analiză comparativă a acestora. Răspunsurile formulate de copii în ceea ce privește întrebarea de ce au ales cei doi colegi să fie desenați în copacul lor au fost foarte interesante și diverse: „Pentru că mi-a cerut prietenia și pentru că le iubesc”, „Pentru că sunt bune”, „Pentru că se joacă cu mine și îmi dă jucăriile lui”, răspunsul unui băiat a fost de genul „Pentru că sunt așa frumoase!”, „Este cel mai bun prieten al meu”, „Îmi place de ele și se joacă cu mine”, „Sunt cele mai bune prietene de pe lume, nu am altele”, „Pentru că este cel mai mare”, „A fost bună”, „Sunt drăguțe”, „Se joacă frumos cu mine”. Prin analiza tuturor răspunsurilor s-a observat că cel mai des răspuns a fost de genul „Se joacă cu mine”, ceea ce scoate în evidență încă o dată faptul că jocul este activitatea de bază la vârsta preșcolară și copiii se simt cel mai bine când se joacă, învață cel mai mult prin intermediul jocului. De asemenea unii copiii au desenat doar un

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Universitatea
Transilvania
din Brașov

coleg în copac, cel de-al doilea copil fiind ei înșiși, ceea ce arată că relaționarea lor este doar către un singur copil, și că își creează relații de prietenie puțin mai greu decât ceilalți copiii care au desenat câte doi copii în copac. Doar un singur copil din cei 30 care au participat la joc nu a desenat nici un copil în copac, acest copil nu are un prieten în grupa de copii, deși relaționează destul de frecvent cu aceștia. Acest lucru inspiră o singurătate pe care acest copil o resimte în interiorul său, care până în acel moment nu fost exteriorizată de copil la acest nivel. Rolul educatoarei în acest caz este să acorde o atenție sporită acestui copil, care până în acest moment nu a exteriorizat acest sentiment de tristețe și care s-a remarcat printr-un comportament destul de problematic. De asemenea am remarcat o „redirecționare” a unor relații de prietenie, de exemplu două fete care până de curând erau nedespărțite, acum prin intermediul jocului, am observat că una dintre ele a desenat alte două colege pe care le considera prietene, iar cealaltă fetiță a desenat doar pe prietena ei și pe ea.

Povestea „Ursul îmblânzit” a avut drept scop evidențierea unor comportamente pe care le putem avea în anumite situații, în funcție de starea sufletească pe care o avem. Copiii au ascultat cu atenție povestea educatoarei, au identificat comportamentele ursului și cauzele acelor comportamente. La întrebarea „Cum se comportă ursul?”, răspunsurile copiilor au fost de genul „rău”, „fioros”, „trist”, „supărat”, „urât”. La întrebarea „De ce se comporta ursul așa?”, majoritatea copiilor au identificat cauza comportamentului ursului spunând că era foarte supărat deoarece nu avea spațiu mai mare și nu i se acorda atenție. La întrebarea „Voi ați fost triști vreodată? De ce?”, copiii au răspuns în majoritatea cazurilor că au fost triști atunci când părinții nu le-au cumpărat o jucărie, ceea ce arată că copiii din grupul țintă nu au probleme emoționale deosebite, singura preocupare pe care o au la această vârstă, absolut firească, este jocul, doar un singur copil mi-a explicat că a fost foarte trist atunci când părinții lui s-au certat.

Povestea „Anda la petrecere” a urmărit identificarea unor modalități adecvate de gestionare a fricii atunci când mergem în locuri noi, necunoscute. La întrebarea „Ce trebuie să facem atunci când mergem în locuri noi, necunoscute?”, răspunsurile copiilor au fost de genul „Trebuie să ne gândim că ne facem prieteni noi”, „Trebuie să treci peste teamă, la fel cum mie mi-a fost frică de întuneric și acum nu-mi mai este”, „Să întrebăm cum îi cheamă pe copii”. La întrebarea dacă lor le-a fost frică vreodată, majoritatea copiilor au răspuns că da și frica majorității este de întuneric; alte lucruri de care le este frică copiilor la această vârstă sunt: monștri, lilieci, albine, câini, bou, bufnițe, balaur. Se poate observa că sunt animale sau personaje din povești care le-au indus un sentiment de teamă în diverse situații pe care le-au urmărit sau trăit.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Jocul „Salata de fructe” are ca obiectiv cooperarea în timpul jocului. Copiii au participat cu entuziasm la joc, fiind împărțiți în două grupe, fiecare copil din grupă reprezentând câte un fruct. Când educatoarea spune că ar mânca o salată de struguri, toți copiii care sunt struguri trebuie să se ridice și să își caute alte scaune. În proporție de 85% copii au respectat regulile jocului la începutul jocului, spre finalul jocului procentul a crescut spre 95%, copiii fiind tot mai entuziasmați de joc și de laudele primite din partea educatoarei.

Activitățile care vizau împărțirea de obiecte au avut un succes foarte mare. La această vârstă copiilor le face plăcere să împartă obiecte și nu se mai ceartă atunci când trebuie să folosească la comun anumite seturi de materiale. Copiii realizează împreună lucrări colective și colaje, dezvoltându-și spiritul de colaborare și empatia pentru ceilalți colegi, pentru ideile și problemele lor.

Jocul „Spune cum sunt?” are ca obiectiv denumirea aspectelor pozitive ale altor copii. Se așează copiii în cerc și se amestecă astfel încât să aibă lângă el copii cu care se înțelege mai puțin bine. Se ia o jucărie de pluș care se dă pe rând fiecărei persoane aflate în dreapta. În momentul în care un copil dă jucăria celuiilalt va spune un lucru pozitiv despre acesta. Educatoarea va urmări atent lucrurile pe le spun copiii astfel încât acestea să fie doar aspecte pozitive și va oferi sprijin acelor copii care nu pot să găsească un lucru care le place la colegul de lângă ei. În proporție de 95%, copiii au reușit să denumească aspectele pozitive în ceea ce privește colegul lor, chiar dacă acesta nu făcea parte dintre prietenii lor.

Prin **povestea „Copilul și ciocanul”** se urmărește modelarea comportamentelor de înțelegere și flexibilitate față de propriile greșeli. Copiii recunosc greșeala copilului din poveste și își însușesc mesajul educatoarei că oamenii nu sunt perfecți, nu-i nimic dacă mai greșim din când în când, este ceva normal, important este să faci un lucru așa cum poți, nu să îl faci perfect, că niciodată nu vei reuși, iar pentru a face un lucru bun trebuie să ai grijă de tine și să te iubești.

Prin **povestea „Ciocănitorea”**, copiii au identificat consecințele sociale ale criticării celorlalți. La întrebarea „Cum vă simțiți atunci când cineva vă cicălește tot timpul?”, majoritatea copiilor au răspuns că se simt rău, supărați și speriați. În proporție de 99% copiii au afirmat că nu le place să fie tot timpul cicăliți și criticați atunci când fac ceva. De asemenea și copiii care aveau obiceiul să critice tot timpul colegii pentru ceea ce realizau și-au dat seama că acesta nu este un comportament folositor pentru ei și pentru cei din jurul lor, iar pe parcursul mai multor activități de acest gen am observat o îmbunătățire a acestor comportamente.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Jocul „Agenția de detectivi” are ca obiective: identificarea consecințelor emoționale, identificarea consecințelor sociale, rezolvarea eficientă a conflictelor apărute. Copiii sunt împărțiți în grupe de câte cinci, fiecare grup reprezintă câte o agenție de detectivi care trebuie să găsească cât mai multe soluții pentru problema dată. În proporție de 98% copiii au participat cu mare entuziasm la acest joc găsind soluții diverse și inedite.

2. Activități și jocuri care vizează dezvoltarea celor cinci abilități socio-emoționale: încrederea, perseverența, organizarea, înțelegerea și rezistența emoțională

I. Modulul Încredere

Încrederea reprezintă convingerea că dacă încerci să faci ceva, vei reuși. Să crezi că atunci când mergi la grădiniță totul va fi bine, că vei fi în siguranță și fericit. Să crezi că poți să îți faci prieteni noi. Să nu îți fie frică să faci greșeli sau să cunoști oameni noi. Să nu îți fie frică să spui ceea ce gândești și ceea ce vrei să faci (Bernard, M.E., 2009, p. 16).

Exemplele de comportament care au fost urmărite în cadrul cercetării au fost împărțite pe următoarele categorii:

A) Încrederea nonverbală: a vorbi tare și clar, a vorbi tare atunci când ești rugat să vorbești în fața grupei, a avea o postură corporală adecvată, a te uita în ochii persoanei care vorbește cu tine.

B) Încredere în muncă: a realiza un nou puzzle fără a cere ajutor de la început, a sări singur cu o coardă, chiar dacă la început ești confuz, a ridica mâna pentru a răspunde la o întrebare dificilă, a participa la diferite jocuri pe terenul de joacă de la grădiniță, a încerca să îți scrii numele singur, chiar dacă uneori mai faci greșeli, a folosi instrumente diferite în grupă, a citi un cuvânt dificil, a încerca să realizezi o sarcină dificilă fără a solicita ajutor din partea educatoarei, a ridica mâna pentru a cere ajutorul după mai multe încercări.

C) Încredere socială: a vorbi cu vecinul tău atunci când educatoarea îți cere să discuți cu acesta despre ce ai făcut în weekend, a te duce la un coleg și a-l întreba dacă te poți juca cu el, a saluta o persoană nouă care vine în grupă, a putea să îi spui mamei, tatălui, *la revedere*, simțindu-te în siguranță și bucuros, a ști că educatoarea și colegii tăi te vor ajuta dacă cineva se va comporta necorespunzător cu tine.

Dezvoltarea încrederii s-a realizat pe parcursul mai multor activități desfășurate în mai multe luni. Mai întâi s-a prezentat păpușa Ioana cea Încrezătoare și povestea acesteia despre ce înseamnă să fii încrezător în cadrul unei activități ample „**Bună încredere!**”: „Bună băieți și fete. Numele meu este Ioana cea Încrezătoare și sunt bucuroasă să vă cunosc. Aș dori să vă spun câteva lucruri despre mine. Știu să fac foarte multe lucruri și pot să învăț să fac aproape orice. De asemenea, știu că nu este nici o problemă dacă fac greșeli atunci când învăț să fac ceva nou. Reușesc să îmi fac prieteni noi și să cunosc persoane noi, dar atunci când cineva mă supără îmi spun ceea ce vreau eu să fac. Nu în ultimul rând eu arăt și vorbesc încrezător. Stau cu spatele drept, mă uit în ochii oamenilor cu care vorbesc și vorbesc suficient de tare pentru ca ceilalți să mă audă. Pentru că știu să fac toate aceste lucruri mă numesc Ioana cea Încrezătoare” (Bernard, M.E., 2009, pp. 60-61).

S-a purtat o discuție cu copiii despre ce înseamnă un comportament încrezător. După aceea educatoarea a dat mai multe exemple și contraexemple despre comportamentele încrezătoare.

În a doua secțiune de învățare despre încredere „**Haideti să fim încrezători!**”, Ioana cea Încrezătoare a spus copiilor o poveste interesantă pe baza unor imagini ilustrate despre ce înseamnă să fii înțelegător și cum a ajuns ea la rândul ei înțelegătoare: „Băieți și fete, nu am avut întotdeauna încredere. Câteodată îmi era frică să fac greșeli când învățam ceva nou. Nu

doream să încerc nici un lucru nou, deoarece îmi era frică că nu voi reuși singură. Nu mă gândeam că sunt bună la multe lucruri. Aici este o poză cu mine când nu aveam încredere. Când educatoarea mea a spus să ne vopsim mâinile pentru a face amprente m-am gândit că nu pot face acest lucru.” (imaginea 1)

„După ce am decis că doresc să știu să fac cât mai multe lucruri, am început să am mai multă încredere. Am început să mă gândesc că este în regulă să fac greșeli atunci când învăț ceva nou. Am fost bucuroasă când am încercat să fac ceva singură, cu toate că a fost greu. După cum puteți observa în această poză zâmbesc și mă gândesc că lucrurile noi sunt frumoase și foarte distractive.” (imaginea 2)

Imaginea 3 prezintă următoarea poveste: „Acum vă rog să vă uitați la ultima poză. Vedeți cât de încrezătoare sunt? Stau cu spatele drept. Nu îmi este frică de greșeli și să încerc să fac singură cât mai multe lucruri. Știu că pot să fac multe lucruri chiar dacă sunt grele. Știți la ce mă gândesc acum? Mă gândesc că pot să reușesc!” (Bernard, M.E., 2009, pp. 67-68).

O altă activitate din această secțiune prevede desenarea autoportretelor de către copii care să le întărească încrederea în ei înșiși, încrederea că pot realiza singuri o sarcină. Copiii au fost foarte încântați de realizarea autoportretelor și le-au prezentat singuri, pe rând, am realizat o expoziție cu acestea. Fiecare autoportret a fost deosebit în felul lui și fiecare în parte a reprezentat personalitatea copilului respectiv, începând de la dimensiunea corpului, până la culorile utilizate.

În continuare au urmat o serie de jocuri de rol prin care copiii și-au demonstrat comportamente încrezătoare și comportamente mai puțin încrezătoare. Copiii s-au jucat cu păpușa Ioana cea Încrezătoare, au povestit cu ea, au creat povești despre ea și au dansat împreună cu ea sub forma unui dans și cu ajutorul unei melodii despre Ioana cea Încrezătoare pe care o avem pe suport electronic. La finalul demersului copiii au învățat cântecul despre Ioana cea Încrezătoare, devenind pentru ei ca un imn de încredere pe care îl fredonau ori de câte ori aveau ocazia.

De asemenea au urmat o serie de activități și povestiri în cadrul secțiunii „Încrederea vorbește” și „Ioana cea încrezătoare în acțiune” menite să consolideze comportamentele încrezătoare ale copiilor. În cadrul jocului „Detectivii încrederii”, educatoarea a demonstrat copiilor un set de auto-verbalizări care demonstau un

comportament încrezător, precum: „Pot să fac multe lucruri!”; „Este în regulă să fac greșeli atunci când fac ceva nou!”; „Sunt o persoană plăcută și pot să îmi fac prieteni”. De asemenea a dat exemple de auto-verbalizări care demonstrează un comportament neîncrezător, precum: „Nu pot să fac multe lucruri”; „Îmi este frică

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

să fac greșeli”; „Nimănui nu-i place de mine și nu pot să îmi fac prieteni”; „Întotdeauna trebuie să fac ce îmi cer colegii”. Copiii sunt observatorii jocului de rol, vor observa în ce situații educatoarea a avut un comportament încrezător și în ce situații nu a avut un comportament încrezător, vor face aprecieri și vor imita și ei la rândul lor diverse situații în care vor fi încrezători sau nu.

La secțiunea „Oricine poate avea încredere” se vor realiza o serie de jocuri de rol de discuții libere, de cântece și dans pentru a fixa comportamentele referitoare la încredere. Copiii s-au jucat cu păpușa Ioana cea Încrezătoare și au creat tot felul de jocuri de mișcare.

II. Modulul Perseverență

Perseverența înseamnă a încerca din greu și a nu renunța ușor atunci când realizezi sarcini școlare pe care le consideri grele sau atunci când te simți prea obosit (Bernard, M.E., 2009, p. 17).

Exemplele de comportament urmărite în cadrul cercetării au fost următoarele: a face ordine la jucării după ce ai terminat joaca, a termina un nou puzzle, chiar și atunci când simți că ai nevoie de ajutor, a nu renunța ușor atunci când înveți să decupezi cu foarfeca, a nu renunța ușor atunci când înveți să îți scrii numele, chiar dacă este greu, a continua să colorezi atunci când trebuie să termini un desen, chiar dacă simți că ai obosit, a încerca să desenezi ceva care este dificil fără a te da bătut, a realiza temele fără a te grăbi, a lucra îngrijit, a continua să încerci să termini ceea ce ai început chiar dacă ești obosit.

În cadrul primelor activități desfășurate cu copiii, păpușa Petre cel Perseverent le-a spus acestora **povestea** ei: „Bună tuturor. Am aflat așa de multe despre voi toți. Sunt foarte bucuroși să vă cunosc. Numele meu este Petre cel Perseverent. Nici o sarcină nu este prea dificilă pentru mine. Nu mă dau niciodată bătut, vedeți? Când am lucruri de făcut care sunt grele sau neplăcute, îmi place să încerc din greu și să continui. Știu că îmi dau silința când sunt perseverent. Cred că de aceea sunt numit „Petre cel Perseverent.” (Bernard, M.E., 2009, p.100).

În cadrul secțiunii „Să fii perseverent” se prezintă povestea lui Petre cel Perseverent pe baza a trei ilustrații: „Dragi copii, eu nu am fost întotdeauna perseverent. Uneori, atunci când aveam ceva greu de făcut sau ceva plictisitor, renunțam! Aici aveți o poză cu mine în care am renunțat să fac

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

un puzzle mare. Nu am încercat foarte mult deoarece mă gândeam: Este prea mult. Am să îl termin mai târziu. Mai târziu am început să învăț să fiu perseverent. După cum puteți vedea în această poză, în loc să mă dau bătut foarte ușor, am început să încerc din greu. Am început să mă gândesc că pot să fac și lucruri care nu sunt distractive. Acest mod de a gândi mă ajută să fiu perseverent. Puteți să spuneți împreună cu mine: „Pot să fac și lucruri care nu sunt distractive”. În această ultimă fotografie mă puteți vedea comportându-mă perseverent. Cu toate că a fost greu să asamblez acest puzzle mare și nu a fost foarte distractiv acest lucru, am reușit. Auto-verbalizările pe care le-am folosit m-au ajutat să fiu perseverent. Pentru a fi perseverent mă gândesc la trei aspecte: „Pot să continui chiar și atunci când lucrurile sunt grele”; „Știu că dacă încerc din greu, voi reuși”; „Cu cât încerc mai mult, cu atât voi obține mai multe.” (Bernard, M.E., 2009, p. 108)

voi reuși.”

Copiii vor realiza în cadrul acestui modul atât activități practice precum decuparea unor forme dificile, precum și jocuri de rol, jocuri de mișcare, povestiri, desene libere care să fixeze auto-verbalizările lui Petre cel Perseverent și anume: „Pot să continui să încerc chiar și atunci când lucrurile mi se par grele”; „Știu că dacă voi încerca suficient, voi reuși”; „Cu cât încerc mai mult, cu atât

III. Modulul Organizarea

Organizarea înseamnă a încerca să faci tot ceea ce depinde de tine pentru a avea cele mai bune rezultate, a asculta cu atenție ceea ce spune educatoarea, a-ți începe temele din timp pentru a reuși să le termini și să nu îți pierzi prea mult timp la joacă, a avea grijă de lucrurile tale, punându-le la locul lor după ce le-ai folosit și a avea grijă de tine păstrându-ți hainele curate și îngrijite (Bernard, M.E., 2009, p. 18).

Exemplele de comportament organizat care au fost urmărite sunt următoarele: a dori să faci tot ceea ce depinde de tine pentru a avea rezultate bune; a-și purta singur geanta; a-ți pune geanta la locul ei; a sta jos și a asculta cu atenție educatoarea; a te asigura înainte de a pleca de acasă că ți-ai pus în geantă tot ceea ce ai nevoie; a-ți aduna lucrurile după ce ți-ai terminat de făcut temele; a-ți pune la loc cărțile; a nu uita să-ți treci numele pe lucrări; a curăța locul în care ai utilizat diferite materiale și ustensile.

Parteneri:

54

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

În cadrul primei secțiuni, „**Bună organizare!**”, păpușa Ovi cel Organizat se prezintă astfel: „Bună, băieți și fetițe. Numele meu este Ovi cel Organizat. Sunt foarte bucuros să vă cunosc. Ar trebui să știți câteva lucruri despre mine. Înainte de a învăța orice lucru nou eu îmi propun să îmi dau silința. Întotdeauna ascult cu grijă ceea ce îmi spune educatoarea. Încerc să lucrez din timp la sarcini și încerc să nu pierd prea mult timp jucându-mă. De asemenea, am grijă de lucrurile mele punându-le la locul lor când am terminat cu ele. Am grijă de mine, îmi aranjez hainele, sunt curat. De aceea numele meu este Ovi vel Organizat.” (Bernard, M.E., 2009, p. 136)

În cadrul secțiunii „**Haideți să fim organizați!**”, educatoarea prezintă copiilor trei planșe despre Ovi ce Organizat și le spune o poveste despre acesta: „Băieți și fete, eu nu am fost întotdeauna organizat. Uneori, nu mă străduiam suficient. Nu o ascultam pe educatoarea. Nu știam să îmi planific timpul cu grijă. Nu aveam grijă de lucrurile mele. Lăsam lucrurile în dezordine. Și eu eram dezordonat. Aici este o poză cu mine când nu eram organizat. Mă gândeam: „Nu îmi planific timpul și nu îmi pun lucrurile la locul lor”. Odată ce m-am hotărât că vrea să îmi dau silința am început să învăț cum să fiu mai organizat. Această imagine arată cum am învățat să am grijă de lucrurile mele. Am început să o ascult pe educatoarea mult mai atent. Am început să îmi folosesc timpul cu grijă. Vedeți că sala mea de grupă a început să arate mai organizată pentru că mă gândeam: „Am grijă să îmi pun lucrurile la locul lor”. Acum uitați-vă la această poză. Puteți observa ce ordonat și organizat sunt acum. A fost greu să învăț să ascult cu atenție ceea ce îmi spune educatoarea și să am grijă de lucrurile mele, dar am reușit. Acum pot să îmi termin treaba și să nu îmi mai pierd timpul. Îmi găsesc toate lucrurile de care am nevoie și pot să fac o treabă bună. Vedeți că acum gândesc: „Este bine să fii organizat. Aceasta mă ajută să am reușite în ceea ce fac.” (Bernard, M.E., 2009, pp. 143-144)

În cadrul modulului „**Organizare**” s-au desfășurat tot felul de activități și de jocuri de rol menite să consolideze deprinderile unui comportament organizat. De exemplu copiii au realizat o serie de carduri pe care le-au dăruit cui au dorit, respectând dorința lui Ovi cel Organizat „Vreau să fac tot ce pot mai bine pentru acest card”.

Auto-verbalizarea ar fi „Trebuie să ascult cu atenție ce spune educatoarea pentru a fi sigur că știu ce am de făcut.” Apoi ar trebui să își adune toate materialele de care are nevoie și ar trebui să gândească „este o idee bună să mă opresc din joc și să mă apuc de treabă ca să pot termina la

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

„Timp cardul meu.” După ce au terminat cardurile, gândurile lor vor fi „Trebuie să am grijă de lucruri, trebuie să pun lucrurile la locul lor ca să le pot găsi data viitoare când am nevoie de ele. Trebuie să mă curăț și pe mine.”

Jocurile de rol au vizat comportamente organizate în cadrul jocului „Sunt ca Ovi cel Organizat” și comportamente mai puțin organizate care au nevoie de remedieri în cadrul jocului „Nu sunt ca Ovi cel Organizat”. De asemenea în cadrul jocului „Detectivii Organizării”, copiii au exersat auto-verbalizări, precum: „Îmi propun să fac cât de bine pot”; „O ascult cu atenție pe doamna educatoare”; „Mă gândesc cât timp am pentru această activitate”; „Am grijă de lucrurile mele”; „Am să pun acestea de unde le-am luat ca data viitoare să le găesc”; „Îmi place să folosesc timpul cu grijă pentru a putea termina activitatea.”

De asemenea copiii au desfășurat jocuri de mișcare create de ei împreună cu educatoarea pe melodia lui Ovi cel Organizat, au învățat și acest cântecel pe care l-au cântat în diverse momente ale zilei, au desenat liber pe Ovi cel Organizat și au creat povești despre el, fiind un bun prilej de consolidare a auto-verbalizărilor învățate.

IV. Modulul Înțelegerea

Înțelegerea înseamnă a lucra și a te juca frumos cu ceilalți copii, a te comporta responsabil față de ceilalți (a fi cinstit, respectuos, corect, grijuliu), a rezolva conflictele care apar fără a te certa, a respecta regulile importante ale grupei și a face tot posibilul pentru ca grupa și grădinița să fie locuri curate și sigure (Bernard, M.E., 2009, p. 19).

Exemplele de comportament urmărite în cadrul cercetării au fost următoarele:

A) A lucra și a te juca frumos împreună cu ceilalți copii: a împrumuta materialele (hârtia, creioanele colorate, carioca) de la unii la alții atunci când se lucrează în grup; a ajuta un coleg să-și facă tema atunci când acesta solicită ajutorul; a lucra în liniște când educatoarea lucrează cu un alt grup de copii; a împărți săpunul cu ceilalți copii atunci când vă spălați; a nu spune ceva rău unei persoane atunci când a făcut o greșală; a schimba rolurile atunci când te joci cu alți copii; a lăsa și pe alți copii să intre în joc; a întreba politicos ceilalți copii dacă te lasă și pe tine să te joci cu ei; a nu-i alerga pe ceilalți copii sau a-i împinge; a respecta regulile unui joc; a veni frumos de pe terenul de joacă în grupă.

Parteneri:

56

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

B) A te comporta responsabil față de ceilalți: a spune adevărul; a nu pârî, a vorbi politicos și a nu spune lucruri urâte; a nu-i vorbi educatoarei atunci când aceasta vorbește cu altcineva; a-i lăsa și pe alții să fie primii; a spune sau a face ceva frumos pentru cineva.

C) A rezolva neînțelegerile fără ceartă prin a schimba rândul și prin împărțirea lucrurilor cu ceilalți: când cineva se comportă urât cu tine, cere-i să înceteze sau spune-i educatoarei, dar nu-i răspunde înapoi; când cineva îți ia un lucru care îți aparține, cere-i să ți-l dea înapoi sau spune-i educatoarei, dar nu te certa; când tu și prietenii tăi vreți să faceți lucruri diferite, discutați despre ce ați putea face, dar nu vă certați pe acest subiect.

D) A respecta regulile: a păstra tăcerea în timp ce ți se explică ceva; a avea o poziție corectă pe scaun; a respecta regulile importante ale grupei cum ar fi: ascultarea educatoarei, urmărirea instrucțiunilor, a lucra în liniște fără a-i deranja pe ceilalți, a vorbi și a te comporta frumos; a sta fără a face gălăgie lângă colegul tău, fără a-l deranja; a asculta atunci când altcineva vorbește; a nu-i împinge pe ceilalți colegi sau a alerga după ei; a ridica mâna atunci când vrei să răspunzi; a cere ajutorul într-un mod politicos; a face ceea ce îți cere educatoarea ta să faci; a merge de la un grup de muncă la un altul păstrând liniștea.

E) A face lucruri care să facă din grădinița și din grupa ta un loc mai curat și mai sigur: a ajuta la curățenie după pauza în care s-a servit gustarea; a culege lucrurile căzute de la alți colegi; a curăța banca și ustensilele folosite după ce ai pictat.

În cadrul secțiunii „**Bună, înțelegere!**” marioneta Ina cea Înțelegătoare se prezintă copiilor: „Bună copii. Numele meu este Ina cea Înțelegătoare. Sunt foarte bucuroasă să vă cunosc. Aș dori să vă spun câteva despre mine. Îmi place să mă înțeleg cu ceilalți. Muncesc și mă joc frumos cu copiii. Îmi aștept rândul și împart lucrurile cu ceilalți. Dacă nu mă înțeleg cu cineva, sau dacă cineva este rău cu mine încerc să rezolv problema discutând-o și nu certându-mă. Respect regulile și ajut ca grădinița mea să fie mai curată și un loc mai sigur. De aceea mă numesc Ina cea Înțelegătoare.” (Bernard, M.E., 2009, p. 174)

În cadrul secțiunii „**Haideți să ne înțelegem!**” educatoarea prezintă copiilor trei planșe care reprezintă o poveste. Inei cea Înțelegătoare: „Băieți și fete, eu nu am fost dintotdeauna o persoană înțelegătoare. Uneori, nu mă jucam frumos cu ceilalți copii. Nu îmi plăcea să împart jucăriile sau alte

Parteneri:

57

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

lucruri cu ceilalți. Aici este o poză cu mine și câteva jucării din grupă. Când ceilalți copii din grupă încercau să se joace cu mine, eu înfășcam jucăria și spuneam: E a mea! Știți la ce mă gândeam? Mă gândeam „Eu întotdeauna trebuie să fiu prima”. Nu eram o prietenă foarte drăguță, nu-i așa? Priviți la fețele celorlalți copii. Nu par foarte fericiți. Nu știam foarte multe despre cum să mă înțeleg cu alții. Odată ce m-am hotărât să fiu o prietenă mai bună m-am înțeles mai bine cu alții. Am început să consider că este mai interesant să îți împarți jucăriile cu alții decât să le ții doar pentru tine. Am început să gândesc că nu trebuie să fiu tot timpul prima și așa am învățat să îmi aștept rândul. Nu i-am mai împins și nici nu m-am mai certat cu copiii. Am încercat să fiu o prietenă mai bună. Priviți la fețele celorlalți copii acum. Zâmbesc și se simt fericiți pentru că împart lucrurile cu ei și că îmi aștept rândul. De fapt mă gândesc „A-ți aștepta rândul este ceva bun!” Acum uitați-vă la această poză. Puteți observa ce fericiți muncim și ne jucăm împreună. Am învățat să îmi aștept rândul la jocuri. Acum știu că mă pot distra mai bine dacă împart lucrurile. Încerc să spun lucruri frumoase celorlalți copii și nu să îi îmbrâncesc sau să mă cert cu ei. Cred că este bine să îi ajutăm pe ceilalți. L-am ajutat pe un copil să construiască un turn și toți au spus „Wow, ce super!”. Mă simt bucuroasă că pot fi o prietenă bună. Puteți să îmi vedeți zâmbetul fericit pe față. Mă gândesc: „Este bine să împarți cu alții și să ajuți pe cineva!”. (Bernard, M.E., 2009, pp. 181-182)

În cadrul modului „**Înțelegere**” s-au desfășurat o serie de activități și jocuri de rol, precum „Jocul înțelegerii”, „A împărți și a aștepta rândul”, jocuri de mișcare pe melodia Ina cea Înțelegătoare, povestiri pe care Ina cea înțelegătoare le-a spus copiilor în nenumărate rânduri pentru a fixa auto-verbalizările referitoare la înțelegere de genul: „Bravo. Chiar încerci să fii înțelegător!”, „Ești foarte bun în a-i înțelege pe alții”, „Ai respectat regulile”, „A asculta pe cineva în timp ce vorbește este o calitate importantă”, „Vorbești politicos cu ceilalți”, „Ai învățat cum să rezolvi o înțelegere fără să te cerți.

V. Modulul Rezistența Emoțională

Rezistența emoțională înseamnă a reuși să te calmezi repede atunci când ești extrem de supărat, îngrijorat sau furios (aproximativ 10 minute) cu sau fără ajutorul unui adult; a fi capabil să îți controlezi comportamentul (agresivitatea, retragerea) atunci când ești foarte supărat fără ajutorul unui adult (Bernard, M.E., 2009, p. 19).

Parteneri:

58

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIOPSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Exemplele de rezistență emoțională la copii care au fost urmărite pe parcursul cercetării sunt următoarele:

A) A nu fi foarte supărat, a fi calm: a nu deveni foarte furios și a nu te certa atunci când: un alt copil nu dorește să împartă jucării cu tine, când cineva îți ia ceva fără să te întrebe, când cineva îți vorbește urât, când cineva te împinge, când cineva vrea să se certe cu tine; a nu fi foarte supărat, a nu plânge sau a nu fugi când ai de realizat un lucru dificil, când cineva vorbește urât cu tine sau când un alt copil nu dorește să se joace cu tine; a nu te îngrijora când: trebuie să mergi într-o excursie, că te-ai putea răni la grădiniță, când ai de realizat o sarcină dificilă, când faci o greșală, când educatoarea îți cere să vorbești în fața grupei, când părinții te lasă la grădiniță, când trebuie să utilizezi un nou echipament sau instrument în fața tuturor, când trebuie să cunoști o persoană nouă.

B) A te liniști când ești supărat: a reuși să te calmezi atunci când cineva nu se comportă frumos cu tine; a reuși să te liniștești atunci când devii foarte îngrijorat cu privire la faptul că trebuie să înveți ceva nou, să cunoști o persoană nouă sau trebuie să mergi într-un loc nou.

C) Controlul comportamentului: a nu te certa atunci când ești furios pe cineva; a nu arunca lucrurile atunci când nu ai reușit să obții ceea ce vrei; a nu spune nu vreau să fac atunci când ești nervos pentru că trebuie să faci o sarcină dificilă, să cunoști o persoană nouă sau trebuie să te duci într-un loc nou; a te întoarce la teme sau la joacă după ce ai fost furios și supărat.

În cadrul secțiunii „**Bună rezistență!**”, marioneta Radu cel Rezistent se prezintă astfel copiilor: „Bună, copii. Numele meu este Radu cel Rezistent. Sunt foarte bucuros să vă cunosc. Aș dori să vă spun câte ceva despre mine. Știu cum să mă calmez când sunt supărat. Am învățat ce să fac când sunt trist, furios sau îngrijorat. Pot să mă calmez ca să nu mă cert. Și atunci când sunt foarte trist sau îngrijorat, pot să mă calmez și să încep să lucrez sau să mă joc din nou. De aceea mă numesc Radu cel Rezistent”. (Bernard, M.E., 2009, p. 220).

În cadrul secțiunii „**Haideți să fim rezistenți!**” se prezintă trei imagini cu povestea lui Radu cel Rezistent: „Băieți și fete, eu nu am știut întotdeauna cum să mă calmez. Uitați-vă la mine în această imagine, stând pe o bancă. Mă simțeam foarte trist pentru că ceilalți copii nu m-au rugat să mă joc cu ei. Am început să mă simt atât de trist că îmi venea să plâng. Vedeți, că dacă vă uitați

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

la chipul meu sunt foarte supărat, dar apoi m-am gândit la o modalitate prin care m-aș putea calma. Mi-am spus „Am să gădesc ceva distractiv de făcut”. Uitați-vă la mine acum copii. Știți ce am făcut ca să nu mai fiu așa de trist? M-am uitat în gentuța mea și am găsit una dintre cărțile mele preferate. Acum mă uit prin ea și mă gândesc „Am găsit ceva distractiv de făcut, acum sunt calm”. (Bernard, M.E., 2009, p. 228).

În cadrul acestui modul s-au desfășurat o serie de activități și jocuri menite să consolideze auto-verbalizările amintite mai sus. În cadrul jocului de rol „Jocul emoțiilor”, copiii au identificat și clasificat diverse emoții, au identificat evenimente frustrante și provocatoare din viața lor, au mimat aceste emoții și au reușit să găsească soluții viabile pentru a ieși din criză.

Radu cel Rezistent învață copiii cum să se calmeze găsim un adult cu care să vorbească, pe baza unei **povestiri ilustrate**: „Băieți și fete, nu am reușit întotdeauna să mă calmez când eram furios. Uitați-vă la mine aici. Sunt atât de furios încât îmi vine să lovesc cu pumnul pentru că ceilalți copii râd de mine că am fost ultimul la întrecere.

Puteți vedea din expresia feței mele și din strângerea pumnului meu cât de furios eram. Mă gândesc: „Sunt foarte furios”, dar apoi am decis să nu mai fiu atât de furios. Nici nu vroiam să mă bat. Așa că m-am gândit: Am să gădesc un adult căruia să îi vorbesc”. Uitați-vă la mine acum băieți și fete. Știți ce am făcut să mă calmez și să nu mai fiu așa furios? Am găsit pe cineva drăguț cu care am reușit să vorbesc. Acea persoană este educatoarea mea. Educatoarea mea m-a ascultat și a spus că va vorbi cu ceilalți copii. Mă gândesc că: „Am găsit un adult căruia să îi vorbesc. Acum sunt calm”. Puteți vedea din expresia feței mele că nu mai sunt furios? M-am calmat.” (Bernard, M.E., 2009, pp. 237-237).

De asemenea educatoarea a desfășurat împreună cu preșcolarii o serie de activități care i-au determinat pe aceștia să lucreze în echipă, au desfășurat jocuri de rol, jocuri de mișcare pe melodia lui Radu cel Rezistent, povestiri create de copii și desene libere. Toate aceste activități desfășurate au avut rolul de a fixa auto-verbalizările care conduc la un comportament echilibrat, precum: „Sunt supărat, este bine să gândesc: Am să gădesc ceva distractiv de făcut!”; „Sunt supărat și furios, este bine să gândesc: Am să gădesc un adult cu care să vorbesc”; „Sunt supărat, este bine să gândesc: Calmează-te, respiră adânc de trei ori”.

Parteneri:

60

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

3. Proiectul educațional „Flori, emoții și culoare” – Povești create de copii

Învățarea socială și prin cooperare, la nivelul grupului de preșcolari, presupune responsabilități și roluri. Rolurile interpretate de copii în cadrul jocurilor create de ei înșiși sau propuse, sugerate de ei sau de cadrul didactic care are dreptul și obligația profesională, în cadrul grupului educațional de a crea scenarii care îi vor orienta pe copiii preșcolari să opteze pentru diverse centre sau arii de stimulare ce le oferă posibilitatea alegerii domeniilor de învățare și a materialelor. Varietatea acestora încurajează copiii să se manifeste, să observe, să gândească, să-și exprime ideile, să interpreteze date, să facă predicții pentru ca procesul educațional să devină creativ, interdisciplinar și complex prin stimularea atenției în asimilarea conținuturilor învățării. Spiritul de cooperare este în legătură cu descreșterea gradului de dependență și cu creșterea spiritului de întraajutorare.

În demersul meu didactic „Flori, emoții și culoare” am pornit de la ideea că învățarea este mai eficientă atunci când se realizează în manieră colaborativă, în zona proximei dezvoltări, atunci când copiii realizează că au nevoie unul de altul pentru a duce o sarcină la bun sfârșit, atunci când copiii se ajută unii pe alții să învețe, încurajându-se și împărtășindu-și ideile, explicându-le celorlalți ceea ce știu, discută sau se învață unii pe alții, iar cadrul didactic ghidează, orientează și asistă învățarea, aranjează grupurile în așa fel încât copiii să stea unii lângă alții pentru a discuta aspectele temei pe care o au de rezolvat.

În primă fază a proiectului am rugat copiii de grupă mare să se împartă după preferințe în grupuri de câte cinci copiii. Apoi i-am rugat să creeze câte o poveste împreună prin desenul colectiv pe foi mari de flipchart iar în timp ce desenează liber să discute și să-și împărtășească fiecare propriile idei referitoare la tema propusă. În această etapă de lucru am folosit metoda

brainstorming, iar copiii au avut posibilitatea să creeze povestirile în două etape, în două zile diferite.

În timpul activității copiii au avut posibilitatea să discute liber, să deseneze împreună, să învețe unii de la alții, să se asculte, să își asume singuri rolurile din poveștile create, să negocieze anumite situații, să își rezolve anumite situații conflictuale singuri. Copiii au manifestat în această etapă un mare entuziasm în realizarea lucrărilor, au colaborat, au învățat unii de la alții și-au împărtășit liber propriile idei, au desenat împreună și au creat cinci povești care au la bază exprimarea liberă a sentimentelor. Poveștile create sunt următoarele: **Ghioceii veseli, Narcisele triste, Lalele furioase, Zambilele speriate, Lăcrămioarele supărate.**

HARTĂ CONCEPTUALĂ „Povești, emoții și culoare”

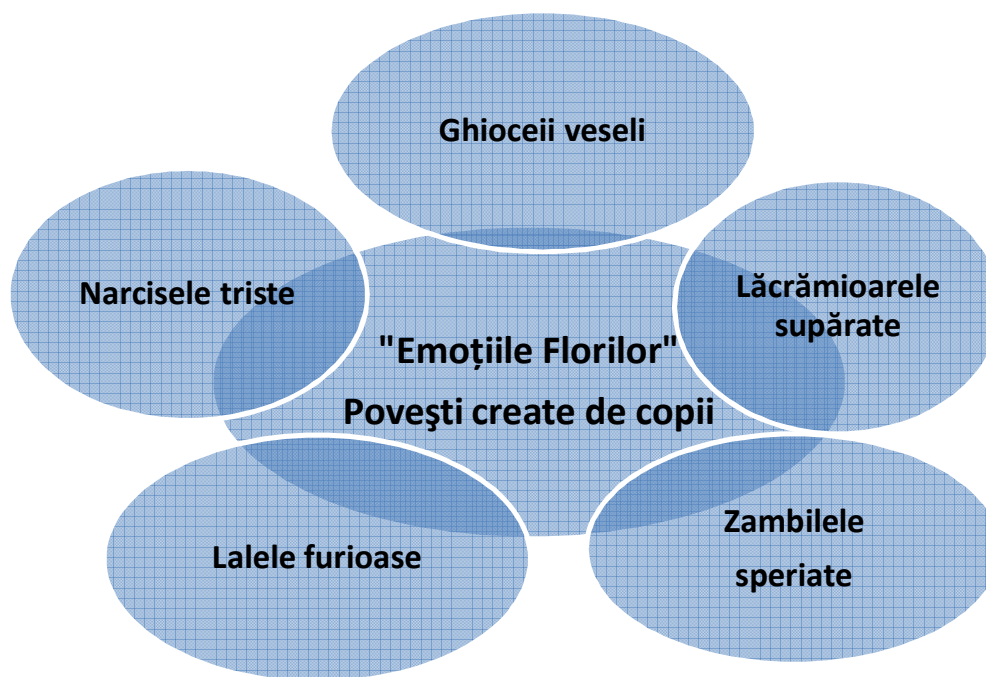

Figura 3

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Din această primă etapă de colaborare au rezultat cinci planșe frumos colorate și cinci povești create liber de către copii, prin împărtășirea propriei experiențe, prin asumarea de roluri și prin colaborare în realizarea tuturor sarcinilor propuse.

Copiii au avut la dispoziție două zile pentru finalizarea poveștilor. Astfel în a doua zi copiii au început să-și împărtășească părerile despre poveștile create încă de la întâlnirea de dimineață.

La întâlnirea de dimineață, copiii au participat la un joc de pentru dezvoltarea abilităților socio-emoționale intitulat astfel „Sunt vesel, sunt trist, pentru că...”. Copiii veneau pe rând în fața colegilor și spuneau ce stare au în acea zi, dacă sunt veseli sau triști și de ce. Astfel ei au intrat în atmosfera zilei ce urma să se desfășoare și care viza crearea unor povești pe baza unor emoții de bază.

După ce copiii au terminat de împărtășit starea lor emoțională din ziua respectivă a apărut în cadrul activității o păpușă mult îndrăgită de copii, **Ioana cea încrezătoare**. Cu ajutorul acestei păpuși, care este o reprezentantă a celor cinci module pentru dezvoltarea abilităților socio-emoționale, educatoarea a dirijat activitatea spre următorul moment, adică spre „transformarea” copiilor în flori prin oferirea unor coifuri ce reprezentau florile despre care aceștia creau poveștile.

După momentul apariției păpușii Ioana cea încrezătoare, copiii au cântat un cântec de primăvară, moment în care educatoarea a aranjat coifurile copiilor pentru ca aceștia transformați în florile preferate să se poată duce la planșele cu povești afișat în fața lor pentru a-și continua poveștile despre emoțiile florilor începute cu o zi înainte. Aceste povești au fost

realizate în două zile pentru a da copiilor posibilitatea de a reflecta asupra desenului și asupra creării poveștilor, respectând metoda modernă brainstorming care spune că ar fi bine să existe mai multe etape de lucru și chiar două zile de creație care dă posibilitatea copiilor să reflecteze asupra a ceea ce au creat, să vină cu idei noi, să modifice anumite amănunte. De asemenea la sfârșitul primei zile de creație, copiii au fost rugați de către educatoare să reflecteze la ceea ce au lucrat și au compus împreună cu colegii din echipă și să revină cu idei noi a doua zi, lucru care s-a și întâmplat.

Pentru copii „transformarea” în florile preferate a căror povești o compuneau singuri a fost un adevărat prilej de bucurie și noutate. Astfel ei au putut să intre mai ușor în atmosfera de poveste și au fost impulsionați pentru

alte idei creatoare. Copiii au desenat împreună, au observat activitatea colegilor de grupă, s-au ajutat reciproc atunci când au avut nevoie de idei noi.

Entuziasmul lor a fost foarte mare, au început să-și împărtășească noile idei, să le continue pe cele din ziua anterioară, să-și exprime propriile idei și sentimente, să-și asume rolurile din poveștile create. De asemenea au colaborat în cadrul grupului pentru compunerea unitară a poveștilor despre emoții.

Colaborarea dintre copii a fost foarte reușită, în sensul că fiecare copil a reușit să deseneze liber la planșa mare de lucru împreună cu colegii din grup, fiecare copil a fost liber să-și exprime punctul de vedere în ceea ce privește realizarea grafică a poveștii și în ceea ce privește conținutul narativ al acesteia. De asemenea, ei au schimbat în permanență păreri între ei, au reușit să se influențeze unii pe alții în ceea ce privește realizarea grafică a povestirii și în ceea ce privește distribuirea rolurilor, cine să înceapă primul, cine să continue povestea cine să spună finalul poveștii, au stabilit împreună cum să fie finalul povestirii, unul vesel sau unul trist.

De asemenea am remarcat observându-i în timp ce lucrau că ei comunicau foarte mult între ei, își împărtășeau propriile idei și experiențe de viață de până atunci, se ajutau atunci când nu reușeau să deseneze anumite elemente, se sprijineau în realizarea unei povești coerente care să cuprindă toate cele trei părți: început, cuprins și încheiere.

După ce au finalizat poveștile, copiii au venit pe rând, câte un grup și au expus în fața colegilor poveștile create. Fiecare copil din grup a spus o parte din poveste, ei și-au stabilit rolurile și partea pe care aveau să o spună din poveste în timp ce au desenat, iar în momentul povestirii a mai existat câte un lider de grup care amintea

copiilor când era rândul lor să intervină.

Copiii au avut libertatea totală de exprimare, educatoarea nu a intervenit în cadrul povestirilor prezentate, ei singuri și-au structurat conținutul așa cum au crezut de cuviință. Fiecare grup de copiii au prezentat povestirile în mod original, au fost foarte

expresivi și coerenți în exprimare și nu au existat două povestiri la fel. Au colaborat foarte bine și în timp ce povesteau în fața colegilor asumându-și fiecare rolul pe care îl avea în poveste. În majoritatea grupurilor exista câte un lider care amintea membrilor grupului unde este locul lui să intervină. Liderii grupurilor nu au fost aleși în prealabil de către educatoare, ei s-au remarcat singuri și au fost acceptați ușor de către ceilalți membri ai grupului, fiind un prilej foarte bun pentru educatoare să observe care copii au calități de lider și cum sunt acceptați aceștia de către ceilalți membri ai grupului.

După ce fiecare grup de copiii spunea povestea pe care a creat-o, era rugat să meargă să completeze tabloul emoțiilor. În acest timp, educatoarea împreună cu ceilalți copii de pe scăunele se jucau un joc intitulat „Prietenii florilor”, prin care copiii erau rugați să intervină cu idei referitoare la povestea întâmplată, să-și exprime propria părere despre cum ar dori ei să se încheie povestea respectivă. De asemenea, în cadrul acestui joc au intervenit cele cinci păpuși, care reprezintă suporturile pentru dezvoltarea abilităților socio-emoționale la vârsta preșcolară. Copiii cunoșteau aceste păpuși și știau care sunt comportamentele pe care le promovează fiecare dintre ele, respectiv competențe precum încrederea, organizarea, înțelegerea, perseverență și rezistența emoțională. Prietenii copiilor, respectiv, Ioana cea înțelegătoare, Ovi cel organizat, Petre cel perseverent, Ina cea înțelegătoare și Radu cel rezistent, au reprezentat un suport important pentru educatoare în desfășurarea activității și în menținerea interesului copiilor pentru activitate. Astfel la apariția fiecărei păpuși, copiii spuneau cum ar fi reacționat ei în anumite situații, care ar fi fost comportamentul păpușilor model pentru ei, ce soluții optime ar fi fost necesare pentru a ieși din situația conflictuală creată în anumite povești.

În continuare am să vă prezint cele cinci povestiri create de copii. Prima poveste se numește „**Lăcrămioarele supărate**” și a fost realizată de un grup de cinci copii de grupă mare: „Au fost odată ca niciodată niște lăcrămioare supărate. Un băiețel era foarte vesel și a vrut să rupă lăcrămioarele. De aceea erau ele supărate (Bogdan). Puțin mai departe o fetiță a văzut o altă fetiță și a plâns că nu avea nimic de mâncare. Apoi a

văzut un copac cu nuci și a zis că o să scuture copacul să cadă nucile. Apoi a văzut o fetiță cu melci pe ea. A luat melcii de pe ea și i-a pus pe jos. Mama ei i-a spus că este o fetiță bună. În acel moment lăcrămioarele au râs de nu au mai putut (Cristi). Altă fetiță a venit să ia niște lăcrămioare și să le ducă la mama ei, iar mama i-a zâmbit. Mama s-a dus să-i aducă și ea un cadou fetiței (Amalia F.). Un băiețel a venit la lăcrămioare și le-a cules aproape pe toate. După aceea s-a întâlnit cu o altă fetiță. Amândoi au văzut un curcubeu. Lăcrămioarele s-au înveselit pentru că au văzut și ele curcubeul (Alexandra N.). Și am încălecat pe-o șa și v-am spus povestea așa, și am încălecat pe o căpșună și v-am spus o mare și gogonată minciună.”

Povestea „**Narcisele triste**” a fost creată de un grup de patru copii de grupă mare: „Au fost odată niște narcise triste. A venit apoi un copil și le-a înveselit. Au venit apoi niște păsărele și s-au împrietenit cu fetița. S-au întâlnit apoi și cu niște fluturași care au spus:

- Vreți să fiți prieteni cu narcisele? (Rebeca)

Un copil a venit și a scos narcisa din pământ. Și apoi copilul s-a gândit la ceva: să pună narcisa la loc. (Raul). Narcisele s-au ofilit

iar un copil a venit și le-a băgat în apă, apoi copilașul a lăsat florile la locul lor, iar norișorii au venit și au făcut ploaie și narcisele au crescut (Alexandra I.). După aceea a apărut curcubeul, apoi au ieșit iarăși copiii afară, apoi au crescut iarăși narcisele. (Natalia).

Narcisele au devenit vesele pentru că le-au ajutat copilașii. Am încălecat pe o căpșună și v-am spus o mare minciună!”

Povestea „**Lalele furioase**” a fost creată de un număr de cinci copii de grupă mare: „ Au fost odată ca niciodată niște lalele furioase. (Sergiu N.). Si un lup și un vârcolac dinozaur jumătate călcau pe ele. Și lupul mânca un om care zbiară după ajutor. Și când a strigat a zecea oară după ajutor, omul a murit. (Andrei B.). Lupul și liliacul se luptau. (Sergiu N.). După aceea lalele erau furioase pe lup și pe vârcolac că călcau pa ele. Lalele au găsit în sfârșit un copac care să le ajute, dar în luptă copacul a murit și n-a mai fost văzut niciodată. (Ariana). Unei lalele i-a crescut o mână și a încercat să prindă lupul de picior. (Sergiu N.). Laleaua nu a reușit să prindă lupul de picior și a venit și alta. (Amalia T.). Liliacul cel rău a suflat foc pe pământ și toate lalele

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

au ars. Și apoi toate lalele s-au enervat foarte, foarte tare și au găsit o sabie în pământ și s-au luptat cu lupul și cu vârcolacul. Monstrul marin a făcut o lumină și a învins pe lup, pe liliac și pe vârcolacul rău. A venit ploaia și monstrul marin a fugit. (Tudor). Apoi lupul și vârcolacul au înviat și au dat o petrecere de Halloween (Sergiu N.). Petrecerea nu era de Halowen, era de groază, iar în final lupul și vârcolacul s-au împrietenit cu toate lalele și erau fericiți (Andrei). Au trăit fericiți împreună până la adânci bătrâneți. (Ariana).

Povestea „Zambilele speriate” a fost creată de un grup de cinci copii: „A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti (Andrei S.). Au fost niște zambile speriate (Maria).

- Oare din ce cauză erau speriate? (Rareș).

Pentru că prietena lor era smulsă din pământ. Un băiețel rău a smuls-o, dar și băiețelul era speriat pentru că un păianjen mic s-a urcat pe mâna lui. Toți copiii s-au adunat să vadă ce s-a întâmplat. Și soarele a răsărit. (Maria). Păsările au sosit să vadă zambilele speriate și să le ajute (Andrei). Norișorii încercau să încurajeze pe

păsărele să se ducă să le salveze pe flori. Toți copiii s-au adunat ca să le facă pe zambile să se liniștească. (Sergiu A.). Și-am încălecat pe-o șa și v-am spus povestea așa și am încălecat pe o căpșună și v-am spus o mare și gogonată minciună!

Povestea „Ghiociei veseli” a fost creată de un grup de cinci copii de grupă mare: A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, mulți copii într-o familie (Andra). Copiii au cules patru ghiociei pentru mama lor. Și mama a fost foarte fericită și a dat câte o jucărie la fiecare copil (Alexandra M.). Mama a cumpărat la fetiță o păpușă și la băiețel o mașină cu telecomandă. Mama a mai cumpărat la fetiță o pereche de role, iar la băiețel un skateboard. (Andra). Și după aceea au venit alți ghiociei, ghiociei mari și alți prieteni ai ghiociei (Vlăduț). Apoi s-au oprit la florărie și au cumpărat alți ghiociei (Andra). Și a apărut regina ghiociei, a făcut o magie să apară mai mulți ghiociei și mai multe vietăți, păsărele și fluturași și mai multe flori care cădeau și niște nori prietenoși (Alexandra). După aceea au apărut mama cu fetițele ei și s-au uitat în sus și au văzut tot ce s-a întâmplat. Au mai apărut mai multe păsărele care i-au rugat pe ghiociei să se joace cu ei (Alexandra). Au apărut mai mulți ghiociei prietenoși și au chemat mai multe păsărele prietenoase (Andra). Și după aceea au plantat

toți un ghiocel (Alexandra). Și după aceea au apărut niște nori care nu erau prietenoși și au supărat pe toată lumea (Vlăduț). A sosit iarăși soarele, a învins toți norii care nu erau prietenoși și toți s-au bucurat (Andra). Și ghiocelii au fost foarte fericiți și au dat o petrecere pe cinste. Și-am încălecat pe-o căpșună și v-am spus o mare minciună (Alexandra). Și-am încălecat pe-o șa și v-am spus povestea așa! (Andra).

După ce un grup de copii terminat de expus povestea în fața colegilor erau rugați să completeze un tablou al emoțiilor care avea următoarea întrebare: „Cum ai dori să se simtă florile în acest moment?”. Scopul acestei activități era să observ starea de spirit a copiilor și în ce măsură erau veseli, triști sau obosiți.

Copiii au răspuns cu foarte mare entuziasm la propunerea educatoarei de a completa tabloul emoțiilor. În acest fel ei au avut libertatea deplină de a-și oglindi propria stare de spirit prin intermediul desenului liber. Întrebarea la care copiii trebuia să ofere un răspuns prin intermediul desenului liber era „Cum ai dori să se simtă florile în acest moment?”.

Prin intermediul acestei întrebări educatoarea dorea să afle de fapt care este starea de spirit a copiilor, ce sentimente și emoții le-a trezit activitatea la care participau, dacă sunt veseli, triști, mirați, furioși precum florile din povestea pe care tocmai au creat-o.

În majoritatea cazurilor care au fost exprimate pe florile din tabloul emoțiilor, sentimentele desenate au fost de bucurie, veselie, fericire, semn că și activitatea pe care au realizat-o împreună le-a dat copiilor o stare generală de bine.

De exemplu în cazul acestei pe care a desenat-o Rebeca se poate observa un chip mare, deschis, a folosit cu preponderență culoarea roșie, ceea ce înseamnă vitalitate, energie, încântare. De asemenea culoarea roșu înseamnă un caracter vesel, înclinația entuziastă de a-i implica și pe alții și o puternică nevoie de a fi observat. De asemenea culoarea neagră pe care a folosit-o înseamnă bogăție interioară, dar poate semnifica și o anumită temere, melancolie și rigiditate.

În cazul chipului lăcrămioarei pe care l-a desenat Alexandra se poate observa folosirea unor culori calde, precum rozul care arată că fetița are un suflet sensibil, bun, starea exprimată de

lăcrămioară este de veselie, deși povestea pe care a creat-o împreună cu grupul din care a făcut parte, a fost „Lăcrămioarele supărate”. De asemenea utilizarea culorii roz cu preponderență denotă o mare sensibilitate și atenție la tot ceea ce se întâmplă în jur, denotă o bogăție interioară și dorința de a iubi și disponibilitatea față de copiii de

aceeași vârstă, dar este selectivă, pentru că nu îi plac colegii violenți sau prea gălăgioși. Întrebată la sfârșitul activității de către educatoare de ce a desenat lăcrămioara cu limba scoasă ea a răspuns că așa vrea ea să fie lăcrămioara mai „haidoasă”.

În ceea ce privește zambila lui Rareș, chipul acesteia este destul de serios, așa cum este și comportamentul lui de zi cu zi. La întrebarea educatoarei despre ce fel de emoție a reprezentat el prin desen, el a spus că veselie. În cazul acestui desen s-a folosit cu preponderență culoarea neagră, ceea ce înseamnă bogăție interioară, dar și temeri, anxietate, rezervare, pudoare. În cultura noastră, copilul care preferă culoarea neagră își exprimă tensiunea sau insatisfacția profundă.

În cazul de față pot fi mici elemente din aceste stări, dar cunoscându-l pe băiețel pot să afirm că folosirea acestei culori reprezintă un comportament hotărât, echilibrat, chiar dacă uneori timid sau timorat.

În cazul desenului lui Sergiu laleaua lui este una furioasă, după propriile afirmații. Starea această de furie poate fi una pe care și-a prelungit-o din cadrul poveștii create, pentru că el a făcut parte din grupul care au compus povestea „Lalelele furioase”, dar poate fi

chiar o stare a lui personală. El în ultimul timp și-a schimbat comportamentul și prietenii în cadrul grupului. Culoarea neagră, pe care a utilizat-o în pe întreaga suprafață a lalelei, denotă o bogăție interioară, seriozitate, dar și temeri, melancolie, durere, anxietate. De asemenea, culoarea neagră este un „nu”, exprimă închiderea copilului atunci când aspirațiile și nevoile lui sunt neînțelese și susținute. Starea copilului poate trece de la o extremă la alta, fără motive aparente

La finalul activității am analizat împreună cu copiii tabloul emoțiilor pentru a vedea care au fost emoțiile pe care le-au reprezentat cel mai frecvent pe chipul florilor, emoțiile primare de bucurie, tristețe, mirare, furie, supărare și am remarcat că majoritatea stărilor exprimate de copii au fost de bucurie, fericire, ceea ce a însemnat pentru mine că activitatea desfășurată a fost una plăcută pentru copii, că le-a plăcut să colaboreze în realizarea poveștilor și că au fost capabili să exprime și să gestioneze diversele emoții ale florilor din poveste și a lor însăși deopotrivă.

În finalul demersului didactic copiii au primit buline roșii și au trebuit să evalueze singuri, prin Turul galeriei lucrările realizate, dar de asemenea să ofere bulinele roșii și poveștii care le-a plăcut mai mult. Grupurile de copiii au mers pe rând la fiecare poveste realizată au discutat iarăși liber care aspecte ale poveștii le-au plăcut mai mult, cărei povești să acorde mai multe buline roșii, iar în final au numărat ei singuri bulinele roșii de la fiecare poveste și au făcut o ierarhizare a acestora fără ca unul dintre ei să se supere.

În continuare am să prezint pe rând cele cinci povești realizate de copii, în forma lor finală, adică după două zile de muncă și creație și după ce ele Au fost evaluate pe rând de către copii, de aceea în partea de sus se pot observa bulinele roșii pe care ei le-au aplicat când au făcut Turul galeriei.

Povestea „Lăcrămioarele supărate” a ocupat locul I în preferințele copiilor. Ea a fost realizată de un număr de cinci copii, Alexandra, Amalia, Bogdan, Cristi, Luiza. Deși tema povestirii propunea o stare de supărare, după cum se poate observa din povestea creată de copii mai sus, ei au decis împreună ca finalul acestei povestiri să fie unul fericit. Acest grup de copii au colaborat foarte bine împreună, au realizat un desen frumos colorat și o poveste frumoasă și coerentă. Culorile folosite pentru redarea grafică a acestei povești sunt vii, calde, diverse. Chipul lăcrămioarelor desenate inițial

este supărat, respectând tema dată inițial. Ulterior apar în poveste și alte chipuri de lăcrămioare vesele și alte elemente care intervin în poveste, precum fetițe, băiat, fluturi, cerul albastru, curcubeul. Curcubeul este pomenit la sfârșitul povestirii de către copii, ca o încununare fericită a întâmplărilor redade. Curcubeul reprezintă o magie care apare pe cer, o fantezie colorată care

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

exprimă bogăție, originalitate, nevoia de a-i minuna pe alții și de a fi luat în seamă. În această imagine curcubeul apare în partea de sus a paginii deasupra personajelor din poveste pentru a oferi din magia lui lăcrămioarelor și pentru ca acestea să nu mai fie supărate. Povestea „Lăcrămioarele supărate” a avut un punctaj de 22 de puncte și s-a detașat oarecum de celelalte povești, la ea contribuind foarte mult membrii grupului care s-au înțeles foarte bine în timpul compunerii poveștii, neexistând nici un conflict între ei în etapele de lucru la care au participat împreună.

Povestea „Ghioceii veseli” a ocupat locul II în preferințele copiilor și a fost realizată de un număr de patru copii, Andra, Ianis, Vlăduț P. Și Alexandra M. A fost un grup echilibrat care au avut o poveste creată reușită și au avut mai multe de spus decât alte grupuri. De asemenea colaborarea dintre membrii grupului a fost foarte bună, lideri în acest grup au fost fetele care au condus șirul povestirii de la început până la sfârșit. Povestea debutează cu o familie cu mulți copii, ceea ce arată legătura puternică dintre copii și familia lor și echilibrul pe care familia îl conferă copiilor. În poveste apar rând pe rând mai

multe personaje precum copii, fluturi, păsări, soare, nori. Florile desenate au reprezentate pe chip anumite expresii, de veselie, deoarece povestea este despre emoții fiecare floare reprezintă o emoție. Culorile folosite în realizarea desenului sunt vii și diverse. Folosirea culorii roșu pentru realizarea fetițelor și a unor fluturi înseamnă vitalitate, putere emoție, încântare, pasiune, de asemenea reprezintă caracterul vesel ai autorilor desenului, înclinația de a-i implica și pe alții și de a se face observați. Păsările negre care sunt destul de mari în raport cu florile și copiii desenați reprezintă bogăție interioară, dar și temeri și rezerve. Stolul de păsări reprezentat poate indica și dorința de ieșire din copilărie, reprezintă veselie, vitalitate, dar în același timp pot reprezenta și o dorință a copiilor de a rămâne mereu în familie. Soarele care înseamnă lumină, căldură, forța care mișcă lumea simbolizează dorința de autonomie, apare în acest desen timid, într-un colț, după explicațiile copiilor pentru a încălzi și a înveseli atmosfera din poveste. Cerul este semn al serenității, al concretității sentimentelor religioase, copiii care îl reprezintă precece demonstrează că sunt spirituală și delicați. Ce este de remarcat în cadrul acestui desen este faptul că toate elementele desenului sunt umanizate, toate au un chip, au ochi, nas, gură și exprimă anumite emoții.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Povestea „Narcisele triste” a ocupat locul III în preferințele copiilor și a fost realizată de un număr de patru copii, Rebeca, Natalia, Raul și Darius. Copiii au respectat tema povestirii, astfel au creat o poveste despre niște narcise care erau triste inițial, au explicat motivele pentru care erau triste, iar finalul poveștii este acela în care narcisele devin vesele. Tendința copiilor de a schimba starea de tristețe într-o stare de bucurie este o stare de normalitate a copilului căruia îi place să trăiască într-un echilibru emoțional, într-o stare de bine, de bucurie. În finalul poveștii apar norii veseli care udă narcisele ofilite și le transformă din niște narcise triste în niște narcise vesele. În acest caz norii sunt un simbol al vitalității, al bogăției și al perpetuării. Toate personajele din poveste se împrietenesc, copiii, păsările, florile, ceea ce indică dorința copiilor de comunicare, de socializare permanentă. Curcubeul reprezentat în acest desen este mic, dar el reprezintă un mic miracol pentru copii care poate transforma starea personajelor din poveste. Desenul este foarte expresiv, viu colorat culorile calde folosite precum rozul, galbenul, portocaliul exprimă energie, dinamism, libertate, nevoie de mișcare. Galbenul folosit este expresia căldurii și a entuziasmului, copiii care îl aleg sunt sensibili, sunt în căutarea căldurii, reprezintă figura paternă care trebuie să fie un punct de referință pentru copil. Cerul ocupă o suprafață mare din partea de sus a foii, el este semnul serenității, al concretității și al sentimentelor religioase. Copilul care îl reprezintă la această dimensiune înseamnă că este spiritual și delicat. De asemenea cerul reprezintă dorința de libertate, infinitul. Desenul copiilor este complex, cu multe elemente și amănunte frumos colorate, care exprimă foarte bine starea lor de spirit. De asemenea în desen, pe lângă flori, fluturi, cer, copii apare un număr mare de păsări, reprezentate atât prin stoluri de păsărele, redată mai schematic, cât și prin păsărele care au ochi, aripioare, gură, care știu tot ce se întâmplă și care își aduc aportul la întâmplările din această poveste. Construcția narativă este destul de simplă comparativ cu alte povești create de copii, dar este corectă și concisă și respectă tema emoțiilor care a fost dată.

Povestea „Zambilele speriate” a fost pe locul III în preferințele copiilor și a fost realizată de cinci copii, respectiv de Maria, Rareș, Andrei F., Sergiu A., și Andrei S. Povestea debutează cu niște zambile speriate deoarece o prietenă de-a lor a fost smulșă din pământ de un

Parteneri:

72

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

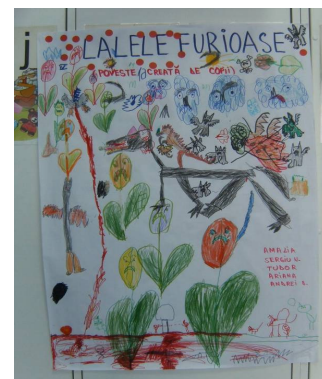
MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

băiețel rău. Copiii precizează că băiețelul era speriat pentru că un păianjen s-a așezat pe mâna lui, ceea ce atenuează din răutatea băiatului și arată că și copiii nu prea cred în aceasta. Povestea continuă cu păsărelele și norișorii care vin să înveselească zambilele, iar finalul este unul fericit. Desenul este foarte bine realizat, frumos colorat, culorile sunt calde, iar modul de plasare a elementelor poveștii în pagină este deosebit. Copiii au desenat zambilele în partea de sus a paginii și destul de mari în raport cu alte elemente, ceea ce ne indică importanța pe care copiii le-o oferă acestor flori. Păsările sunt în număr foarte mare în această imagine, de culoare neagră care semnifică bogăție interioară dar și temeri și de culoare maro care reprezintă o anumită seriozitate din parte copiilor, prudență, comoditate și simț dezvoltat al realității. Alegerea acestei culori poate arăta că cel mic a fost încărcat de mic cu responsabilități și este posibil să demonstreze o seriozitate excesivă pentru vârsta sa. Figurile umane din desen sunt destul de sumar schițate, capul mic al personajelor poate fi semnul unor experiențe dificile trăite în perioada de alăptare sau înțârcare, poate reprezenta intoleranțe alimentare, datorate tulburărilor gastro-intestinale sau apetitului scăzut. Brațele scurte ale personajelor semnaleză teama de confruntare cu ceilalți, nesiguranța și timiditatea, caracteristici care pot înfrâna avântul spre lume, acești copii care desenează brațe scurte trebuie sprijiniți, ajutați să ducă o viață liniștită. Apar mai multe elemente interesante în acest desen și anume iarba sub forma unui norișor care se află la mijlocul paginii, un copil singuratic care este amplasat într-o parte a poziunii de iarba, ceea ce arată că rolul lui nu este așa de important și un soare portocaliu, parcă speriat ce se ivește din iarba. Culoarea portocalie a soarelui reprezintă bucurie, entuziasm, dorință de creștere, curaj, optimism. Portocaliul este preferat de copiii activi intelectual, deschiși, vorbăreți, entuziasmați de noile experiențe. Este o culoare ce învesește și încălzește, are acțiune eliberatoare mai ales pentru copiii cu rezistență redusă la dificultăți. Cerul este reprezentat destul de schematic, ceea ce denotă o legătură mai detașată cu eternitatea și nevoia de libertate. Discursul narativ al povestirii a fost destul de schematic și simplu comparativ cu alte povești.

Povestea „Lalele furioase” a ocupat locul IV în preferințele copiilor și a fost realizată de un număr de cinci copii, Amalia T., Sergiu N., Tudor, Ariana, Andrei B. A fost una dintre poveștile complexe realizate de către copii cu implicații emoționale puternice. Povestea a debutat cu niște lalele furioase, conform temei abordate. Dintr-o dată a u apărut în poveste un lup și un vârcolac care le-au

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

zdrobit și au mâncat un om. Doi băieți, Andrei și Sergiu au fost protagoniștii care au adus în scenă personaje precum lupul, vârcolacul, lilieci care distrugeau tot în jurul lor și omorau oameni. Dacă lupul este un personaj destul de cunoscut din poveștile clasice pentru copii, vârcolacul mi s-a părut un personaj destul de fioros, astfel am întrebat copilul care a avut ideea cu vârcolacul de unde are această reprezentare. Copilul mi-a spus că el se uită frecvent la filme cu vârcolaci. Copilul avea un comportament destul de problematic în anumite situații, iar acest desen mi-a dezvăluit o parte a subconștientului și a trăirilor lui de care eu nu aveam cunoștință. Ulterior, după afișarea lucrărilor am discutat și cu mama copilului despre acest aspect, deoarece copilul mi-a spus că se uită cu familia la astfel de filme și din reacția mamei mi-am dat seama că acest copil este lăsat să se uite la ce vrea, indiferent de consecințele pe care lucrurile văzute le poate avea la nivelul psihicului. Linia celor doi băieți în ceea ce privește continuarea poveștii a fost una de groază, chiar cu petrecere de Halloween, ceea ce denotă că reprezentările lor erau de acest fel, chiar finalul povestirii cei doi doreau să fie unul nefericit, singurii din întreaga grupă care au dorit acest final pentru flori. Vreau să menționez că cei doi băieți sunt foarte inteligenți și dinamici și au calități de lider, de aceea au reușit să conducă povestea până la un anumit punct. Lupul este unul dintre animalele feroce care poate fi interpretat ca simbol fatidic, care la băieți trimite la competiția cu tatăl, tipică fazei oepidiene. De asemenea specifică copiilor care desenează animale feroce este agresivitatea, nu neapărat una fizică care nu este specifică copiilor din această poveste, ci un tip de agresivitate folosită pentru a trece obstacolele vieții. Copilul își manifestă puterea de a-i domina pe alții, este impulsiv, vioi, orgolios și doritor de autonomie. De asemenea monștrii desenați în poveste de către băieți reprezintă un sentiment de teamă, în povestea de față sunt niște monștrii marini care ajută personajele din poveste. Povestea este complexă, copiii au avut foarte multe lucruri de precizat. Liderii acestui grup sunt doi băieți, Sergiu și Andrei, dar și o fetiță, Ariana care a avut un cuvânt hotărâtor în ceea ce privește finalul povestirii. Astfel, dacă cei doi băieți doreau un final trist, Ariana a propus un final fericit și a știut să-și argumenteze punctul de vedere, astfel încât cei doi băieți au cedat în favoarea ei. Dacă la începutul săptămânii când au pornit povestea Andrei dorea foarte clar ca lalele să rămână în finalul povestirii furioase sau chiar să moară, spre finalul săptămânii, după ce copiii au tot discutat pe această temă și după cele-am oferit posibilitatea să creeze niște povești individuale pe tema emoțiilor am remarcat că starea de furie a scăzut, că intervenția fetiței în poveste și în discuțiile libere cu el a fost benefică și că el dorea ca lalele să fie fericite în final. Doresc să precizez că Ariana este prietenă foarte bună cu Andrei și petrec foarte mult timp împreună și se joacă și discută liber, ajungând de foarte multe ori la un

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

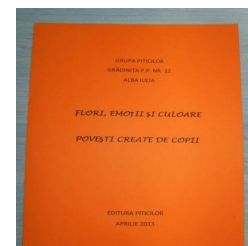

Universitatea
Transilvania
din Brașov

punct comun, chiar dacă în aparență ei par a fi foarte diferiți în modul de gândire. Este foarte clar că fetița a avut un efect benefic asupra băiatului și este foarte evident că stările emoționale pot fi influențate prin prezența și comportamentul celor din jurul nostru. Desenul este foarte expresiv, culorile sunt vii, majoritatea foii este reprezentată de lalele furioase, iar în mijlocul paginii sunt desenați lupul și vârcolacul pe care i-au desenat cei doi băieți. Toate elementele din poveste au un chip furios, pe lângă lalele furioase în poveste apar elemente precum monștrii, lup, vârcolac, nori cu chip de monștrii, soarele este foarte mic și acoperit de o pasăre neagră, semn că nu prea are forță să lumineze povestea creată. Culoarea roșie utilizată, mai ales pentru redarea sângelui din poveste poate reprezenta în acest caz o agresivitate necanalizată care se poate răsfrațe asupra comportamentului, făcându-l reacționar sau, deopotrivă, taciturn și reținut, uneori exuberanța excesivă devine ostilitate sau violență, copilul fiind ușor de enervat și având posibile descărcări de furie. De asemenea culoarea roșie poate reprezenta intoleranța față de obstacolele din propriile activități, un caracter vesel, înclinația entuziastă de a-i implica și pe alții și o puternică nevoie de a fi observat. Culoarea verde utilizată pentru frunzele mari ale lalelelor este intensă și poate însemna o lipsă de liniște interioară, pentru că această culoare, legată de mediul natural acționează ca un calmant al sistemului nervos, favorizând destinderea. De obicei copilul care alege această culoare este nervos, hipersensibil, emotiv, iubește natura și animalele. Este foarte impresionabil, de aceea părinții trebuie să fie atenți în alegerea programelor de la televizor pe care copilul le urmărește pentru a nu îl speria. Grupul a fost foarte inventiv și dinamic în realizarea poveștii, au avut o bună colaborare în cadrul grupului, chiar dacă au avut multe puncte de vedere diferite.

„Flori, emoții și culoare” – Povești create de copii individual și realizarea unei cărți

După ce copiii au realizat poveștile în grupuri de câte cinci copii, pentru a transforma această experiență de învățare de la nivelul grupului la nivel individual, educatoarea a propus copiilor să realizeze fiecare individual propria poveste despre emoțiile florilor. Copiii au fost foarte entuziasmați de această idee și astfel la sfârșitul săptămânii copiii împreună cu educatoarea au realizat o carte de povești intitulată **„Flori, emoții și culoare” – Povești create de copii.**

În continuare am să prezint câteva dintre poveștile create de copii.

Andra a creat **povestea „Ghiociei veseli”**: „Au fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti niște ghiociei veseli și păsărele. S-au întâlnit și s-au împrietenit. Au venit niște fluturași prietenoși, iar apoi s-au dus și au găsit niște nori prietenoși, un copac și i-a spus vino cu noi la plimbare. Și-am încălecat pe o căpșună și v-am spus o mare minciună.” Desenul este foarte bine realizat și foarte expresiv în același timp. Culorile utilizate denotă mult optimism și poftă de viață.

Alexandra M. a creat o poveste tot cu titlul **„Ghiociei veseli”**: „Au fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti niște ghiociei care se jucau cu prietenii lor fluturașii. A apărut un soare foarte prietenos și un nor. A apărut și o floriceică care a vrut să se joace și ea cu ei. După aceea, toți s-au jucat și au apărut mai mulți ghiociei și așa au fost fericiți. Și-am încălecat pe o șa și v-am spus povestea așa. Și am încălecat pe o căpșună și v-am spus o mare și gogonată minciună”.

Maria a creat o poveste cu titlul **„Zambilele vesele”**: „ A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, niște floricele. Erau vesele pentru că toată lumea se uita la ele cât erau de frumoase și soarele era bucuros, că le vedea în fiecare zi. Sfârșit.”

Sergiu N. a creat povestea **„Lalelele furioase”**: A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti, niște lalele furioase care erau supărate pe păsări pentru că nu erau prietenii lor. Și într-o zi un băiețel a vrut să facă lalele și păsările să se împrietenească. Și păsările și lalele au vrut și l-au ascultat pe băiețel. Și păsările și lalele și băiețelul s-au împrietenit cu toții.

Cristi a creat povestea **„Lăcrămioarele supărate”**: „ Au fost odată ca niciodată, niște lăcrămioare . S-au supărat lăcrămioarele pentru că s-a înnorat și a plouat, iar un copil a văzut lăcrămioarele și a vrut să le înveselească. Între timp s-a oprit ploaia și nu a mai plouat și norii s-au dus de pe soare.”

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Rareș a creat povestea „**Zambilele speriate**”: „Au fost odată ca niciodată niște zambile speriate. Ele erau speriate pentru că un copil a smulso pe prietena lor zambila. Și băiețelul era speriat că pe mâna lui s-a urcat un păianjen și toți copiii s-au adunat să vadă ce a pățit. Până la urmă s-a calmat copilul. Sfârșit.”

Vlad a compus povestea „**Ghioceii veseli**”: „Au fost odată ca niciodată o floare prietenoasă care a făcut niște pui de ghiocei. Toată natura s-a bucurat, păsările, soarele, norii. Fluturii și albinele și au dat o petrecere în ploaie. Și așa s-a terminat povestea mea.”

Povestea „**Lăcrămioarele supărate**” a fost realizată de Bogdan: „Au fost odată ca niciodată niște lăcrămioare supărate. Și un băiețel a vrut să le ia și ele s-au supărat. Un fluturaș a vrut să le salveze, dar n-a putut și a venit fluturașul și până la urmă s-a concentrat și le-a salvat. Apoi, fluturașul a vrut să se joace cu băiețelul în zig-zaguri prin aer și copilașul n-a vrut să se joace cu lăcrămioarele și fluturașul.” Bogdan a realizat un desen destul de simplu, dar povestea este foarte realistă și interesantă.

Amalia T. a creat povestea „**Lalele furioase**”: „Au fost odată niște lalele furioase. Și apoi lalele erau fericite pentru că a venit soarele. După aia soarele s-a supărat pentru că a început furtuna și lalele și ele s-au supărat.” Desenul este foarte expresiv, inclusiv soarele este furios, iar culorile folosite sugerează de asemenea starea de furie.

Povestea „**Lăcrămioarele supărate**” a fost creată de Amalia F.: „Au fost odată ca niciodată niște lăcrămioare supărate. Și a venit o fetiță care a vrut să ia o lăcrămioară. Și a venit mama sa și i-a spus să ia fiecare fluture. Și a venit o pasăre și i-a spus să ia o rochie frumoasă. Lăcrămioarele supărate au devenit vesele pentru că un fluturaș le-a spus să nu mai fie triste. Așa s-a sfârșit povestea.”

Natalia a creat povestea „**Narcisele triste**”: „A fost odată ca niciodată o fetiță care făcea balet și a văzut niște lalele supărate și a zis haide să mă duc la lalelele acelea și apoi a venit ploaia. Și după ce s-a oprit ploaia a apărut curcubeul și au crescut ghioceii.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

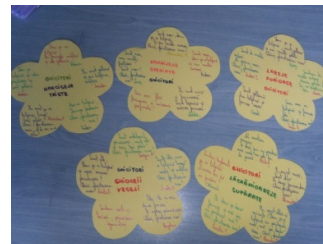

Universitatea
Transilvania
din Brașov

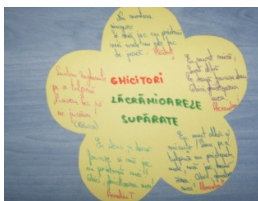
Povestea „**Lalele furioase**” a fost creată de către Tudor: „A fost odată ca niciodată un băiat. Apoi băiatul a cules niște lalele. Și lalele s-au supărat că le-au luat din pământ. Apoi a venit un păsăroi și a vrut să le salveze pe lalele și apoi un fluturaș a venit și a distras atenția la păsăroi și păsăroiul a intrat în copac, și apoi, a fost ziua mamei băiețelului și a cules niște lalele. Apoi lalele s-au împăcat cu băiatul le-a pus în apă.”

După ce copiii au creat povești despre emoții ei au fost invitați de către educatoare să creeze și ghicitori pe tema emoțiilor în cadrul jocului de creație „**Ghici, ghicitoarea mea!**”. Astfel au reieșit o serie de ghicitori despre emoțiile florilor care au fost scrise de către educatoare în momentul în care copiii le spuneau.

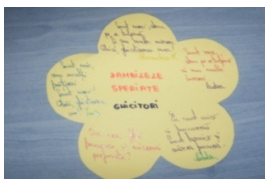
În continuare am să redau o parte dintre **ghicitorile create de copii**.

Ghicitori despre lalele furioase: „Stau pe o tulpină, sunt galbenă și am multe petale. Ghici ghicitoarea mea!” (Rareș); „Suntem de multe culori, avem petale late și ne întâlnim des” (Maria); Care are o tulpină și frunze late? Ghici, ghicitoarea mea!”; (Sergiu A.); „Sunt galbenă, am o tulpină și frunze verzi!” (Cristi); „Suntem de multe culori, ne găsim rar. Ghici, ghicitoarea mea!” (Andrei S.)

Ghicitori despre narcisele triste: „Stau pe o tulpină, au frunze subțiri și sunt galbene!” (Rebeca); „Eu sunt galbenă și am tulpina subțire!” (Amalia); „Are o tulpină, frunze tăietoare. Ghici, ghicitoarea mea!” (Tudor); Eu sunt pe o tulpină lungă și am cinci petale. Ghici, ghicitoarea mea!” (Alexandra N.); „Stau pe o tulpină și aduc primăvara și sunt galbene!” (Andra).

Ghicitori despre lăcrămioarele supărate: „Nu suntem singure și ne jucăm cu prietenii noștri unde este loc de joacă.” (Vlăduț); „Eu sunt mică, sunt albă, pe două frunze stau. Ghici, ghicitoarea mea!” (Alexandra I.); „Eu sunt albă și micuță, stau pe o tulpină cu prietenele mele, mă joc toată ziua. Ghici, ghicitoarea mea!” (Alexandra M.); „Eu stau pe o tulpină și mă joc cu prietenii mei. Ghici, ghicitoarea mea!” (Amalia T.); „Suntem înghesuite pe o tulpină! Ghici, ghicitoarea mea!” (Rebeca);

Ghicitori despre ghiocelii veseli: „Sunt vestitorul primăverii, sunt alb și am trei petale. Ghici, ghicitoarea mea!” (Sergiu N.); „Sunt alb, am o tulpină verde și subțire. Ghici, ghicitoarea mea!” (Amalia F.); „Este alb

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

și are două frunze și apare primăvara! Ghici, ghicitoarea mea!” (Bogdan).

Ghicatori despre zambilele speriate: „Sunt mov stau pe o tulpină și am multe surori! Ghici, ghicitoarea mea!” (Alexandra M.); „Sunt roz, stau pe o tulpină și am multe surori!” (Andra); „Eu sunt mică și frumoasă, sunt harnică și miros frumos!” (Natalia); „Cine are flori frumoase și mirosuri parfumate?”; „Sunt mic, am mulți frațiori și sunt mov! Ghici, ghicitoarea mea!” (Ianis).

Activitate integrată „Coifurile emoțiilor”

În cadrul acestei activități copiii au avut posibilitatea să își confecționeze singuri coifurile emoțiilor care au stat la baza unui demers didactic complex pe parcursul întregii săptămâni. În prima fază, copiii au decupat petalele florilor pe care apoi le-au așezat pe un coif pentru a avea mai multă stabilitate. După confecționarea florilor copiii au trecut la etapa următoare în care au transformat coifurile cu flori în „Coifurile emoțiilor”, adică au desenat folosind carioca și creioane colorate diverse chipuri și emoții. Copiii au fost foarte entuziasmați de această lucrare practică, au confecționat coifurile emoțiilor, au avut posibilitatea să observe lucrările colegilor de la aceeași masă, să colaboreze și să discute între ei. După ce au finalizat de confecționat coifurile emoțiilor, copiii au fost invitați de către educatoare la un joc de rol „Coifurile emoțiilor”.

În cadrul acestui joc de rol copiii ieșeau pe rând în grupe de flori, în fața colegilor și mimau diverse emoții. Colegii lor aveau sarcina să ghicească emoțiile pe care grupul din fața lor le mima. Copiii care ghiceau aceste emoții treceau în față și așa jocul a continuat, spre încântarea copiilor atâta timp cât aceștia au avut răbdarea necesară.

În continuare am să prezint o serie dintre emoțiile pe care copiii le-au mimat și interpretat. Copiii au participat cu mare entuziasm la jocul de rol „Coifurile emoțiilor”, au mimat pe rând diverse stări emoționale, precum bucuria, tristețea, supărarea, mirarea, fericirea, frica, spaima, veselia, surprinderea, dezgustul.

Copiii au fost foarte deschiși acestui demers didactic și au mimat cu plăcere emoțiile de bază propuse. Ei au demonstrat multă imaginație și creativitate în jocul lor.

Parteneri:

79

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell’Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Universitatea
Transilvania
din Brașov

De asemenea copiii au fost foarte expresivi și și-au asumat foarte serios rolurile din joc,

demonstrând că rolurile pe care le jucau nu le erau străine și că știu cum se exprimă anumite emoții. Chiar dacă uneori verbal copiii întâlnesc dificultăți în exteriorizarea sentimentelor, în ceea ce privește exprimarea nonverbală ei pot fi mai expresivi decât adulții,

deoarece ei dispun de o sinceritate specifică vârstei, pe care adulții, din păcate, nu o mai au la maturitate.

Astfel copiii sunt foarte expresivi în exprimarea sentimentelor prin intermediul jocurilor de rol și prin intermediul desenelor libere, care le permit exteriorizarea sentimentelor fără a trebui să verbalizeze despre ele.

Concluzii finale:

În cadrul demersului didactic „**Flori, emoții și culoare**” didactic copiii au avut posibilitatea să învețe din propriile experiențe, să experimenteze fapte, situații sentimente noi prin intermediul poveștilor create, să colaboreze, să-și asume diverse roluri, să-și exprime liber propriile sentimente și să recunoască stările altor membri ai grupului, să discute și să-și rezolve singuri micile conflicte care au apărut în momentul realizării sarcinii comune, să se dezvolte liber și cu ajutorul colegilor de grupă, învățând unii de la alții cum să reprezinte grafic anumite elemente din povești, cum să realizeze împreună o poveste coerentă, cum să o expună în grup în fața colegilor, cum să-și evalueze singuri produsele de grup, fără să se supere și prin argumente pro și contra a deciziilor pe care le-au luat împreună, de comun acord, cum să exprime și să recunoască anumite sentimente, emoții.

Motivul pentru care am ales desenul liber în realizarea obiectivelor propuse a fost că el reprezintă la vârsta preșcolară un bun prilej de exteriorizare a sentimentelor, mai ales că tema aleasă era legată de diverse emoții. Copiii la această vârstă au o capacitate destul de redusă de a-și exprima verbal propriile sentimente. De aceea ei au avut posibilitatea să exerseze diverse stări și sentimente prin intermediul desenelor create, iar pentru educatoare a fost un bun prilej de a observa aceste stări și de a analiza elementele grafice care reprezentau anumite stări emoționale și care erau reținute în subconștientul copiilor. Educatoarea a observat comportamentul copiilor în

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

timpul lucrului în echipă, desenele acestora și în final poveștile care au fost deosebite și unice, fiecare în felul lor.

De asemenea educatoarea a avut posibilitatea pe parcursul demersului didactic să discute individual cu anumiți copii anumite elemente grafice ciudate, sau mai deosebite pe care le-au reprezentat prin intermediul desenului, a discutat pe rând cu toate grupurile de copii motivul pentru care au făcut anumite alegeri. La finalul săptămânii de lucru, poveștile au fost expuse și afară pentru ca părinții să le poată observa și citi, deoarece s-au afișat și poveștile scrise de către educatoare cu ce a spus fiecare copil. Părinții au fost foarte încântați de acest demers, iar afișarea lucrărilor a fost un bun prilej și pentru educatoare să discute cu părinții despre anumite stări și reacții ale copiilor.

La începutul demersului didactic copiii au avut posibilitatea de a-și alege singuri povestea pe care vor să o creeze. De asemenea au avut libertatea de a-și alege singuri colegii de grupă alături de care vor compune povestea. Astfel s-au creat grupuri după preferințele copiilor și după prietenii, educatoarea nu a trebuit să intervină decât foarte puțin într-un grup unde o fetiță a început să plângă că nu vrea să fie în grup cu un băiețel care o necăjea prin simpla prezență. De asemenea educatoarea a mai intervenit doar puțin la crearea unui anumit echilibru în ceea ce privește numărul de copii în fiecare grupă pentru ca grupurile să fie oarecum omogene atât în ce privește numărul de copiii, cât și în ce privește potențialul creativ al acestora.

Colaborarea din timpul desenului liber și a creației narative a fost foarte bună în toate cele cinci grupuri. Prin intermediul acestui demers, copiii au avut posibilitatea să-și exprime liber propriile păreri și sentimente, să înțeleagă emoțiile celor din jurul lor și chiar să apeleze la un proces de reglare emoțională. De asemenea ei au avut ocazia să comunice liber, să se integreze într-un grup, deoarece nu toți membrii grupului erau prieteni, să se ajute, să lucreze împreună pentru realizarea unei sarcini comune. De multe ori am surprins copiii în demersul lor creativ cum cereau părerea celor din grup despre o anumită idee din poveste, cum se ajutau reciproc în realizarea anumitor elemente grafice, cum copiii care nu știau să deseneze anumite elemente învățau de la cei care știau acest lucru.

În concluzie demersul didactic a fost foarte eficient, copiii au participat cu mare entuziasm la el, au comunicat liber, au colaborat și s-au simțit foarte bine. Abilitățile dobândite de către copii sunt atât abilități de comunicare, cât și socio-emoționale, de asemenea copiii au dobândit

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

cunoștințe din domeniul limbă și comunicare, din domeniul om și societate, precum și priceperi și deprinderi din domeniul estetic și creativ. Acest demers didactic a avut un mare impact asupra copiilor, de aceea el a continuat pe parcursul întregii săptămâni cu diverse jocuri socio-emoționale, desene și picturi pe tema emoțiilor.

5. Proiectul „Povestea emoțiilor” – O întâmplare din viața mea

Acest proiect s-a desfășurat pe parcursul unei săptămâni și a avut drept scop exprimarea liberă a emoțiilor de către copii și povestirea unei întâmplări din viața reală. Astfel pe parcursul unei săptămâni, în cadrul întâlnirii de dimineață, copiii au venit pe rând și au expus o întâmplare din viața lor care a avut la bază o emoție puternică. Pe lângă faptul că preșcolarii au avut libertatea să își expună liber o experiență de viață, adică să își exprime liber sentimentele, ei au avut ocazia să înțeleagă anumite sentimente prin intermediul întâmplărilor diverse prezentate și chiar să își exerseze abilități care conduc la un control emoțional. De asemenea prin intermediul acestor întâmplări din viața reală s-a creat un dialog între copii, o comunicare constructivă, deoarece copiii care ascultau o anumită întâmplare se regăseau sau nu în acea situație de viață, astfel se declanșa un dialog constructiv după fiecare întâmplare. Copiii simțeau nevoia să intervină după fiecare povestire cu propriile păreri, de asemenea și-au exersat și capacitatea de ascultare, regula fiind stabilită de la începutul demersului de către educatoare, împreună cu copiii, că cei care prezintă întâmplarea trebuie ascultați până la capăt și nu trebuie întrerupți.

În continuare am să prezint câteva dintre întâmplările pe care copiii le-au povestit în cadrul întâlnirii de dimineață.

Tudor a prezentat în cadrul întâlnirii de dimineață, în fața colegilor de grupă „O întâmplare veselă din viața mea”: „O dată am fost în pădure cu niște prieteni de ai mei și când am mers la cabană, la iarbă verde, am făcut grătar, am pescuit și am prins cinci pești. După aceea mi-am luat sacul și am mers în pădure și am făcut o punte peste râu. Și era o pantă de abia am urcat pe ea. Când am ajuns am luat bățul, o funie, să nu cădem. Un pic mai jos am picat pe jos. Când am coborât ne-am dus mai încolo, am mers în mijlocul pădurii. Am văzut o cărare. Ne-am speriat și am crezut că ne-am rătăcit, din greșeală erau frunze, iar noi am acoperit cărarea. A venit amiază, am văzut cabana și nu era nimeni la cabană. S-au dus să se culce, am văzut că s-a stricat puntea și nu aveam cum să trecem. Ne-am dus mai încolo și am văzut o mașină stricată, un

Parteneri:

82

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

iepuraș. Când am văzut mașina stricată, am luat cheile, le-am aruncat în râu și le-a dus apa. Am mers în pădure și era un copac ascuțit și m-am zgâriat în el. Am văzut un urs cum mânca o vacă.

Alexandra I. a prezentat **„O întâmplare veselă din viața mea”**: „A fost o zi de primăvară. Am fost la cabană și m-am dus să joc tenis. Apoi ne-am dus la pensiune să mâncăm. Ne-am jucat tenis, am mâncat cartofi piure și apoi ne-a dat sos picant. Când ne-am trezit am mâncat cereale cu lapte, sandwich. Am jucat tenis, un prieten m-a învățat să joc tenis. M-am jucat cu prietena mea, apoi am luat o pauză. Prietena mea a dat sus mingea, a căzut în apă, apoi am făcut o bărcuță.”

Maria a prezentat **„O întâmplare tristă din viața mea”**: „Eu am mers o dată la munte cu verișorul meu, am făcut o plimbare, m-am pus pe burtă să mă rostogolesc cu verișorii mei. Atunci am avut impresia că se urcă ceva pe mine, dar n-am știut ce. Seara m-am culcat, a doua zi mami a văzut ceva după cap care mișca din piciorușe. Era o căpușă. M-a dus la spital. M-a tăiat cu bisturiul. M-a durut. Mi-a trecut.”

Natalia a prezentat **„O întâmplare veselă din viața mea”**: „Eu într-o zi când am fost la cabană, noaptea a venit o vulpe. Noi am vrut să facem o prăjitură, mama a scos oala cu cremă și vulpea a venit și a lins din oală. După aceea am ieșit afară și am făcut poze. Și tati a vrut să îi dea cu piciorul în bot. După aia l-am chemat pe tati că ne-a fost frică că-l mușcă vulpea. După aia am intrat toți în casă și ne-am uitat toți la ea pe geam cum mănâncă crema. După aceea s-a urcat pe scaun și s-a uitat la noi de afară.

Alexandru a prezentat întâmplarea **„O zi la Paște și una la grădiniță”**: „Era ziua în care trebuia să vină Paștele. M-am trezit și a venit Robert Verișorul meu și m-am dus la râu la Orăștie. Când m-am întors am văzut coșul în copac: erau două coșuri și o plasă. Cristiana a luat plasa iar noi am luat coșurile. Sora mea a primit un joc, o carte și un cadou de la buni. Eu am primit o mașină robot verde, apoi am primit u vapor cu telecomandă care funcționa în apă, dulciuri și trenul de construit. Apoi ne-am dus la hintă și am desfăcut un cadou, am plecat și am dus coșurile sus la etaj. După aceea am plecat afară să ne jucăm. După ce am mâncat tortul, am suflat în lumânări și am așteptat să mergem la biserică. După aceea, mâine, am plecat înapoi la Alba. Am așteptat să vină seara, apoi, mâine, am plecat la grădiniță, până ce a venit weekend-ul. Am așteptat cele două zile, am dormit, m-am trezit, m-am îmbrăcat, apoi am băut laptele. M-am dus jos și mă jucam cu tata. După aceea, m-am dus în sufragerie, am luat ipodul primit, după aceea m-am dus sus și am ascultat muzică. După aceea m-am uitat la televizor, apoi am plecat jos, am luat mașina, am venit la grădiniță. La grădiniță mă simt bine!”

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Andrei B. a prezentat „**O întâmplare tristă din viața mea**”: „Mai întâi am căzut de pe un zid într-o zi de marți. Și într-o zi de sâmbătă am fost atacat de un câine turbat. Mi-au distras atenția doi băieți răi, Andrei și Gabi. La țară am căzut de pe un zid. Zidul era un fel de gard. M-am lovit tare de pietre. Nu am plâns, am avut câteva răni. Am fost foarte supărat. Când eram cu spatele prietenii mei au țipat și mi-au distras atenția și am căzut pe pietre. M-am împăcat cu ei și i-am iertat după ce m-am răzbunat. Le-am trântit ușa în față. Era un buldog, a sărit pe mine și mi-a curs sânge din tot corpul. Doar m-a speriat, nu m- mușcat.

Doriana a prezentat colegilor de grupă „**O întâmplare fericită din viața mea**”: „Azi dimineață abia m-au trezit mami cu tati pentru că m-am culcat puțin mai târziu seara. M-am spălat pe față și m-am dus să iau Paști. M-am îmbrăcat și mi-am făcut patul, am așteptat-o pe mami să se îmbrace și m-am dus la mașină. A deschis mami poarta, a ieșit tati cu mașina și mama a închis poarta. Tata a lăsat-o pe mami la serviciu. La grădiniță m-am jucat cu colegii, Andra și Alexandra. Am venit în clasă. Este o întâmplare fericită, deoarece mă întâlnesc cu colegii.”

Sergiu a prezentat „**O întâmplare tristă din viața mea**”: „Eu într-o zi de vară am fost la bunici la cabană și m-au trimis în pădure să iau apă de la izvor. Și un urs a venit pe drum și când m-a văzut a vrut să mă mănânce. Și m-am luptat cu ursul, i-am băgat un cuțit în gât. După aceea m-am dus înapoi acasă.”

Vlad a prezentat „**O întâmplare veselă din viața mea**”: „Am fost într-o zi de Paști la tati și m-am trezit dimineața. M-am îmbrăcat am ieșit afară și mi-am mâncat micul dejun, câteva cereale într-un bol cu lăptic. Și apoi am ieșit, m-am dus la Robert și m-am jucat cu el până a venit momentul să mă îmbrac în haine de țaran. Și m-am dus să mă îmbrac. Robert și David s-au îmbrăcat și ei. Și i-am luat pe Robert și pe David și am făcut o tură de sat după ouă roșii. Am primit și ouă de ciocolată. Când m-am întors acasă mi-am dat jos hainele de țaran și după aceea iar mi-era poftă de un bol de cereale cu lăptic. M-am dezbrăcat și m-am uitat la televizor un pic și apoi a venit seara și m-am dus la David să mă joc pe calculator pe jocuri cu mașini. Apoi am mâncat iarăși cereale. După aceea am mâncat pizza preparată de tati, buni și Alina.

Luiza a prezentat „**O întâmplare tristă din viața mea**”: „Eu am fost la bunici și mi-a promis tati că face grătar, dar n-a mai făcut pentru că a venit ploaia. Și când s-a oprit era ud pe iarbă și am făcut grătarul acasă. După aceea am dus și la ciobanii noștri, tati s-a dus să le ducă de mâncare, după aceea am mâncat și noi acolo sus pe stână, pe un deal la Totoi. După aceea a venit și prietena mea Raluca și ne-am jucat. După aceea a zis tati să dăm cu biciul în oi să se ducă la

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

mulș și le-am mulș și după aceea eu cu prietena mea am plecat sus cu oile să le ducem să pască. După aceea am coborât cu ele în jos, au coborât și ciobanii noștri și am plecat cu toții acasă.”

Vlăduț a prezentat **„O întâmplare obositoare din viața mea”**: „Întâmplarea este că eu mereu după ce vin de la grădi încep să mă uit la televizor, după aceea încep să mă joc fotbal prin cameră. Și după ce mă plictisesc de fotbal cu piciorul încep să mă prefac portar. Seara când mă uit la fotbal și joacă Steaua tot cu Steaua țin și ca echipa să câștige, eu mă obolesc. Când mă apuc să dorm buștean, nu mă trezesc bine, mă trezesc somnoros. După aceea mă îmbrac, vin la grădi și iau o pauză. Sportul obosește!”

Darius a prezentat **„O întâmplare uimitoare din viața mea”**: O dat a zis tati că mergem la bunici, dar după a zis că mergem în 25 mai. Am mers mai repede cu două zile și am ajuns în 23 mai. Și o dată am stat cinci zile la bunici, la Petroșani. După am plecat acasă, surioara a fost foarte fericită, după am stat acasă că am fost răcit 5, 6 zile, a venit weekend-ul și iarăși am stat acasă. În weekend am stat în pat și m-am uitat la televizor, după a venit o zi de cămin, toți prietenii au fost fericți că am venit și după am început să mă joc cu prietenii mei. A venit timpul să mâncăm, am mers la baie, ne-am spălat pe mâini, am mers în clasă și am făcut activități, engleză, fructul, am mers afară și apoi am venit înapoi în clasă.”

Rareș a prezentat **„O întâmplare fericită din viața mea”**: „În fiecare zi când vin la grădi și mă joc pe calculator pe jocuri cu mașini de curse. Apoi ies de pe jocuri și o las pe mama să intre pe calculator pe altceva (sănătate). După aceea mă uit la televizor, după aia mă joc cu doi prieteni, Darius și Pavel. Ne jucăm de-a ascunselea. Apoi pleacă, vine seara, vine ora de mâncare, apoi mai iau ceva dulce, vine ora să mă culc. Mă trezesc la 7,38 mă îmbrac, mă uit la televizor, vin la grădiniță, mă joc cu colegii mei, apoi strângem jucăriile, mergem la baie, mâncăm, facem engleza, vine să mâncăm fructul, ne jucăm câteva minute, strângem, ne așezăm pe perinițe și discutăm ce am făcut săptămâna asta. Venim la culcare, ne trezim, vin mamele după noi, mergem acasă.”

Bogdan a prezentat în fața colegilor de grupă **„O întâmplare veselă din viața mea”**: „Într-o zi m-am dus cu mami și cu tati la Cluj. Și mami mă trăgea în magazine, hai să luăm haine. Apoi m-a dus mami la un excavator cu bile. Apoi m-am mai dus să mă joc cu mașini cu telecomenzi. M-am jucat cu pucul și apoi m-am dus și am luat u bilet pentru cinematograful să văd un film frumos, erau mii de scaune în cinematograful. Apoi am plecat să merg acasă și s-a făcut seară, unde era zebra a trecut o vulpe. Vulpea se ducea în pădure, dar eu nu am văzut-o. Și când am ajuns acasă m-am culcat.”

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

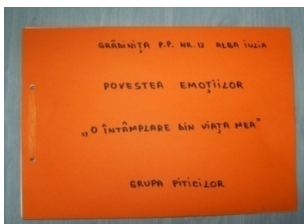
Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Acest proiect a avut un mare impact asupra preșcolarilor care au continuat acest demers de la întâlnirea de dimineață sub forma unui proiect individual de expunere a unor întâmplări din viața lor sub forma desenului liber, deoarece se știe că preșcolarii, prin intermediul desenului liber pot să își exprime mult mai ușor și mai expresiv sentimentele. Astfel, fiecare copil a avut la dispoziție creioane colorate și carioca cu ajutorul cărora a redat o întâmplare din viața lor. La sfârșitul redării grafice a întâmplării, educatoarea a trecut pe la fiecare copil și a notat pe o altă foaie întâmplarea pe care copilul a reprezentat-o prin desen. Astfel au luat naștere două cărți de povești create de copiii cu titlul **„Poveștea emoțiilor – O întâmplare din viața mea”**. În continuare am să vă prezint o serie dintre întâmplările relatate de copii.

Alexandra I. a relatat în cadrul cărții realizate, **„O întâmplare din viața mea – Viața la piscină”**: „Am fost într-o zi de vară la piscină și am mers cu bunica mea și fratele meu Ovidiu. Ne-am jucat cu mingea și apoi am văzut niște norișori, un fluturaș, un avion și o fântână. Și am văzut că fetița cu păr galben a băut un suc de portocale și fetița cu păr maro a băut o supică. Apoi au vrut să ieșim din piscină, dar buni nu a vrut, a vrut să ne mai jucăm. Ovidiu a ieșit să se bronzeze, că era soare. Și eu cu buni am ieșit, ca să ne bronzăm și noi două. Apoi ne-am dus din nou la piscină ca să stropim cu apă. Am stat într-o piscină albastră și apa era foarte bună, era și rece și caldă. Sfârșit.”

Doriana a relatat **„O întâmplare din viața mea – Când mă întâlnesc eu cu Ale”**: „Ne-am întâlnit unde sunt creioanele și ne-am împrietenit și ne-am jucat. După aceea ne-am întâlnit și cu Riana și ne-am jucat și cu ea. Apoi, ne-am luat niște foi și am desenat. Apoi a pus masa. Am mâncat și am venit în clasă și am făcut prezența. Am făcut activitățile, după aceea am ieșit afară.”

Alexandra M. a desenat liber și a relatat apoi **„O întâmplare din viața mea”**: „Este prima dată când eu și Dori ne-am întâlnit la grădiniță, la creioane. Îmi amintesc cum era îmbrăcată Dori. Tunsă bob și cu trening roșu. Ne-am împrietenit, apoi ne-am dus să ne jucăm.” Se poate observa în poveștile celor două fetițe ce importantă a fost pentru ele întâlnirea de la grădiniță și cu ce lux de detalii rețin ele prima întâlnire. Acest lucru subliniază încă o dată importanța relațiilor sociale de la vârsta preșcolară și faptul că grădinița oferă mediul cel mai propice pentru aceste relații.

Sergiu A. A prezentat și el „**O întâmplare din viața mea – O întâmplare veselă**”: „Merg cu prietenii mei la grădiniță și apoi mă duc acasă la mine. După aceea ies pe afară și după aceea intru în casă și iau cina. După ce mănânc mă culc. Mă trezesc și mă uit la televizor. Apoi mă joc pe calculator.”

Ariana a redat în cadrul unui desen complex plin de linii și culoare „**O întâmplare din viața mea – Împlinirea visului meu**”: „Mă jucam pe calculator și a venit tatăl meu cu standul meu, frumos ambalat în cutie. Și cu standul meu am vândut limonadă și eram foarte fericită. Am vândut limonadă la toți muncitorii lui tati și am umplut o găleată de bani.”

Natalia a relatat „**O întâmplare din viața mea - O întâmplare tristă**”: „Am desenat o școală care acum a venit, iar eu vroiam să îl agăț pe cățel să stea cuminte. Și cățelul a văzut pe prietena lui. Și prietena lui s-a speriat, că nu a știut cine este. Și eu am întârziat la școală. Și până la urmă am ajuns și învățătoarea m-a certat că am întârziat și m-a scos afară și am plecat acasă tristă. M-am jucat cu cățelul.”

Andra a prezentat în cadrul demersului didactic „**Povestea emoțiilor – O întâmplare din viața mea**” o întâmplare fericită: „Întâmplarea mea este fericită pentru că ne-am întâlnit în parc, eu Dori și Alexandra M. Ne-am jucat în parc și după aia am povestit. După aia, ne-am dus la magazin și ne-am cumpărat haine și pantofi, pentru că trebuia să mergem la o petrecere. Și după aia ne-am dus la magazin să-i cumpărăm de ziua fetei un cadou. Ne-am dus la petrecere, i-am dat cadoul și ne-am distrat. Și după ai aa venit tortul și am mâncat. Iar apoi ne-am dus acasă. Ne-am distrat la petrecere grozav!”

Alexandra N. a prezentat întâmplarea „**Eu cu părinții la vie**”: „Eu ud via și tati vine să îmi aducă un iepuraș cadou pentru că îi ud via. Și după aceea mami își ia și ea un măr să mănânce. După aceea, când ud eu via, tati a văzut că îi cresc strugurii. După aceea tati mi-a dat recompensă un iepuraș. După aceea, Alexandru, după ce a gătat măruș a vrut să se urce pe piatra asta să ia un măr, să-i arate la mami că e băiat mare.”

Amalia T. a prezentat „**O întâmplare fericită din viața mea**”: „Într-o zi am mers cu tati la grădi, iar Alexandra m-a întrebat dacă sunt fericită sau tristă. Eu am răspuns că sunt fericită.

Apoi și eu am întrebat-o pe ea dacă este fericită sau tristă și ea a zis că este tristă. Și apoi am mers amândouă la grădi, ne-am dezbrăcat, ne-am luat papucii de casă și am intrat în clasă. Am salutat-o pe

educatoare și ne-am jucat cu colegile noastre.” Acest desen exprimă bucuria fetei de a veni la grădiniță și de a se întâlni cu colegile ei. De asemenea, educatoarea este așezată undeva sus ceea ce poate semnifica importanța majoră a acesteia în coordonarea grupului de copii și faptul că ea este capabilă să le vadă și să le observe pe toate.

Sergiu N a realizat un desen foarte expresiv și a relatat „**O întâmplare din viața mea - La bunici**”:

„Într-o zi de vară am fost la bunici, am fost la cabană la bunici. Și după aceea, eu și fratele meu am fost la pod și am vrut să pescuim pești. L-am chemat pe tati să ne dea undița și am prins mulți pești. Și apoi ne-am întors acasă și am mâncat

mulți pești și au venit prietenii și ne-am jucat până seara. Și apoi ne-am culcat.”

Vlad ne-a prezentat în cadrul demersului „**O întâmplare din viața mea**” o întâmplare spațială: „M-am dus acolo la aia de spațiu și apoi am mâncat. Am făcut câțva sport și apoi am urcat în rachetă. Și am numărat 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1, apoi am decolat și am plutit puțin prin spațiu. Am aterizat pe Marte unde erau mulți marțieni. După ce am întâlnit marțienii, le-am spus „- salut!” și am decolat înapoi pe Pământ. Apoi am mâncat și am plecat înapoi acasă.”

Această întâmplare relatată este clar că este una fictivă și nu una reală ca cele prezentate mai sus, dar ea este la fel de importantă pentru identificarea stării emoționale în care se află copilul. El simte nevoia unei evadări din acest spațiu real în care trăiește, deoarece și situația lui de acasă este una mai dificilă, cu părinții despărțiți, iar în ce privește acest copil are probleme de acomodare și comportament în cadrul grupului. Rolul educatoarei este în acest caz să sprijine copilul în dobândirea unor abilități socio-emoționale adecvate, adică să încerce să-i stopeze comportamentul violent și să-i explice cu răbdare consecințele reale ale faptelor sale în cadrul grupului, pe care el nu le percepe în mod real, de aceea tot repetă anumite comportamente indezirabile.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Alexandru a prezentat în cadrul proiectului „**Povestea emoțiilor – O întâmplare din viața mea**”, **Învierea lui Iisus Hristos**: „Mai întâi am venit cu mașina la biserică. După aceea am mers către biserică și era o mare nebunie. La biserică am așteptat două ore. După aceea am auzit cântecul care era la Învierea lui Iisus

Hristos la biserică. După aceea eu am adormit. Apoi preotul a ieșit afară și ne-a dat lumânările. După aceea am intrat în biserică. Apoi am ieșit, am plecat la mașină și am plecat acasă”. Este evident că în cadrul acestei povestiri reale sărbătoarea Învierii Domnului a avut un impact foarte mare asupra copilului care a participat împreună cu familia la slujba religioasă de la biserică. Această povestire dezvăluie latura spirituală profundă, prin faptul că acest copil era foarte încântat că a avut posibilitatea să participe împreună cu familia la Sărbătoarea Învierii Domnului la biserică.

Rebeca a reprezentat „**O întâmplare fericită din viața mea**”: „Eu am venit de acasă și am venit la grădiniță cu mașina. Apoi am venit la grădiniță și am primit o foaie să desenez o întâmplare din viața mea. Apoi când am venit la grădiniță m-am întâlnit cu Andra la ușă. Apoi m-am întâlnit și cu Alexandra. Ne-am întâlnit la intrare, am intrat în sala de grupă și ne-am jucat frumos.”

Vlăduț a prezentat „**O întâmplare din viața mea – Vacanță la Paris**”: „Am găsit un loc cu flori, cu primăvară și excursii. Și după aia m-am gândit să le arăt iubitei mele cum fac cascadorii cu mingea și îi plăcea foarte mult. După aia s-a gândit că este o surpriză pentru ea. Iar eu i-am zis: *De unde ai ghicit că este o surpriză pentru tine?* După aia am plecat la un hotel și ne-am gândit că mâine mergem la plajă.

Cristi a desenat și a relatat „**O întâmplare fericită din viața mea**”: „Mama mea, cu tatăl meu și cu vecina lucrau în grădină, iar eu cu sora mea eram la hintă, să ne urcăm pe țeava care ținea hinta. Apoi, mami mi-a zis să mă duc în debara, în camera mea și să îmi iau ceva că era frig. Și apoi am deschis geamul și i-am spus lui mami că nu am găsit nici o haină. Și apoi a zis sora mea că vine ea.”

Parteneri:

89

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Ianis a prezentat în cadrul proiectului „**Povestea emoțiilor – O întâmplare din viața mea**”, o întâmplare „Am căzut cu bicicleta”: „Într-o zi am mers cu tata afară și după aceea s-a întâlnit cu un prieten de-al lui, Florin. După aceea, am căzut cu bicicleta cu capul în jos, în boscheți. M-am lovit la genunchi și m-am zgâriat și după aceea m-am ridicat și am mers să îmi iau ceva de la Agrad. Și mi-am luat niște kubbeti sticks și după aceea am mers acasă și când m-a văzut mama, m-a făcut cu niște tetracilină. Apoi, am stat un pic în casă și apoi m-au chemat prietenii mei afară și m-au chemat prietenii mei: Raul, Cosmin și Raluca și apoi ne-am jucat ascunselea și așa s-a terminat povestea.”

Ioana a povestit „**O întâmplare fericită din viața mea**”: „Am făcut o fetiță și un băiat și un fluturaș care se ducea la fetiță și la băiat, să se pună pe mâna lor. Soarele se uita la fetiță pentru că îi plăcea că era frumos îmbrăcată. Și spunea că: „*Să mergem în pădure la plimbare.*” Și băiatul se ducea să îi ia o floare și o dădea în mână și se duceau de mână și mergeau la plimbare. Fetița i-a zis „*să mergem la un suc*”. Fluturașii veneau după fetiță și băiat și fetița a zis: „*Fluturaș, vino pe mâna mea!*”. Băiatul i-a zis la fetiță să nu mai vină cu el. Fetița i-a zis la băiat să meargă cu ea. Și fetița mergea acasă să-i aducă ceva la băiat. Băiatul se ducea să-i aducă niște flori. A venit din casă și i-a adus florile.”

Maria a relatat o întâmplare „**Eu și prietena mea acasă la mine**”: „Într-o zi frumoasă de primăvară m-am gândit să o chem pe prietena mea acasă la mine. Și m-am dus la prietena mea acasă și am luat-o. Când am ajuns acasă am început să ne jucăm cu surioara mea și cu alte jucării. Și când s-a făcut seară am dus-o pe prietena mea acasă la ea. Și m-am dus și eu la culcare și am adormit foarte rapid.”

Andrei B. a realizat un desen destul de sumar pe tema dată și a relatat în modul următor „**O întâmplare din viața mea**”: „Eu și Sergiu ne jucăm de-a dinozaurii. Și când ne jucăm de-a dinozaurii eu și Sergiu mai vorbeam. Și când noi vorbeam, vorbeam despre ce ne place mai mult. Și mai departe făceam o bătălie de dinozauri și l-am lăsat pe Sergiu să câștige.”

Andrei F. ne istorisește „**O întâmplare veselă din viața mea**”: „Într-o zi eu și Matei ne-am jucat fotbal în curtea noastră. Când ne-am jucat fotbal era vară și am chemat mai mulți prieteni

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Universitatea
Transilvania
din Brașov

în curtea noastră la Mihaiț. După aceea au plecat prietenii și noi am mâncat și ne-am dus acasă și era noapte și ne-am culcat. Și după aceea am venit la grădiniță, era ultima zi de vară la grădiniță.”

Rareș ne mărturisește o întâmplare din viața lui **„Fericirea cu mingea”**: „În fiecare seară mă joc cu prietenul meu cu mingea. De fiecare dată nu prinde mingea și scorul este 12-0, 12 pentru mine, 0 pentru el. Iau mingea, o probez dacă este dezumflată, dacă este dezumflată o umflu cu pompa. Merg în casă cu prietenul meu, mâncăm, mâine jucăm cu cuburi. După aceea ne jucăm cu cărți și

luăm cărți de sub munte să nu cadă. Ne jucăm pe calculator.”

Tudor ne-a dezvăluit o întâmplare din viața lui **„Întâmplarea mea de la cabană”**: „Aici, într-o zi de primăvară am fost la cabană. Și când am ajuns ne-am luat bagajele și am mers să facem grătar . După aceea am mers la pescuit și am stat 10 minute și ne-am supărat că nu este pește. La sfârșit am mai stat un minut și am prins. Erau două râuri, un lemn băgat în apă și după aia am pus niște pietre și lemnul pe piatră să fie o punte. După aceea am ajuns la marginea pădurii. Era o pantă, de abia am urcat și după aceea am ajuns în vârf și am strigat la ceilalți să ne vadă, dar nu ne-au auzit.”

Andrei S. A istorisit **„O întâmplare veselă din viața mea”**: „A fost o zi în care am mers la biserică cu mama mea și cu tati și apoi am intrat în biserică. După ce am intrat am luat lumânări și am pus-o în suportul de lumânări. Am mers să pup icoanele din biserică, am ieșit din biserică și am plecat acasă. Mi-a plăcut la biserică!”

Bogdan a realizat un desen foarte interesant care la prima vedere este o pagină colorată în întregime cu negru care înseamnă hotărâre, bogăție interioară, dar poate însemna și temeri, lucruri ascunse, și a realizat **„O întâmplare de seară”**: „Într-o zi când s-a făcut dimineață eu m-am trezit doar la ora 8. Apoi, când a venit tati de la serviciu la ora 10 dimineața ca să mănânce, eu l-am întrebat: „Tati, când mergem cu cortul? Mi-ai promis de două luni că mergem.” Și tati a spus că o să mergem când o să mă curăț pe mâini. După ce m-am spălat pe mâini, tati m-a dus cu cortul. Când am ajuns în pădure să instalăm cortul am văzut ceva foarte frumos. Era un licurici. Și pentru că nu am putut să instalez cortul m-a ajutat tati. Am avut aragaz, mâncare, conservă, paste, care sunt foarte bune pe munte. Am mâncat paste

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

și ne-am culcat.” Pagina colorată în negru reprezintă pentru copil noaptea, iar lumina portocalie reprezintă licuriciul care l-a făcut fericit.

Proiectul „Povestea emoțiilor – O întâmplare din viața mea” reprezintă un demers foarte important, atât pentru copii, cât și pentru educatoare. Prin intermediul lui copiii au avut posibilitatea să se exprime liber, să își exteriorizeze propriile sentimente, să înțeleagă sentimentele celor din jurul lor și chiar să apeleze la o autoreglare emoțională, atât prin intermediul colegilor și al educatoarei, cât și prin intermediul desenului liber pe care l-au realizat. Cărțile realizate cu titlul „Povestea emoțiilor – O întâmplare din viața mea” au fost o lucrare colectivă a copiilor, prilej de colaborare și de comunicare. Ei au fost bucuroși că toate povestirile lor au fost adunate sub forma unor cărți de povești frumos ilustrate chiar de ei înșiși. Acest demers didactic a sprijinit copiii în conștientizarea propriilor sentimente și a celor din jurul lor, în dezvoltarea empatiei și în dobândirea echilibrului emoțional prin intermediul căruia să poată face față impulsurilor emoționale și comportamentale. De asemenea i-a pus în situația de a comunica cu cei din jurul lor și de a rezolva anumite situații problemă care apăreau atât în povestirea și desenul lor, cât și în povestirile și desenele celorlalți.

6. Aplicarea ghidului de interviu - Bucuria

1. Ce ai desenat?
2. De ce ești tu bucuros?
3. Când ești bucuros?
4. Cine te face bucuros?
5. Cum te porți când ești bucuros? Ce faci?

Alexandra I.

1. Am desenat o pădăie, florică, pe prietena mea Alexandra N., un curcubeu, o floare, nori, fluturași, o păsărică.
2. Sunt bucuroasă când fratele meu stă cu mine acasă.
3. Când sunt bucuroasă pictez, desenez, fac lecții, mă joc, merg la școală, învăț cu educatoarele mele, mă joc cu colegii, fac engleză.

4. Mă face bucuroasă Ovidiu, fratele meu, educatoarele, prietenii, Rebeca, Alexandra M., Alexandra N. Ariana.
5. Când sunt bucuroasă sunt fericită, distractivă, pictez cu acuarelele noi pe care mami mi le-a cumpărat. Mami îmi cumpără jucării, haine, papuci.

Rebeca

1. Am desenat un ponei drăguț, floare, pe Alexandra N., un fluturaș, nori, tufiș, toate îmi plac.
2. Sunt bucuroasă când mă joc la grădiniță, când învăț cu educatoarele mele, când mă uit la televizor.
3. Când unchiul meu din Spania îmi aduce cadouri.
4. Mă face bucuroasă Ingrid, prietena mea, fratele meu

Gabriel, părinții.

5. Când sunt foarte bucuroasă sunt cuminte.

Tudor

1. Am desenat pe tati, mami, ei mă fac să râd, mașina lui tati, tati și eu mergem cu balonul.
2. Sunt bucuros că tati și mami îmi fac surprize.
3. Sunt bucuros când cineva mă face fericit.
4. Pe mine mă fac bucuros prietenii, mami, tati.
5. Sunt cuminte, mă joc cu prietenii frumos.

Alexandru

1. Pe mine, Cristi, două păsărele și un cuib, doi părinți care au născut doi puișori, un avion, soare, nori, cer.
2. Merg la grădiniță, uneori merg în vacanță, plecăm în oraș.
3. Când plec la ziua surorii mele.
4. Sora mea, părinții.
5. Merg afară și mă joc la Micești în curte.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Sergiu N.

1. Am desenat familia mea.
2. Mă joc cu prietenii, cu tatăl meu.
3. Când mă joc cu fratele meu.
4. Pe mine mă fac bucuros fratele meu, mama mea, tatăl meu.
5. Mă comport frumos, mă joc.

Ianis

1. Am desenat o bicicletă, pe mine când conduc bicicleta, steagul scoate fum.
2. Pentru că mă dau cu bicicleta.
3. Când mă dau cu bicicleta.
4. Tata, când mă joc cu el, prietenul meu Cosmin.
5. Mă joc cu prietenii mei.

Luiza

1. Am desenat pe Amalia și pe Natalia.
2. Pentru că am venit la grădiniță.
3. Când vin la grădiniță.
4. Mama mea.
5. Mă joc cu prietenii mei.

Bogdan

1. Încerc să desenez un curcubeu.
2. Sunt bucuros pentru că îmi plac curcubeele.
3. Chiar acum sunt bucuros.
4. Pe mine mă face bucuros curcubeul.
5. Colorez și mă joc.

Parteneri:

94

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

Alexandra M.

1. Am desenat un soare, fluturaș, multe dealuri, pe Dori, pe mine, pe Andra.
2. Mă bucură să mă întâlnesc cu prietenele mele, să stau cu mami și cu tati acasă.
3. Sunt bucuroasă în fiecare zi.
4. Toată lumea, mami, tati.
5. Frumos, mă joc, desenez.

Andrei F.

1. Am desenat pe frățiorul meu, pe mine, bicicleta. Eu cu frățiorul meu suntem pe bicicletă.
2. Pentru că mă joc cu frățiorul meu, mă joc cu copiii de la grădiniță.
3. Sunt bucuros la grădiniță.
4. Frățiorul meu, mami, tati, verișorul meu.
5. Mă joc, dorm de amiază ca să mă pot să mă joc la poartă la mine.

Sergiu A.

1. Am desenat un autobuz.
2. Pentru că merg la grădiniță.
3. În fiecare zi.
4. Familia mea.
5. Mă dau cu bicicleta.

Alexandra N.

1. Pe mine și pe Alexandra I., un iepuraș care ține un fluturaș, lăcrămioară, un curcubeu, un ghiveci cu flori, pădăii aurii. Alexandra I. mângâie un cal alb, eu mângâi un iepuraș.
2. Pentru că îmi plac iepurii, lăcrămioarele și curcubeul.
3. Când văd ceva frumos. Îmi plac iepurii pentru că mi-e milă de ei.
4. Tati, mami.

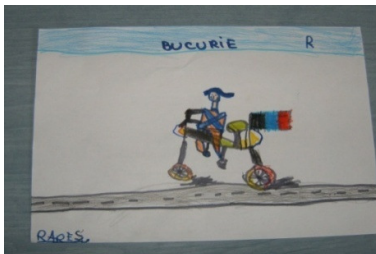
5. Mă joc frumos.

Maria

1. M-am desenat pe mine cu surioara mea, iepuraș, fluturi, floricele cu curcubeu, un deal.
2. Pentru că am o surioară și mă joc cu ea.
3. Când mă joc cu surioara mea.
4. Surioara mea.
5. Mă joc, desenez.

Rareș

1. Pe mine pe o bicicletă.
2. Că mă dau cu bicicleta în fiecare zi.
3. Când mă joc sau mă dau pe bicicletă.
4. Prietenii mei.
5. Mă joc și inventez jocuri.

Andra

1. Am desenat pe Dori, Alexandra M., pe mine, fluturași, tufiș, căpșuni, curcubeu.
2. Mami cu tati îmi cumpără înghețată, merg cu Robert cu bicicleta.
3. Când mă joc cu Robert pe calculator.
4. Mami, tati.
5. Mă joc cu păpușile, desenez.

Andrei S.

1. Am desenat o casă. Pot să locuiesc în casă.
2. Că am jucării.
3. Când mă joc și mă uit la desene.
4. Mami, tati, bunica, bunicul.
5. Mă uit la televizor, mă joc.

Natalia

1. Am desenat niște flori și am făcut o creangă cu niște flori.
2. Pentru că am prieteni.
3. Când primesc cadouri.
4. Prietenii.
5. Mă joc, mai culeg flori.

Ioana

1. Am desenat un unicorn, pe mine, un fluturaș, pe Alexandra I., un căluț.
2. Îmi place să mă joc, îmi place să văd fluturași, curcubee.
3. Mă joc cu un joc fain.
4. O păpușă.
5. Mă joc cu prietenii, o ajut pe mami.

Vlad

1. Prietenii mei și eu: Andreas, Teo, Florinel, Cristi, Alex, George, Lavinia, Dea, alt Cristi.
2. Sunt bucuros pentru că mă joc cu prietenii mei și asta este cel mai important.
3. Când mănânc pizza, pentru că are un gust foarte bun.
4. Nașii mei, părinții mei.
5. Încep să mă joc cu titirezele.

Cristi

1. Bunica mea, sora mea, mama mea, unchiul meu, câinele meu, bunicul meu, tatăl meu, cealaltă bunică a mea, Alex, eu, celălalt bunic al meu.
2. Pentru că există lume, pentru că am părinți, pentru că am soră, pentru că am un câine, pentru că am bunici, uneori ies afară și mă joc.
3. Toate zilele.
4. Mama mea.

5. Mă joc cu mașinuțele, construiesc.

Vlăduț

1. Am desenat o limuzină care poate să se scufunde și să se ridice în aer. Asta mă face foarte fericit, dacă ar exista. Este superbă! (desenul de pe o parte a foii). Pe spatele foii: motocicletă de polițist, pentru că mă face fericit. Vreau să mă fac polițist când voi fi mare.
2. Toate lucrurile din jurul meu.
3. Când văd lucruri care nu mă așteptam să le văd.
4. Mami mă face câteodată bucuros, bunicul, buni, tati.
5. Apuc să mă distrez cu prietenii mei de aici și de la Galtiu.

Andrei B.

1. Am desenat un costum de super erou. Sunt eu în costum.
2. Mă joc cu prietenii la grădiniță.
3. Când mă joc cu prietenii, când vin la grădiniță.
4. Sergiu, prietenii.
5. Mă joc cu prietenii, o ajut pe mami.

Doriana

1. Pe mine, pe Alexandra, Andra, pentru că mă fac veselă.
2. Pentru că vin la grădiniță.
3. Când mă duc în vacanță cu mami și tati.
4. Părinții.
5. Frumos, mă joc.

Amalia T.

1. Am desenat o fetiță care își pune o dorință și apăru o zână. Zâna o transformase pe fetiță în prințesă.
2. Pentru că am venit la grădiniță.
3. Când vin la grădiniță.
4. Colegele mele.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

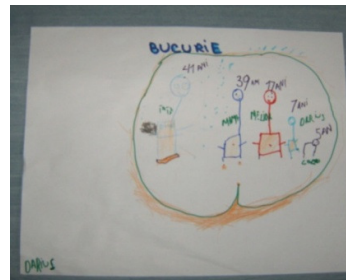

Universitatea
Transilvania
din Brașov

5. Frumos.

Darius

1. Am desenat familia mea și cățelul meu de pluș.
2. Pentru că vin la cămin, stau la cămin și mănânc la cămin.
3. În fiecare zi.
4. Familia și prietenii.
5. Mă joc cu prietenii.

Amalia F.

1. Am desenat o casă și pe mine.
2. Pentru că primesc un cadou.
3. Când primesc cadouri.
4. Prietena mea Andreea.
5. Colorez.

7. Aplicarea ghidului de interviu - Tristețea

Ghid de interviu

1. Ce ai desenat?
2. Ai fost vreodată trist? De ce?
3. Cine te-a ajutat să nu mai fii trist?
4. Cum te porți când ești trist? Ce faci?
5. Ai ajutat vreodată pe cineva care era trist?

Vlad

1. M-am desenat pe mine, pe prietenii mei. Suntem triști pentru că vine un perete mișcător pe noi și după aceea a venit un avion și a aruncat cu bombe explozive în noi.
2. Da, pentru că nimeni nu respectă regulile. Când vine cineva nu se joacă serios cu mine.
3. Prietenii, mami, tati.
4. Sunt lenș. Nu mă mai joc o zi cu prietenii mei și mă uit la televizor acasă.
5. Da. Aproape toți prietenii mei.

Sergiu N.

1. Pe mine, Mihai, Andrei B. Suntem triști că ne despărțim.
2. Da uneori ne-am certat (prietenii).
3. M-am liniștit. ;M-a ajutat Rareș, fratele meu.
4. Încerc să mă liniștesc.
5. Da, pe fratele meu (era trist pentru că mama nu-l lăsa să se joace cu mine pentru că avea teme).

Rareș

1. Am desenat cort ca la circ, pe mine supărat că s-a spart cortul
2. Da, că mi s-a stricat calculatorul și nu a mai mers două luni.
3. Mami, tati și bunicii.
4. Stau în pat și mă gândesc cum să nu mai fiu trist.
5. Da. Pe mami, tati, bunicii, verișoare. Erau triști pentru că nu puteau merge la o nuntă, nu aveau haine. Eu le-am zis: „Lasă că mai sunt și alte nunți”.

Ioana

1. M-am desenat pe mine, pe Dori, Ariana, Alexandra I. M-a supărat Alexandra. Pe partea cealaltă am desenat niște fetițe la care nu le place să le îngâne cineva.
2. Da, pentru că mami m-a supărat. Nu m-a lăsat la calculator, nu s-a jucat cu mine.
3. Tati.
4. Mă joc cu mami ca să fiu fericită.
5. Pe mami. A supărat-o tati și n-a ascultat-o să nu mai meargă la vecinul. Se duce cu ei prin oraș și bea. Vine beat și îl ceartă mami. A țipat la mami că nu i-a dat niște bani.

Cristi

1. În fiecare zi Irina mă bate. Tata uneori mă bate. Câinele a sărit de două ori pe mine.
2. Da, câinele meu sărea mereu pe mine.
3. Tatăl meu.
4. Mă enervez, bat pe sora mea, imit câinele meu.
5. Pe sora mea când s-a supărat pe mine că am rupt steagul de Ziua României. Eu i-am dat mai mult schotch și acum nu se mai rupe.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Rebeca

1. M-am desenat pe mine, pe Andra, Dori, Ale. Ne-a supărat Ale. Mă bate mama, Gabi.
2. Da. Mă mai bate din când în când mami. Gabi m-a bătut ieri.
3. Tati.
4. Mă uit la televizor.
5. Da. Familia.

Natalia

1. Am desenat o fetiță care s-a întâlnit cu o floriceică pe care a vrut să o rupă să o ducă la mama ei. După aceea a venit mama ei și a zis să o lase să crească mai mare.
2. Câteodată. Pentru că am fost la vecinul meu, ne-am râs de blad bed-ul lui și a vrut să ne scoată afară din curte și să nu mai venim la el. M-a făcut să merg tare, am căzut și ne-am lovit.
3. Mama.
4. Merg acasă, mă joc singură.
5. Nu. Ba da, pe prieteni.

Alexandra I.

1. Alexandra N. Plânge. Eu sunt tristă pentru că floarea se ofilește.
2. Da, fiindcă prietena mea bătea și pișca.
3. Mami.
4. Plâng, uneori mă liniștesc: colorez, pictez.
5. Da, pe prietena mea.

Amalia T.

1. Într-o zi eu și Daria am mers la o plimbare și ne-am oprit pe o băncuță și am văzut doi cățeluși ca și ai noștri. Cățelușii noștri au fugit de lângă noi și noi am plâns.
2. Da, pentru că nu mi-a dat mami pusi când a plecat la lucru.
3. Buni.
4. Frumos, plâng.
5. Nu.

Alexandra N.

1. Au căzut petalele florilor și suntem triste.
2. Da, când au căzut petalele de la flori, mi-a fost milă de ele.
3. Iepurașii.
4. Îi spun la mami că mi-au căzut petalele și ea îmi pune alte semințe.

Parteneri:

101

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

5. Nu!

Luiza

1. M-am desenat pe mine, Ale, Alexandra N. Cineva ne-a luat jucăriile.
2. Da. Mă certa mama.
3. Tati.
4. Plâng.
5. Da, o prietenă Raluca. Fratele ei o bate iar eu am încurajat-o.

Sergiu A.

1. Merg la grădiniță, mami nu-i liberă.
2. Da, pentru că mami a plecat la lucru și tati a rămas cu mine acasă.
3. Mami.
4. Activități, pictez.
5. Da, un om.

Doriana

1. M-am desenat pe mine, pe Ale și pe Andra.
2. Da, pentru că nu ne-a lăsat să stăm la ea, pentru că ne-am certat.
3. Mami.
4. Plâng.
5. Da, pe bunicul.

Andra

1. Am desenat trei fetițe triste. Fetițele erau triste pentru că nu au putut merge pe bulevard, nu au avut voie. Au făcut acasă prostii și le-au pedepsit părinții.
2. Da, ieri când n-a mai fost înghețată la aparat.
3. Mami cu tati.
4. Plâng.
5. Da, pe Robert, era trist pentru că i s-a blocat laptokul.

Alexandra M.

1. Am desenat pe Dori, pe Andra, pe mine. Suntem triste că ne despărțim. Andra încearcă să ne liniștească.
2. Da, pentru că mă tot certam cu Dori într-o perioadă.
3. Stau, nu fac nimic.
4. Prietenele mele, mami și tati.
5. Da, nu mai știu.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Andrei B.

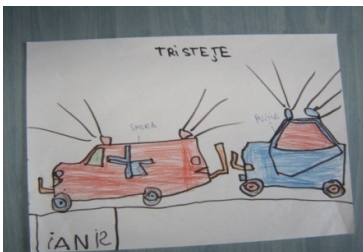
1. Eu singur pe ploaie, pe plajă. M-au uitat părinții pe plajă.
2. Da, când m-am pierdut în Kaufland. Am uitat să stau lângă părinți. Am fost la casieră și mi-a dat biscuiți.
3. Părinții.
4. Mi-e dor de părinți când sunt trist. Plâng.
5. Da, pe fratele meu.

Maria

1. Eu cu o jucărie care s-a stricat.
2. Da, pentru că m-a supărat ceva sau vroiam ceva.
3. Surioara mea.
4. Încerc să mă liniștesc.
5. Da, pe surioara mea când plânge.

Ianis

1. Smurd și poliția. Smurdul duce răniții. Poliția dacă treci pe roșu, furi, parchezi unde nu trebuie, te amendează.
2. Da, pentru că m-am supărat pe prietenii mei.
3. Cosmin și Paul, prietenii mei.
4. Merg acasă și mă joc cu jucăriile.
5. Da, pe prietenul meu Cosmin când i s-a stricat roata de la bicicletă.

Andrei F.

1. Mami cu mașina ei. A vrut să ne calce.
2. Când frățiorul meu cade. Nu-mi place că se lovește.
3. Frățiorul meu când era vesel.
4. Stau în pat.
5. Nu.

Vladuț

1. O bărcuță cu mine care naviga pe apă cu valuri mici. Eu nu am nimic trist. Nimic din lumea asta nu mă face trist!
2. Nu!
3. Mami.
4. Mă supăr, fac lucruri de supărare.
5. Da, prietenii mei.

Parteneri:

103

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Tudor

1. Un om în pădure cu pușca, dinozaur.
2. Da, am fost cu niște prieteni cu cortul și nu m-au băgat deloc în seamă.
3. M-au ajutat niște prieteni mai mari.
4. Mă supăr și plec undeva.
5. Da, un prieten de-al meu supărat, a venit la mine și i-am dat apă de izvor.

Bogdan

1. Mami n-a mai venit la geam. Eu sunt trist că mami n-a venit la geam.
2. Da, când n-a venit mami la geam. A trebuit să meargă la serviciu. Mami îl ajută pe tati.
3. O minciună. Cineva m-a mințit că cineva a venit la geam.
4. Plâng.
5. Nu știu.

Alexandru

1. Mă face trist când plec de la câinele meu. Pe mine când plec pe ploaie. Mami doarme pe spatele meu.
2. Da, pentru că sora mea a venit cu bicicleta în viteză, am căzut pe spate. Am făcut operație la spate.
3. Sora mea.
4. Mă duc jos și stau pe canapea.
5. Da. Diana, o vecină n-a putut să rezolve tema la școală. Am venit și am stat acolo și am gândit.

III. Etapa finală

În etapa finală se aplică aceleași teste ca și în etapa inițială: **Testul emoțiilor** și **Chestionarul de evaluare a a abilităților socio-emoționale**. De asemenea, în această etapă s-a aplicat **Testul familiei**, **Testul figurii umane** și un joc numit „**Copacul prieteniei**” al cărui scop era desenarea liberă a doi prieteni, și pe baza căruia educatoarea putea să elaboreze o sociogramă a gupei.

Se aplică și un **Ghid de interviu – Bucuria și tristețea** adresat copiilor preșcolari care să evidențieze starea lor socio-emoțională la sfârșitul cercetării. Acest ghid de interviu este deosebit în sensul că oferă posibilitatea copiilor să se exprime prin intermediul desenului liber, fiind foarte cunoscut faptul că desenul copiilor poate dezvălui stări și sentimente pe care nici limbajul verbal nu le poate exprima uneori. (Anexa 6)

Parteneri:

104

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

3.5. Rezultatele cercetării și interpretarea acestora

A) Analiza comparativă a datelor pe baza chestionarului pentru evaluarea dezvoltării sociale și emoționale a copiilor preșcolari (Anexa 1)

Chestionarul pentru evaluarea dezvoltării sociale și emoționale ale copiilor a fost utilizat pentru a detecta punctele tari și nevoile copiilor. Cu ajutorul chestionarului, copiii au fost evaluați la începutul și la sfârșitul anului școlar pentru a măsura impactul activităților asupra copiilor, precum și rata dezvoltării abilităților sociale și emoționale ale copiilor. Evaluarea fiecărui copil în parte pentru a stabili nivelul dezvoltării abilităților sociale și emoționale ne ajută să venim în întâmpinarea nevoilor fiecărui copil. Metodele de evaluare sunt adaptate pentru vârsta și experiența copiilor. În consecință, evaluarea copiilor mici se bazează pe observație, date descriptive, rezultatele muncii lor și performanțele copiilor în activitățile libere.

I. Modulul Încredere

Încrederea reprezintă convingerea că dacă încerci să faci ceva, vei reuși. Să crezi că atunci când mergi la grădiniță totul va fi bine, că vei fi în siguranță și fericit. Să crezi că poți să îți faci prieteni noi. Să nu îți fie frică să faci greșeli sau să cunoști oameni noi. Să nu îți fie frică să spui ceea ce gândești și ceea ce vrei să faci (Bernard, M.E., 2009, p. 16).

Exemplele de comportament care au fost urmărite în cadrul cercetării au fost împărțite pe următoarele categorii:

A) Încrederea nonverbală: a vorbi tare și clar, a vorbi tare atunci când ești rugat să vorbești în fața grupei, a avea o postură corporală adecvată, a te uita în ochii persoanei care vorbește cu tine.

B) Încredere în muncă: a realiza un nou puzzle fără a cere ajutor de la început, a sări singur cu o coardă, chiar dacă la început ești confuz, a ridica mâna pentru a răspunde la o întrebare dificilă, a participa la diferite jocuri pe terenul de joacă de la grădiniță, a încerca să îți scrii numele singur, chiar dacă uneori mai faci greșeli, a folosi instrumente diferite în grupă, a citi un cuvânt dificil, a încerca să realizezi o sarcină dificilă fără a solicita ajutor din partea educatoarei, a ridica mâna pentru a cere ajutorul după mai multe încercări.

C) Încredere socială: a vorbi cu vecinul tău atunci când educatoarea îți cere să discuți cu acesta despre ce ai făcut în weekend, a te duce la un coleg și a-l întreba dacă te poți juca cu el, a saluta o persoană nouă care vine în grupă, a putea să îi spui mamei, tatălui, *la revedere*, simțindu-te în

Parteneri:

105

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

siguranță și bucuros, a ști că educatoarea și colegii tăi te vor ajuta dacă cineva se va comporta necorespunzător cu tine.

Aceste comportamente au fost măsurate la începutul și la sfârșitul anului școlar cu ajutorul chestionarului pentru evaluarea dezvoltării sociale și emoționale a copilului preșcolar (vezi anexa 1), pe o scală care arată gradul de dezvoltare al acestora (incipientă, în dezvoltare, în consolidare, puternic consolidată) iar rezultatele sunt prezentate în figura 1.

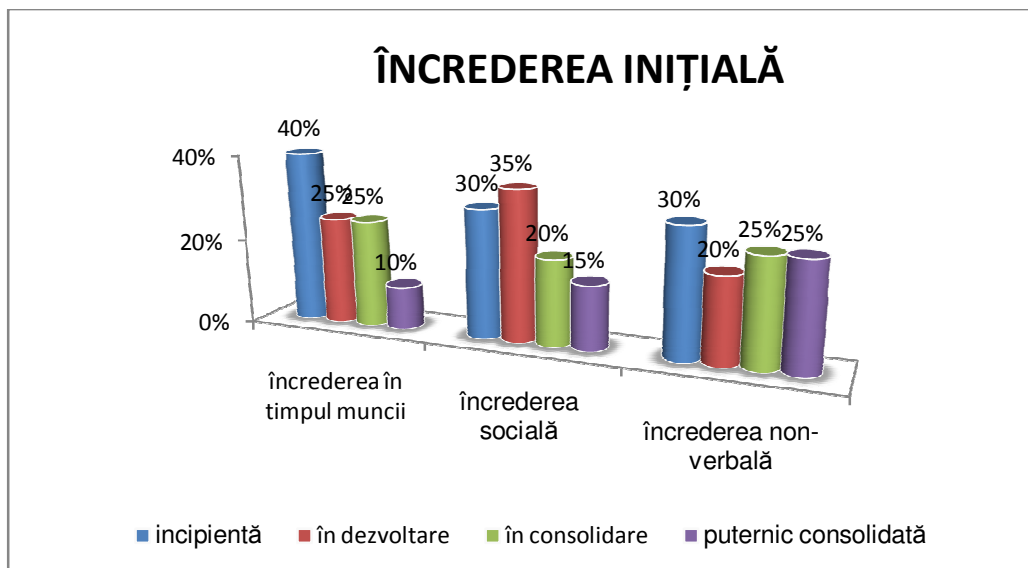

Fig. 1 Încrederea inițială

Din figura prezentată se poate observa că în faza inițială încrederea în timpul muncii era de 40% în fază incipientă, de 25% în dezvoltare, de 20% în consolidare și de 25% puternic consolidată.

Încrederea socială a înregistrat în faza inițială următoarele procente: 30% incipientă, 35% în dezvoltare, 20% în consolidare și 15% puternic consolidată.

Încrederea nonverbală a înregistrat următoarele valori: 30% incipientă, 20% în dezvoltare, 35% în consolidare și 25% puternic consolidată.

Din analiza comparativă a rezultatelor se poate observa că încrederea copiilor are valori mai mari la itemul „incipientă” și valori mai mici la itemul „puternic consolidată”. Acest lucru ne indică faptul că încrederea majorității copiilor în această etapă este în fază incipientă, copiii au tentative de a începe sarcini noi, dar renunță destul de ușor.

În figura 2 se prezintă rezultatele din etapa finală în care a fost aplicat chestionarul pentru dezvoltarea abilităților sociale și emoționale ale copilului preșcolar.

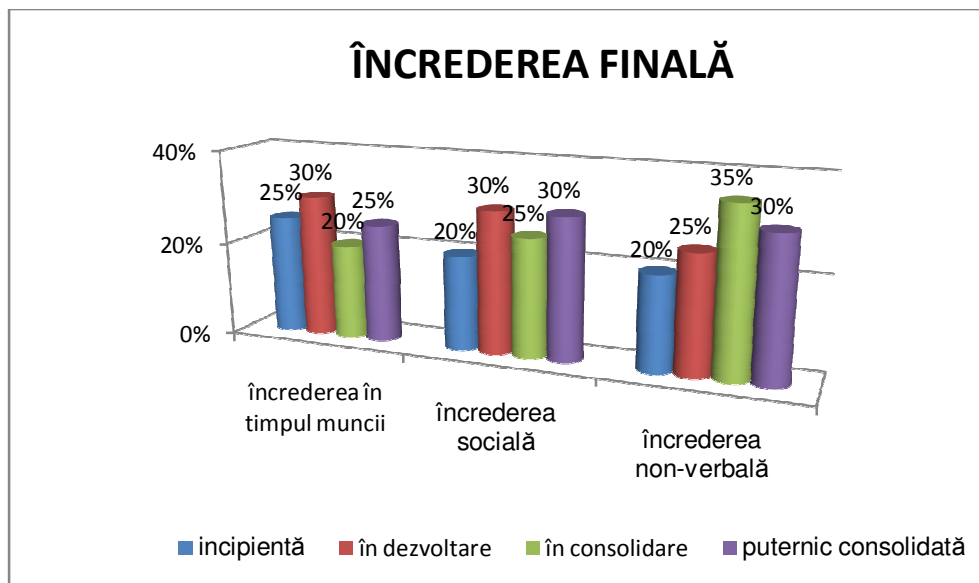

Fig. 2 Încrederea finală

În figura 2, în ceea ce privește evoluția încrederii se poate remarca o creștere a încrederii în timpul muncii în faza de puternic consolidată de la 10% la 15%; a încrederii sociale de la 25% la 30% și a încrederii nonverbale de la 25% la 30%, ceea ce indică eficiența aplicării activităților și jocurilor socio-emoționale pentru modulul încredere. De asemenea procentele de la gradul de dezvoltare incipientă au scăzut pentru fiecare categorie în parte ceea ce indică progresele pe care copiii le-au făcut în timpul activităților.

II. Modulul Perseverența

Perseverența înseamnă a încerca din greu și a nu renunța ușor atunci când realizezi sarcini școlare pe care le consideri grele sau atunci când te simți prea obosit (Bernard, M.E., 2009, p. 17).

Exemplele de comportament urmărite în cadrul cercetării au fost următoarele: a face ordine la jucării după ce ai terminat joaca, a termina un nou puzzle, chiar și atunci când simți că ai nevoie de ajutor, a nu renunța ușor atunci când înveți să decupezi cu foarfeca, a nu renunța ușor atunci când înveți să îți scrii numele, chiar dacă este greu, a continua să colorezi atunci când trebuie să termini un desen, chiar dacă simți că ai obosit, a încerca să desenezi ceva care este dificil fără a te da bătut, a realiza temele fără a te grăbi, a lucra îngrijit, a continua să încerci să termini ceea ce ai început chiar dacă ești obosit.

Rezultatele chestionarului aplicat în faza inițială sunt prezentate în figura 3.

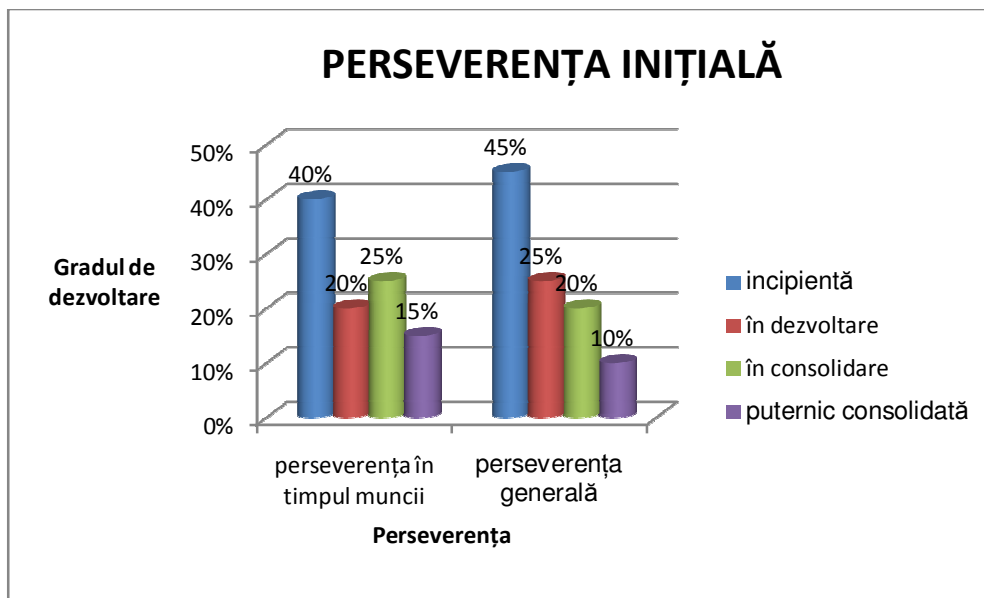

Fig. 3 Perseverența inițială

În figura 3 se poate observa că gradul de dezvoltare în faza inițială a aplicării chestionarului este următorul: perseverența în timpul muncii 40% incipientă, 20% în dezvoltare, 25% în consolidare și 15% puternic consolidată; perseverența generală este în procent de 45% incipientă, 25% în dezvoltare, 20% în consolidare și doar 10% puternic consolidată.

Perseverența în timpul muncii în faza incipientă are un procent mult mai mare decât perseverența în timpul muncii în faza consolidată, ceea ce ne indică că majoritatea copiilor, dau semne de perseverență la îndeplinirea sarcinilor, dar au tendința să renunțe dacă educatoarea nu insistă să rezolve sarcinile primite. Procentul perseverenței în timpul muncii în consolidare de 25% ne indică faptul că adesea copiii perseverează în sarcini pe care le consideră frustrante, fac eforturi când se simt confortabil, dar cer și ajutorul educatoarei atunci când simt că nu pot face față cerințelor.

Perseverența generală înregistrează valori mai mari în faza incipientă, de 45%, față de faza puternic consolidată, unde înregistrează un procent de 10% ceea ce indică faptul că trebuie insistat în cadrul activităților pe formarea și dezvoltarea comportamentelor specifice perseverenței, cum ar fi finalizarea sarcinilor de lucru chiar și atunci când simți că e greu, participarea frecventă la managementul clasei și încurajarea și celorlalți copii să facă acest lucru, a continua să colorezi atunci când trebuie să termini un desen, chiar dacă simți că ai oboseit, a încerca să desenezi ceva care este dificil fără a te da bătut, a strânge și a curăța locul pe care l-ai folosit fără a îți se cere acest lucru.

Rezultatele aplicării chestionarului în faza finală sunt prezentate în figura 4.

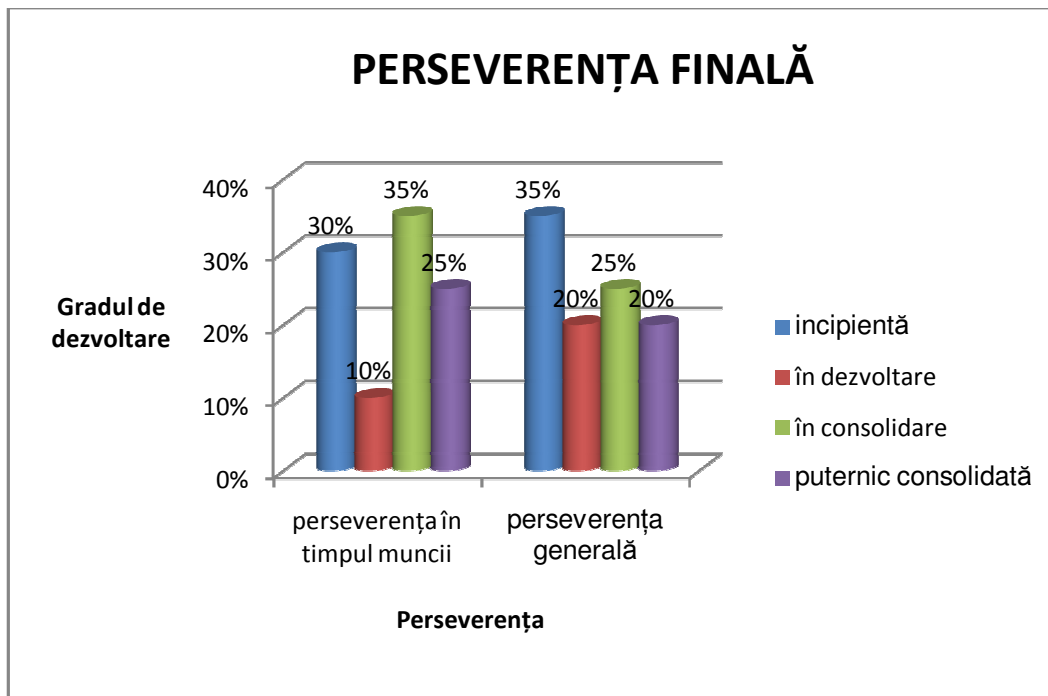

Fig. 4 Perseverența finală

Din figura 4, în ceea ce privește perseverența se poate observa o creștere semnificativă a perseverenței în timpul muncii de la 15% la 25% în faza de puternic consolidată, ceea ce demonstrează că preșcolarii au progresat la acest modul dovedind în mod constant o bună concentrare. De asemenea se remarcă modificări în ceea ce privește perseverența în timpul muncii în faza incipientă care scade de la 40% la 30%, ceea ce indică o evoluție a copiilor în privința dobândirii acestui comportament.

Perseverența în timpul muncii în consolidare a evoluat și ea de la 25% la 35%, ceea ce dovedește că pentru mai multe sarcini copiii încep să manifeste o mai bună concentrare, copiii fac eforturi și participă la activități în care este nevoie de abilități ce nu au mai fost exersate de către educatoare.

În ceea ce privește perseverența generală puternic consolidată, copiii au făcut progrese de la 10% la 20%, ceea ce ne arată că aceștia participă în mod frecvent la managementul clasei și îi încurajează și pe ceilalți să facă acest lucru. De asemenea s-au înregistrat progrese și în ceea ce privește

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VĂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

perseverența generală în consolidare, de la 20% la 25% ceea ce ne indică participarea frecventă a copiilor la managementul clasei.

III. Modulul Organizarea

Organizarea înseamnă a încerca să faci tot ceea ce depinde de tine pentru a avea cele mai bune rezultate, a asculta cu atenție ceea ce spune educatoarea, a-ți începe temele din timp pentru a reuși să le termini și să nu îți pierzi prea mult timp la joacă, a avea grijă de lucrurile tale, punându-le la locul lor după ce le-ai folosit și a avea grijă de tine păstrându-ți hainele curate și îngrijite (Bernard, M.E., 2009, p. 18).

Exemplele de comportament organizat care au fost urmărite sunt următoarele: a dori să faci tot ceea ce depinde de tine pentru a avea rezultate bune; a-și purta singur geanta; a-ți pune geanta la locul ei; a sta jos și a asculta cu atenție educatoarea; a te asigura înainte de a pleca de acasă că ți-ai pus în geantă tot ceea ce ai nevoie; a-ți aduna lucrurile după ce ți-ai terminat de făcut temele; a-ți pune la loc cărțile; a nu uita să-ți treci numele pe lucrări; a curăța locul în care ai utilizat diferite materiale și ustensile. Rezultatele aplicării chestionarului pentru evaluarea abilităților sociale și emoționale ale copilului preșcolar în faza inițială sunt prezentate în figura 5.

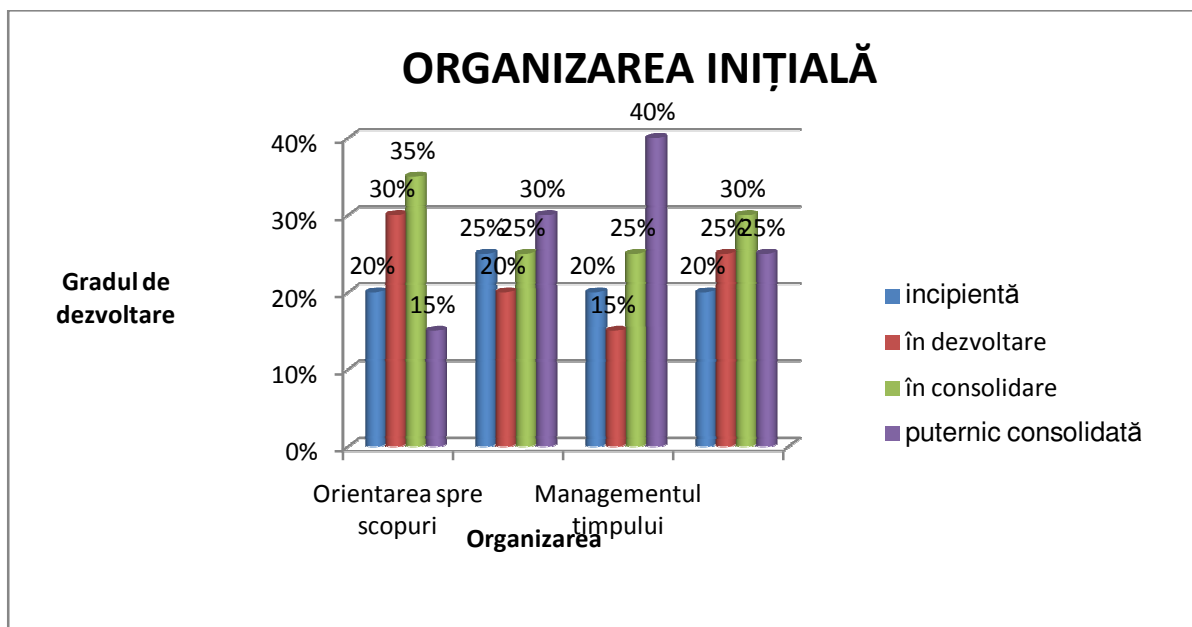

Fig. 5 Organizarea inițială

Parteneri:

108

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Din această figură, se poate observa următoarea situație: copiii manifestă un comportament organizat în ceea ce privește orientarea spre scopuri în proporție de 20% faza incipientă, în proporție de 30% în dezvoltare, în proporție de 30% în consolidare și în proporție de 15% puternic consolidată. Se remarcă că orientarea spre scopuri în această etapă se află în faza de dezvoltare și de consolidare în majoritatea cazurilor, ceea ce indică faptul că copiii se bucură de realizări doar dacă sunt încurajați de educatoare. În ceea ce privește ascultarea activă, 20% se află în faza incipientă, ceea ce înseamnă că doar ocazional ascultă educatoarea fără a o întrerupe sau fără a face altceva.

În ceea ce privește managementul timpului, copiii înregistrează următoarele procente: 20% faza incipientă, 15% în dezvoltare, 25% în consolidare, 40 % puternic consolidată. Se remarcă un procent mare în faza puternic consolidată, ceea ce indică faptul că, în general copiii sunt capabili să termine sarcinile în timpul alocat, dar că încă mai au nevoie de ajutorul educatoarei.

Comportamentul organizat al copiilor care se manifestă prin grija de lucruri a acestora înregistrează următoarele procente: în faza incipientă de 20%, în dezvoltare 25%, în consolidare 30% și puternic consolidată 25%. Se remarcă că în proporție de 50% copiii sunt independenți, își pun lucrurile la locurile lor, sunt capabili să-și găsească materialele de lucru, împart materialele și jucăriile cu ceilalți copiii. În figura 6 se prezintă rezultatele aplicării chestionarului pentru evaluarea abilităților sociale și emoționale ale copilului preșcolar pentru modulul organizare în faza finală.

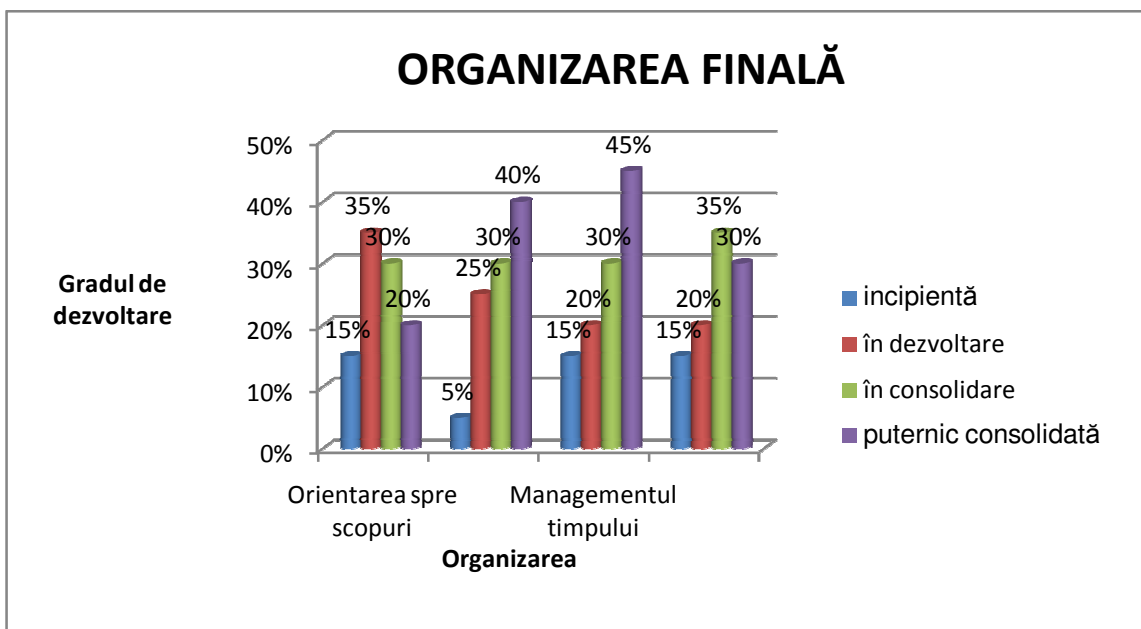

Fig. 6 Organizarea finală

Parteneri:

109
ARAD
Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Din analiza comparativă a celor două figuri ce conțin modulul organizare se poate remarca o evoluție a comportamentelor specifice acestui modul, ceea ce semnifică eficiența aplicării acestor activități. Orientarea spre scopuri a evoluat de la 15% la 20% ceea ce dovedește că preșcolarii își dau silința în mod constant în cadrul activităților pentru rezolvarea sarcinilor primite. Se observă progrese și în ceea ce privește ascultarea activă a educatoarei de la 30% la 40%, ceea ce demonstrează că preșcolarii o ascultă constant pe educatoare într-o varietate de situații. În ceea ce privește managementul timpului se observă progrese de la 40% la 55%, în faza finală, ceea ce arată că preșcolarii în procent de 55% reușesc să termine sarcinile la timp, fără a fi distrași, sunt gata oricând pentru a începe o nouă activitate, fără a fi nevoie ca educatoare să-i liniștească.

IV. Modulul Înțelegerea

Înțelegerea înseamnă a lucra și a te juca frumos cu ceilalți copii, a te comporta responsabil față de ceilalți (a fi cinstit, respectuos, corect, grijuliu), a rezolva conflictele care apar fără a te certa, a respecta regulile importante ale grupei și a face tot posibilul pentru ca grupa și grădinița să fie locuri curate și sigure (Bernard, M.E., 2009, p. 19).

Exemplele de comportament urmărite în cadrul cercetării au fost următoarele:

A) A lucra și a te juca frumos împreună cu ceilalți copii: a împrumuta materialele (hârtia, creioanele colorate, carioca) de la unii la alții atunci când se lucrează în grup; a ajuta un coleg să-și facă tema atunci când acesta solicită ajutorul; a lucra în liniște când educatoarea lucrează cu un alt grup de copii; a împărți săpunul cu ceilalți copii atunci când vă spălați; a nu spune ceva rău unei persoane atunci când a făcut o greșală; a schimba rolurile atunci când te joci cu alți copii; a lăsa și pe alți copii să intre în joc; a întreba politicos ceilalți copii dacă te lasă și pe tine să te joci cu ei; a nu-i alerga pe ceilalți copii sau a-i împinge; a respecta regulile unui joc; a veni frumos de pe terenul de joacă în grupă.

B) A te comporta responsabil față de ceilalți: a spune adevărul; a nu pârî, a vorbi politicos și a nu spune lucruri urâte; a nu-i vorbi educatoarei atunci când aceasta vorbește cu altcineva; a-i lăsa și pe alții să fie primii; a spune sau a face ceva frumos pentru cineva.

C) A rezolva neînțelegerile fără ceartă prin a schimba rândul și prin împărțirea lucrurilor cu ceilalți: când cineva se comportă urât cu tine, cere-i să înceteze sau spune-i educatoarei, dar nu-i răspunde înapoi; când cineva îți ia un lucru care îți aparține, cere-i să ți-l dea înapoi sau spune-i

Parteneri:

110

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

educatoarei, dar nu te certa; când tu și prietenii tăi vreți să faceți lucruri diferite, discutați despre ce ați putea face, dar nu vă certați pe acest subiect.

D) A respecta regulile: a păstra tăcerea în timp ce ți se explică ceva; a avea o poziție corectă pe scaun; a respecta regulile importante ale grupei cum ar fi: ascultarea educatoarei, urmărirea instrucțiunilor, a lucra în liniște fără a-i deranja pe ceilalți, a vorbi și a te comporta frumos; a sta fără a face gălăgie lângă colegul tău, fără a-l deranja; a asculta atunci când altcineva vorbește; a nu-i împinge pe ceilalți colegi sau a alerga după ei; a ridica mâna atunci când vrei să răspunzi; a cere ajutorul într-un mod politicos; a face ceea ce îți cere educatoarea ta să faci; a merge de la un grup de muncă la un altul păstrând liniștea.

E) A face lucruri care să facă din grădinița și din grupa ta un loc mai curat și mai sigur: a ajuta la curățenie după pauza în care s-a servit gustarea; a culege lucrurile căzute de la alți colegi; a curăța banca și ustensilele folosite după ce ai pictat.

Rezultatele cercetării privind modulul înțelegerea, în faza inițială sunt prezentate în figura 7.

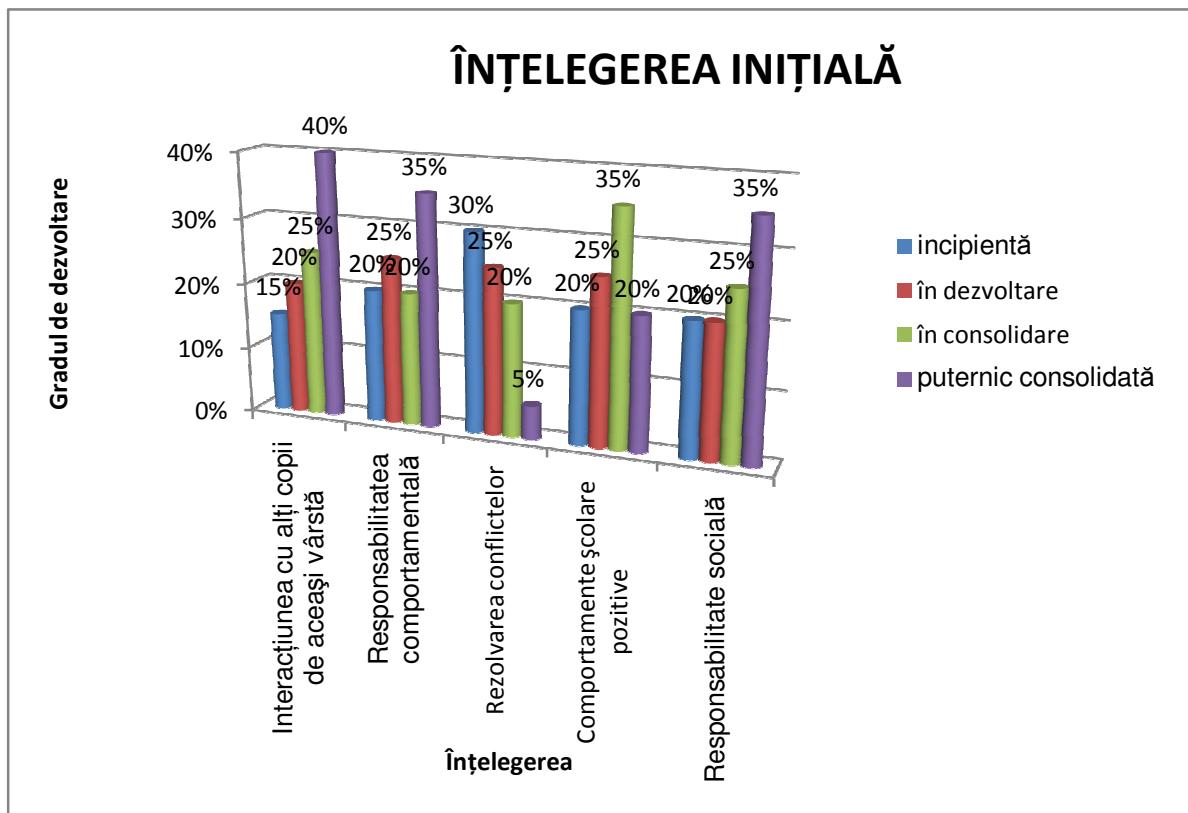

Fig. 7 Înțelegerea inițială

Înțelegerea în faza inițială prezintă procente variate, în funcție de comportamentul urmărit spre evaluare. Interacțiunea cu alți copii prezintă un procent mai mare în faza puternic consolidată, de 40%, față de faza incipientă, 15% ceea ce indică faptul că la această vârstă copilul interacționează constant cu copiii de vârsta lui într-un mod pozitiv sau prietenos, ajută alți copii când este nevoie, manifestă mai rar un comportament agresiv sau pasiv.

Responsabilitatea comportamentală înregistrează următoarele procente: 20% în faza incipientă, 25% în dezvoltare, 20% în consolidare, 35% puternic consolidată, ceea ce indică faptul că mai trebuie exersate comportamentele ce vizează responsabilitatea, cum ar fi spunerea adevărului în orice situație.

Rezolvarea conflictelor înregistrează următoarele procente: 30% fază incipientă, 25% în dezvoltare, 20% în consolidare și doar 5% puternic consolidată, ceea ce ne arată că capacitatea copiilor de a-și soluționa singuri conflictele este destul de redusă în această etapă.

Rezultatele aplicării chestionarului privind înțelegerea în faza finală sunt prezentate în figura 8.

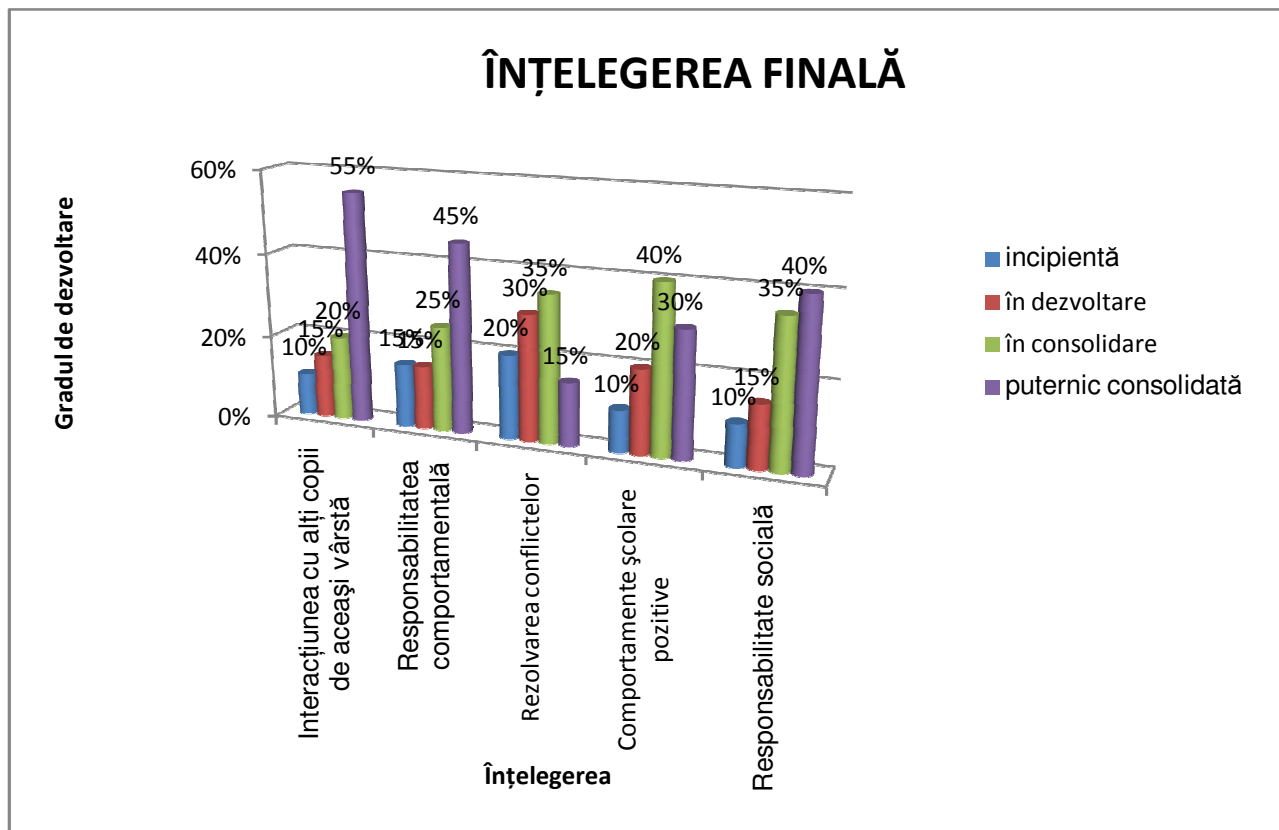

Fig. 8 Înțelegerea finală

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Din analiza comparativă a datelor privind înțelegerea, în faza inițială și în faza finală a aplicării chestionarului se pot remarca mai multe progrese pe care copiii le-au înregistrat de-a lungul anului școlar. Astfel, interacțiunea cu copiii a crescut de la 40% la 55% în faza puternic consolidată, ceea ce ne indică că preșcolarii, în majoritatea cazurilor interacționează cu colegii lor constant, într-un mod pozitiv sau prietenos, împart jucăriile cu alți copii, ajută alți copii atunci când este nevoie, împart bucuroși materiale în cadrul grupurilor mici de lucru.

În ceea ce privește responsabilitatea comportamentală, copiii au înregistrat de asemenea progrese în faza finală a aplicării chestionarului față de fază inițială de la 35% la 45% pentru responsabilitatea comportamentală puternic consolidată. Această situație indică că tot mai mulți copii încep să manifeste comportamente adecvate, spun adevărul atunci când greșesc, sunt atenți cu colegii lor care sunt triști.

Copiii au făcut progrese și în ceea ce vizează rezolvarea conflictelor, în faza puternic consolidată de la 5% în faza inițială la 15% în faza finală. Acest lucru arată că preșcolarii încep să folosească tot mai mult mesajele verbale asertive pentru a rezolva neînțelegerile, fără intervenția educatoarei.

Comportamentele școlare pozitive au înregistrat și ele progrese în faza de puternic consolidată de la 20% la 30% ceea ce ne indică că preșcolarii respectă de cele mai multe ori regulile grupei fără ghidajul educatoarei.

Responsabilitatea socială a înregistrat un procent de 35% în faza inițială și un procent de 40% în faza finală. Această creștere arată sporirea constantă a interesului copiilor pentru grădiniță, pentru siguranța fizică a celorlalți copii și pentru păstrarea în bune condiții a lucrurilor și echipamentelor ce aparțin grupei.

V. Modulul Rezistența Emoțională

Rezistența emoțională înseamnă a reuși să te calmezi repede atunci când ești extrem de supărat, îngrijorat sau furios (aproximativ 10 minute) cu sau fără ajutorul unui adult; a fi capabil să îți controlezi comportamentul (agresivitatea, retragerea) atunci când ești foarte supărat fără ajutorul unui adult (Bernard, M.E., 2009, p. 19).

Exemplele de rezistență emoțională la copii care au fost urmărite pe parcursul cercetării sunt următoarele:

Parteneri:

113

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

A) A nu fi foarte supărat, a fi calm: a nu deveni foarte furios și a nu te certa atunci când: un alt copil nu dorește să împartă jucării cu tine, când cineva îți ia ceva fără să te întrebe, când cineva îți vorbește urât, când cineva te împinge, când cineva vrea să se certe cu tine; a nu fi foarte supărat, a nu plânge sau a nu fugi când ai de realizat un lucru dificil, când cineva vorbește urât cu tine sau când un alt copil nu dorește să se joace cu tine; a nu te îngrijora când: trebuie să mergi într-o excursie, că te-ai putea răni la grădiniță, când ai de realizat o sarcină dificilă, când faci o greșeală, când educatoarea îți cere să vorbești în fața grupei, când părinții te lasă la grădiniță, când trebuie să utilizezi un nou echipament sau instrument în fața tuturor, când trebuie să cunoști o persoană nouă.

B) A te liniști când ești supărat: a reuși să te calmezi atunci când cineva nu se comportă frumos cu tine; a reuși să te liniștești atunci când devii foarte îngrijorat cu privire la faptul că trebuie să înveți ceva nou, să cunoști o persoană nouă sau trebuie să mergi într-un loc nou.

C) Controlul comportamentului: a nu te certa atunci când ești furios pe cineva; a nu arunca lucrurile atunci când nu ai reușit să obții ceea ce vrei; a nu spune nu vreau să fac atunci când ești nervos pentru că trebuie să faci o sarcină dificilă, să cunoști o persoană nouă sau trebuie să te duci într-un loc nou; a te întoarce la teme sau la joacă după ce ai fost furios și supărat.

Rezultatele cercetării în ceea ce privește rezistența emoțională la copiii preșcolari, în faza inițială sunt prezentate în figura 9.

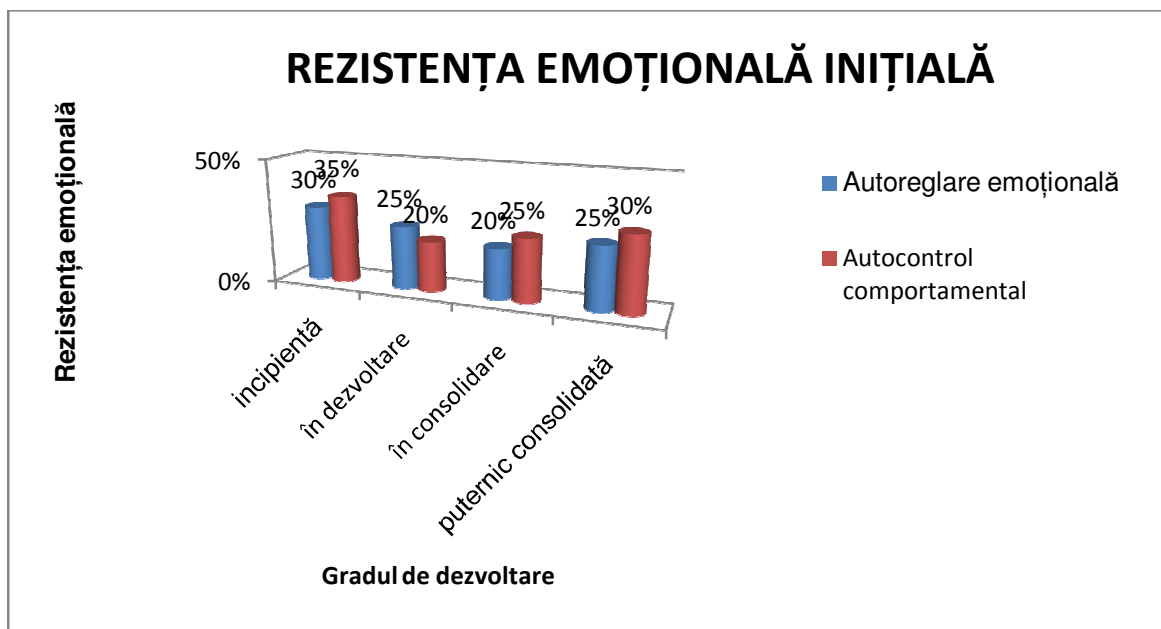

Fig. 9 Rezistența emoțională inițială

Parteneri:

114

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Rezistența emoțională în faza inițială aplicării chestionarului prezintă valori mai mari în faza incipientă și valori mai mici în faza puternic consolidată. Pentru itemul autoreglare emoțională, valorile înregistrate au fost următoarele: 30% incipientă, 25% în dezvoltare, 20% în consolidare și 25% puternic consolidată. Aceste valori ne indică faptul că preșcolarii nu au tot timpul capacitatea de a se calma fără ajutorul educatoarei, necesită activități de gestionare adecvată a emoțiilor pentru a reuși să-și însușească abilitatea constantă de a se calma singuri, fără intervenția educatoarei.

În ceea ce privește autocontrolul comportamental, în faza incipientă procentul este mai mare, de 35%, față de faza puternic consolidată, de 20% ceea ce arată necesitatea dezvoltării comportamentului prietenos și înțelegător față de cei din jur și controlarea comportamentului agresiv de a se certa sau de a striga.

Rezultatele aplicării chestionarului în ceea ce privește rezistența emoțională în faza finală sunt prezentate în figura 10.

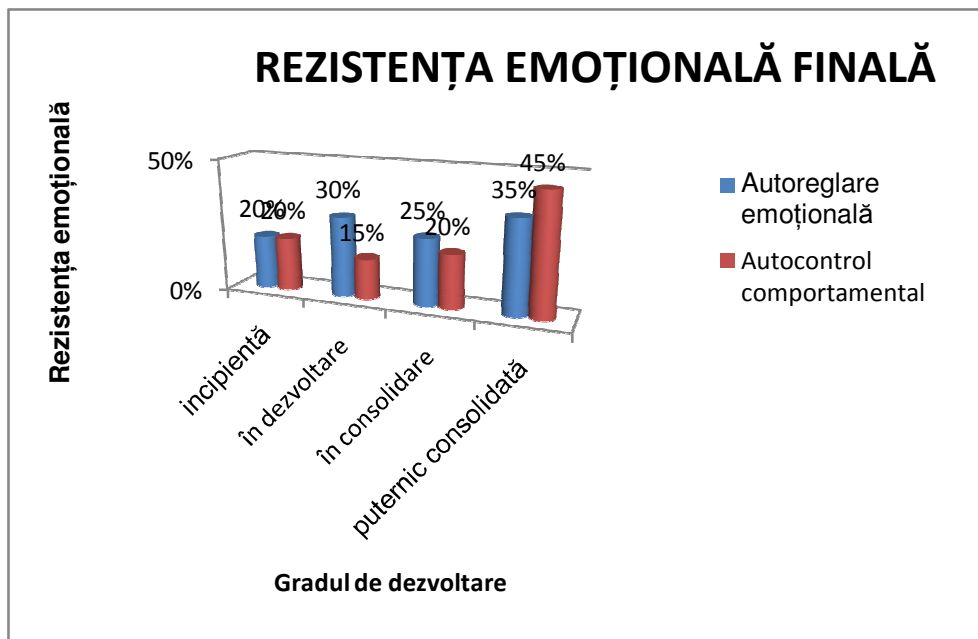

Fig. 10 Rezistența emoțională finală

Din analiza comparativă a celor două diagrame ce reprezintă rezistența emoțională, în faza inițială și în faza finală a aplicării chestionarului se poate observa progresul pe care l-au înregistrat copiii privind însușirea acestei abilități. Astfel autoreglarea emoțională a evoluat de la 25% la 35% în

Parteneri:

115

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

faza puternic consolidată ceea ce ne arată că preșcolarii încep să manifeste abilitatea de a deveni mai puțin nervoși în fața unui eveniment neplăcut.

De asemenea autocontrolul comportamental a înregistrat progrese din faza inițială față de faza finală, de la 30% la 45%, ceea ce ne indică faptul că preșcolarii în mod frecvent își controlează comportamentul agresiv, frecvent se întorc la lucru sau la joacă după ce s-au certat, frecvent aleg să se implice în sarcini sau activități chiar și când sunt foarte îngrijorați sau nervoși.

Rezultatele în urma aplicării chestionarului privind evaluarea dezvoltării sociale și emoționale a copilului preșcolar confirmă eficiența programului de dezvoltare socială și emoțională, copiii înregistrând progrese la fiecare dintre modulele prezentate: încredere, perseverență, organizare, înțelegere și rezistență emoțională.

B) Analiza calitativă, psihologică a răspunsurilor copiilor în urma aplicării ghidului de interviu (Anexa 2)

La începutul intervenției formative de dezvoltare a abilităților sociale și emoționale ale copiilor preșcolari am aplicat ghidul de interviu cu scopul de a evidenția nevoile socio-emoționale la nivel individual și de grup. Prin cele zece întrebări au fost urmărite dimensiuni specifice componentelor sociale și emoționale.

La prima întrebare „Care sunt jocurile tale preferat?”, răspunsurile ce ilustrau preferința pentru joc s-au grupat în felul următor:

Jocurile preferate ale copiilor

Tabelul 5

TOTAL	JOC DE GRUP	JOC INDIVIDUAL	JOC PE CALCULATOR
33	60%	15%	25%

Din acest tabel reiese că jocul de grup este în topul preferințelor copiilor, dar se poate observa că jocul pe calculator deține o pondere destul de mare și este în creștere, calculatorul devine tot mai interesant și căutat de copiii, încă de la vârste fragede.

Întrebarea nr. 2 „Ce înseamnă să fii bucuros?” oferă informații noi despre emoția de bucurie în variate feluri, așa cum copiii o resimt. Răspunsurile lor au fost de genul: „să zâmbești”, „să fii

Parteneri:

116

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

fericit”, „să te joci”, „să râzi”, „ai făcut un lucru bun”. La această întrebare, în procent de 80% copiii au răspuns că a fi bucuros înseamnă să râzi, demonstrând faptul că ei corelează bucuria cu starea de bine, cu râsul, deci au dedus și componentele nonverbale ale acestei stări.

La itemul „**Ce înseamnă să fii trist?**”, în procent de 90%, copiii au răspuns că a fi trist înseamnă să plângi, ceea ce indică de asemenea legătura pe care ei au făcut-o cu aspectul nonverbal al emoției și cu emoția în sine. De asemenea tristețea a mai fost asociată rând pe rând cu vinovăția („să nu te scuze cineva când ai greșit”), cu rușinea (să nu fii primul la un concurs), cu frustrarea („mama nu mi-a cumpărat o jucărie”), cu lipsa de iubire („să nu te iubească nimeni”), cu tema de abandon („să te pierzi de părinți”), cu indispoziția („să fii supărat, moroncănos”), cu absența stării de bine („să te simți rău”, „să nu fii bucuros”).

La întrebarea nr. 4 „**Este cineva să te ajute când ești trist?**”, copiii au răspuns în proporție de 90% că cei care îi ajută când sunt triști sunt părinții, ceea ce indică rolul deosebit pe care îl au părinții în suportul emoțional al copiilor. Alte răspunsuri au fost că și prietenii lor îi ajută și îi fac să râdă, educatoarea, rudele, nici un copil nu răspuns că se ajută singur, ceea ce denotă nevoia lor de a fi sprijiniți de către cineva în momentele dificile și dependența lor de adult în special la această vârstă. Această întrebare vizează suportul emoțional de care copiii au nevoie în permanență și faptul dacă ei știu să apeleze la cineva atunci când au nevoie de ajutor. Toți copiii au indicat o persoană sau mai multe la care apelează atunci când sunt triști, ceea ce demonstrează că au capacitatea de a cere ajutorul atunci când simt că au nevoie de acesta și când sunt triști.

Întrebarea nr. 5 „**Cum este un copil care este furios?**” urmărește asocierea de către copil a emoției cu un comportament specific. Copiii au răspuns în proporție de 70% că un copil atunci când este furios este rău. Alte răspunsuri au fost de genul: „este supărat”; „vrea să bată pe cineva”, arată tendința copiilor de a lovi atunci când sunt furioși; „nervos” exprimă starea pe care o simți atunci când ești furios. Se exprimă furia și la nivel corporal, un copil furios „se strâmbă, se încruntă”, „fața i se roșește”, „seamănă cu un balon”. Se amintesc și comportamente de externalizare a furiei, cum ar fi: „bate copiii”, „bate din picioare”, „țipă”, „plânge”, „mușcă copiii”, dar și de internalizare a furiei, cum ar fi: „nu mai vorbește cu nimeni”, „este supărat”, „se simte foarte rău”.

Pentru a particulariza puțin tipul comportamentelor pe care copiii le manifestă în starea de furie am lansat următoarea întrebare „**Tu când ești furios cum te porți?**”. Copiii au descris starea de furie în proporție de 85% ca fiind cea stare în care ei se comportă „urât și rău”. Un singur copil mi-a

Parteneri:

117
ARAD
Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

răspuns că el se comportă frumos atunci când este furios, acel copil are o fire blândă și prietenoasă și chiar nu l-am surprins cu un comportament furios în trei ani de când este la grupa mea, este foarte bun prieten atât cu copiii liniștiți, cât și cu cei care manifestă comportamente violente sau inadecvate. Copiii se descriu când sunt furioși cu manifestări la nivel corporal: „mă înroșesc”, „transpir”, „mi-e foarte cald”, sau comportamental: „strig”, „fac urât”, „nu sunt cuminte”, „nu o ascult pe mama”, „vorbesc urât”. Se remarcă aici, din nou prezența mamei care oferă copilului atât echilibrul emoțional de care are nevoie, dar pe care copilul o supără și este furios de fiecare dată când are prilejul. Ei recunosc acest lucru, iar dacă este cineva care să restabilească echilibrul emoțional la copil la această vârstă aceea este mama. Unde sunt probleme de comunicare, sau unde mama nu știe să gestioneze bine comportamentul furios al propriului copil, acolo copilul are probleme emoționale sau de comportament, chiar dacă educatoarea încearcă să îl ajute și să-l sprijine în activitățile de la grădiniță și copilul înregistrează anumite progrese în cadrul colectivității, dacă aceste comportamente nu sunt urmărite și acasă cu regularitate, copilul are de suferit.

Întrebarea nr. 7 „**Cum se simte un copil care se teme ceva?**” vorbește despre emoția de teamă și se remarcă din răspunsurile copiilor că ei asociază teama în majoritatea cazurilor cu frica, spaima, starea de rău sau disconfort fizic sau psihic. Alte răspunsuri au fost de genul „simt că am o fantomă în spate”, „mă simt speriat”, „fricos”, „trist”.

Întrebarea nr. 8 vine să detalieze starea pe care o simt copiii atunci când se tem de ceva: „**Este bine să fie ajutat de către cineva? De către cine?**”. Răspunsurile copiilor au fost în proporție de 100% că da, este bine să fie ajutați de către cineva atunci când le este teamă, iar persoanele la care fac apel atunci când le este teamă de ceva sunt părinții, adulții din preajma lor, educatoarele, prietenii.

Întrebarea nr. 9 „**Atunci când un coleg de-al tău plânge, tu ce faci?**” evaluează capacitatea de empatie a copilului preșcolar. Majoritatea copiilor au răspuns că îl ajută în diverse forme. Se remarcă aici diferite comportamente specifice: comportament prosocial („îl ajut”, „îl ocrotesc”, „mă joc cu el”); nevoia de comunicare („vorbesc cu el”, „îl întreb de ce plânge”, „îi spun să nu mai plângă”). De asemenea, preșcolarul știe să ofere cadouri materiale pentru a face un coleg să nu mai plângă (cărți, desene, jucării) și chiar emoții în dar („îl amuz”, „îl fac să râdă”, „îi fac mutre”, „îl liniștesc”, „îl împac”).

Întrebarea nr. 10 „**Dacă din greșală ai stricat lucrarea colegului cu care stai la masă, ce simți?**” verifică poziția copilului față de starea de culpabilitate. La vârsta preșcolară se conturează

Parteneri:

118

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

emoțiile morale, rușinea și vinovăția. În majoritatea cazurilor, copiii au răspuns că se simt rău când strică lucrarea colegului, ceea ce demonstrează că copiii simt vinovăție atunci când greșesc față de celălalt și ei își dau foarte bine seama când faptele lor afectează în mod negativ pe cei din jurul lor. Culpabilitatea față de celălalt induce copilului absența stării de bine „mă simt rău”, tristețe „sunt tristă că i-am stricat lucrarea”, „îmi pare rău” și de asemenea comportamente de revanșare față de greșeala comisă: „îmi cer scuze”, „îl ajut să își repare lucrarea”.

În concluzie, cu ajutorul interviului am descoperit modul de a gândi și de a acționa al copiilor în diferite ipostaze: bucuria este însoțită de un comportament adecvat, de o stare de bine; tristețea poate influența comportamentul preșcolarilor față de ceilalți, se supără mai ușor pe colegii lor, nu mai sunt amabili cu aceștia, copiii care au beneficiat de educație morală în familie manifestă toleranță, empatie, generozitate emoțională chiar și în situații tensionate; furia poate activa comportamente primitive printre copii; teama solicită nevoia de protecție, de securitate pentru copii din partea persoanelor de care aceștia se simt atașați; starea de bine aduce cu sine un comportament prietenos, de echilibru și liniște sufletească, pe când starea de rău, de tensiune, aduce comportamente inadecvate și uneori chiar violente din partea copiilor.

C) Analiza și interpretarea rezultatelor pe baza chestionarului aplicat părinților (Anexa 3)

Chestionarul a fost aplicat la un număr de 33 de părinți, vizează comportamentul copiilor, iar răspunsurile au evidențiat modul cum reacționează copilul în diverse situații și de asemenea modul părinților de a interpreta aceste reacții.

La prima întrebare „**Se separă de părinți fără dificultate?**” părinții au răspuns în proporție de 55,5% că da, în proporție de 18,5% că nu și în proporție de 26% că uneori, ceea ce arată dependența copiilor față de părinți într-o proporție destul de mare.

La a doua întrebare „**Se agață în mod excesiv de părinți?**” răspunsurile au fost: „nu” în proporție de 66,6%, „uneori” în proporție de 23,3% și „da” în proporție de 11,1%, ceea ce ne demonstrează că ei nu se mai agață de adulți în mod excesiv la această vârstă și pot să-și controleze anumite comportamente.

A treia întrebare „**Își apără drepturile?**” a avut drept răspunsuri: în proporție de 88,8%, părinții au răspuns că copiii își apără drepturile, iar în procent de 11,2% au răspuns că își apără

Parteneri:

119
ARAD
Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

drepturile uneori. Această situație ne arată că încă de la vârste fragede, copiii știu care le sunt drepturile și știu să și le apere.

La a patra întrebare **„Manifestă entuziasm atunci când face lucruri plăcute pentru el?”**, răspunsurile au fost în procent de 100%, că da, manifestă entuziasm atunci când face lucruri plăcute pentru el, ceea ce ne arată interesul copilului pentru propria persoană este foarte mare la această vârstă.

A cincea întrebare **„Îi lasă pe ceilalți să îl liniștească atunci când trece prin momente stresante?”** a avut drept răspunsuri: în proporție de 77,7% că da acceptă ajutorul atunci când trece prin momente stresante, în proporție de 14,8% că uneori îi lasă pe ceilalți să îl liniștească și în proporție de 7,5% că nu îi lasă pe ceilalți să îl liniștească când trece prin momente stresante. Această situație ne indică faptul că copiii, în general acceptă ajutorul celor din jur ca să se liniștească și într-o proporție mai mică nu sunt dispuși să primească acest ajutor.

La întrebarea **„Mănâncă, doarme, merge la toaletă fără probleme atunci când e departe de casă?”** răspunsurile au fost în procent de 85,1% că „da” și în proporție de 14,9% că uneori au probleme când sunt departe de casă, ceea ce arată că în general ei se acomodează destul de ușor, nici un părinte nu a răspuns că copilul lor nu se acomodează în situațiile date.

La întrebarea **„Se adaptează ușor la schimbările bruște de mediu?”**, părinții au răspuns în proporție de 74% că da, în proporție de 26% au răspuns că uneori și nici un părinte nu a răspuns că copilul nu se adaptează ușor la schimbările bruște de mediu, ceea ce indică o adaptare ușoară a copiilor la mediu.

La întrebarea **„Își exprimă furia mai degrabă în cuvinte decât în acțiuni?”** răspunsurile s-au împărțit în felul următor: 48% dintre părinți au răspuns că da, își exprimă furia mai degrabă în cuvinte decât în acțiuni, 29% au răspuns că uneori se exprimă astfel, iar 23% au răspuns că nu. Aceste procente ne indică faptul că în majoritatea cazurilor copiii își exprimă sentimentele de furie mai mult în cuvinte decât în acțiuni.

Întrebarea **„Acceptă redirecționarea adultului atunci când manifestă comportamente agresive?”** a avut următoarele răspunsuri: 77,7% dintre părinți au răspuns că da, acceptă redirecționarea adultului, 22,3% dintre părinți au răspuns că uneori acceptă redirecționarea adultului, nici un părinte nu a răspuns că copilul nu acceptă redirecționarea adultului atunci când manifestă comportamente agresive. Această situație ne indică faptul că în majoritatea cazurilor, copiii acceptă intervenția adultului în situații tensionate și redirecționarea activităților.

Parteneri:

120

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

La întrebarea „**Nu se retrage excesiv din colectivitate?**”, răspunsurile s-au prezentat în felul următor: în proporție de 48% au răspuns că nu, în proporție de 33% au răspuns că da și în proporție de 19% au răspuns că uneori. Răspunsurile părinților indică faptul că în majoritatea cazurilor, copiii nu se retrag excesiv din colectivitate.

La întrebarea „**Manifestă interes pentru activitățile de la grădiniță?**”, răspunsurile părinților au fost în procent de 100% că da, copilul manifestă interes pentru activitățile de la grădiniță, ceea ce indică rolul important pe care îl are grădinița în educația copilului și în socializarea acestuia.

Întrebarea „**Zâmbeste și pare fericit în majoritatea timpului?**” a avut drept răspunsuri: în proporție de 96% părinții au răspuns că copiii zâmbesc în majoritatea timpului și în proporție de 4% au răspuns că uneori zâmbesc. Acest lucru ne indică faptul că în majoritatea timpului copiii zâmbesc, sunt fericiți, fără griji, singurele momente tensionate fiind acelea când le este frică de ceva sau când sunt implicați într-un conflict.

Concluzia generală din aplicarea chestionarului este că părinții observă comportamentele copiilor destul de obiectiv, observațiile lor sunt în majoritatea cazurilor în acord cu părerea educatoarelor despre comportamentele respective. Importantă este în această situație colaborarea dintre grădiniță și părinți pentru susținerea unor comportamente care sunt benefice pentru copil și înlăturarea sau ameliorarea cel puțin a celor primejdioase și nepotrivite pentru copil.

D) Analiza calitativă, psihologică a răspunsurilor copiilor în urma aplicării ghidului de interviu (Anexa 5)

La finalul intervenției formative de dezvoltare a competențelor sociale și emoționale ale copiilor preșcolari am aplicat ghidul de interviu cu scopul de a evidenția beneficiile produse la nivel individual și de grup. Prin cele zece întrebări au fost urmărite dimensiuni specifice componentelor sociale și emoționale. Analiza răspunsurilor copiilor au oferit răspunsuri valoroase ceea ce demonstrează că participarea la activitățile de dezvoltare socio-emoțională a fost o experiență utilă pentru copii, ei exprimându-și câștigurile obținute în urma acestui demers.

Acest ghid de interviu l-am realizat pornind de la două desene libere ce reprezintă bucuria și tristețea. Am folosit desenul liber în exprimarea sentimentelor deoarece se știe că prin intermediul desenului copilul poate să se exprime foarte bine, mai bine decât prin limbajul verbal uneori. În aceste desene

Parteneri:

121
ARAD
Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VĂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

libere am descoperit elemente despre care ei nu pomeneau în povestirea lor și care m-au ajutat să înțeleg stările și sentimentele copiilor dincolo de cuvinte.

Ghidul de interviu - Bucuria

1. Ce ai desenat?
2. De ce ești tu bucuros?
3. Când ești bucuros?
4. Cine te face bucuros?
5. Cum te porți când ești bucuros? Ce faci?

La prima întrebare „**Ce ai desenat?**” răspunsurile copiilor au fost diverse: „pe mine”, „Prietenii mei”, „Familia”, „casa mea”, „ponei, fluturi, flori”, „limuzină”, „scafandru, pești”, „avioane”, „mașini” și o multitudine de alte răspunsuri care se pot observa în subcapitolul anterior. Aceste răspunsuri exprimă foarte clar ceea ce îi face bucuroși pe copiii.

Întrebarea nr. 2 „**De ce ești tu bucuros?**” oferă informații noi despre emoția de bucurie în variate feluri, așa cum copiii o resimt. Răspunsurile lor au fost de genul: „că vin la grădiniță”, „mă joc, vin la grădiniță, învăț cu educatoarele mele”, „merg la grădiniță, uneori merg în vacanță, în oraș”, „pentru că mă dau cu bicicleta”, „mă joc cu prietenii și cu tatăl meu”, „mami și tati îmi fac surprize” și multe alte răspunsuri prezentate mai sus. Elementele comune ale răspunsurilor copiilor sunt jocul, părinții, grădinița, plimbările, sportul, toate aceste elemente îi fac fericiți. Această întrebare a fost ca o provocare la reflexie, o problematizare asupra stării de bucurie.

A treia întrebare „**Când ești bucuros?**” reprezintă o poziționare în timp a stării de bucurie și anume care sunt momentele precise când ei se simt bucuroși. Răspunsurile au fost diverse: “când mă face cineva fericit”, “când mă duc la grădiniță”, “când mă duc în vacanță cu părinții”, “când mă joc cu prietenii mei”, “când văd lucruri pe care nu mă așteptam să le văd” și alte răspunsuri fiecare deosebit și interesant în felul lui. Aceste răspunsuri denotă atât o realitate concretă, legată de persoanele cu care vin în contact și de mediul de viață în care trăiesc, cât și de o realitate pe care și-o doresc.

Întrebarea 4 “**Cine te face bucuros?**” aduce în discuție persoanele din jurul copiilor. Răspunsurile au fost diverse: “mami mă mai face câteodată, tati, bunicul”, “mama mea”, “nașii mei, părinții mei”, “prietenii mei”, “o păpușă” și alte răspunsuri prezentate mai sus. Este de remarcat din analiza acestor răspunsuri că pe copiii îi face fericiți în primul rând familia, de aceea ea are un rol important în conturarea trăsăturilor de personalitate ale copiilor, apoi prietenii și alte elemente din jur. Au fost

Parteneri:

122
ARAD
Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

răspunsuri care nu precizau ființe umane, este clar că în cazul lor este vorba de o lipsă de afectivitate sau de un comportament neadecvat.

Întrebarea 5 **“Cum te porți când ești bucuros? Ce faci?”** aduce în prim plan comportamentul copiilor atunci când sunt bucurosi. Răspunsurile au fost diverse: “mă joc cu păpușile mele, desenez”, “inventez jocuri”, “mă joc, mai culeg flori” și alte răspunsuri interesante. Din majoritatea răspunsurilor reiese că copiii se joacă atunci când sunt bucurosi, ceea ce justifică încă o dată din răspunsurile proprii ale copiilor importanța deosebită pe care o are jocul la această vârstă.

Ghidul de interviu - Tristețea

1. Ce ai desenat?
2. Ai fost vreodată trist? De ce?
3. Cine te-a ajutat să nu mai fii trist?
4. Cum te porți când ești trist? Ce faci?
5. Ai ajutat vreodată pe cineva care era trist?

La prima întrebare **“Ce ai desenat?”** răspunsurile au fost diverse: “eu singur pe ploaie”, “eu cu o jucărie care s-a stricat”, “Smurd și Poliția”, “mami cu mașina ei, a vrut să ne calce” și multe alte răspunsuri prezentate mai detaliat mai sus. Aceste răspunsuri au fost prezentate de copiii sub forma unor întâmplări diverse care lor le-a produs o stare de tristețe. În toate întâmplările ei sunt personaje principale, ceea ce indică faptul de conștientizare a acestui sentiment de tristețe.

Întrebarea 2 **“Ai fost vreodată trist? De ce?”** a avut drept scop conștientizarea stării de tristețe și plasarea ei într-un spațiu temporal. Răspunsurile au fost diverse: “când cade frățiorul meu”, “mă certa mami”, “câteodată” și alte răspunsuri prezentate mai sus. Aceste răspunsuri arată că preșcolarii se simt triști atât atunci când pătesc ei ceva, dar și atunci când cei apropiați lor au o întâmplare nefericită. Acest lucru ne arată capacitatea copilului încă de la vârsta preșcolară de a percepe tristețea celor din jur. Doar foarte puțini copiii au răspuns că ei nu au fost triști, acest lucru poate arăta că au un mediu în care nu există astfel de stări, sau mai degrabă că nu au capacitatea să le depisteze, sau că nu vor să le exprime verbal, deoarece grafic le-au reprezentat, deci există în subconștientul lor. Un copil mi-a reținut atenția în mod deosebit prin răspunsul lui “Eu nu am nimic trist. Nimic din lumea asta nu mă face trist”. Mi-a reținut atenția deoarece acest copil are problem de comportament, obișnuiește să mai lovească colegii din când în când și îmi dă impresia că ori de câte ori i-aș explica că acel comportament

Parteneri:

123

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

violent nu este potrivit nu mă înțelege. De asemenea are o situație familială dificilă, cu părinți divorțați, iar răspunsurile lui relevă suferința provocată de această despărțire a părinților printr-un refuz practic al sentimentelor dureroase.

Întrebarea 3 **“Cine te-a ajutat să nu mai fii trist?”** are drept obiectiv principal identificarea persoanelor din mediul copiilor care îi ajută să nu mai fie triști. Răspunsurile au fost diverse: “mami, tati”, “iepurășii”, “mama”, “tati”, “surioara mea” și alte răspunsuri. În majoritatea cazurilor mama este cea care sprijină copilul atunci când este trist, de ea copilul se simte mai atașat în aceste momente, ceea ce relevă încă o dată rolul esențial al figurii materne în dezvoltarea copilului. În răspunsurile copiilor apare și figura paternă, dar de mai puține ori decât cea a mamei, apar membrii ai familiei. Într-un singur răspuns apar “iepurășii” ceea ce ne poate indica o lipsă de afecțiune și de comunicare între copilul respectiv și părinții acestuia, lucru care se observă și în comportamentul copilului de zi cu zi.

Întrebarea 4 **“Cum te porți când ești trist? Ce faci?”** oferă informații despre comportamentul copiilor atunci când sunt triști. Răspunsurile copiilor au fost diverse: “frumos, plâng”; “merg acasă, mă joc singură”; “plâng, colorez, pictez”; “mă supăr, fac lucruri de supărare” și multe alte răspunsuri prezentate anterior. Se poate remarca că preșcolarii asociază starea de tristețe cu plânsul și se comportă aproape ca un adult în aceste situații, plâng, stau, pictează, se supără, fac urât, dorm. Ce am remarcat că ei știu să precizeze foarte bine care sunt comportamentele specifice acestei stări, deci au o foarte mare capacitate de a le recunoaște și explica cu lux de amănunte.

Întrebarea 5 **“Ai ajutat vreodată pe cineva care era trist?”** scoate în evidență capacitatea copiilor de a oferi ajutor celor din jurul lor, atunci când aceștia se află într-o stare de tristețe. Răspunsurile copiilor au fost diverse: “Da, un prieten de-al meu care era supărat”; “da, prietenii mei”; “nu”; “da, pe surioara mea când plângea” și răspunsurile au continuat în această manieră. Din analiza răspunsurilor copiilor remarcăm că aceștia, în majoritatea cazurilor au capacitatea de a ajuta o persoană tristă din jurul lor, cum ar fi un prieten, un părinte, soră, frate, vecin. De asemenea o parte mică dintre copii au răspuns că nu au ajutat pe nimeni când era trist. Acest răspuns poate releva faptul că acei copii au fost protejați în ceea ce privește contactul cu persoane triste, dar și faptul că nu au disponibilitatea de a ajuta o persoană tristă.

În concluzie, cu ajutorul interviului am descoperit modul de a gândi și de a acționa al copiilor în diferite ipostaze: bucuria este însoțită de un comportament adecvat, de o stare de bine; tristețea poate influența comportamentul preșcolarilor față de ceilalți, se supără mai ușor pe colegii lor, nu mai sunt

Parteneri:

124

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

amabili cu aceștia, copiii care au beneficiat de educație morală în familie manifestă toleranță, empatie, generozitate emoțională chiar și în situații tensionate; furia poate activa comportamente primitive printre copii; teama solicită nevoia de protecție, de securitate pentru copii din partea persoanelor de care aceștia se simt atașați; starea de bine aduce cu sine un comportament prietenos, de echilibru și liniște sufletească, pe când starea de rău, de tensiune, aduce comportamente inadecvate și uneori chiar violente din partea copiilor.

În cadrul realizării interviului de un real folos mi-au fost desenele libere pe care copiii le-au realizat pe tema bucuriei și a tristeții (Anexa 6). Cu ajutorul acestor desene copiii au reușit să-și exteriorizeze sentimentele să fie deschiși la întrebările ghidului de interviu, să-și exprime starea sufletească mult mai mult decât prin cuvinte, deoarece se știe că la vârsta preșcolară ei nu au încă abilitățile de comunicare verbală foarte bine dezvoltate. Desenele libere m-au ajutat în conturarea concluziilor și în adresarea unor întrebări ajutătoare după caz.

Parteneri:

125

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Concluzii

Capacitatea copiilor de a-și recunoaște și exprima propriile emoții, de a și le stăpâni, de a le controla, de a le înțelege și a răspunde emoțiilor altora reprezintă pași importanți în dezvoltarea emoțională a copilului. Locul central îl constituie însă dezvoltarea conceptului de sine, a percepției și imaginii de sine a copilului: trăsături, capacități, motivații, dorințe, nevoi, preferințe, roluri sociale. La fel de importantă este în ecuația dezvoltării emoționale încrederea în sine, convingerea că poate face ceea ce își propune, independența și responsabilitatea personală, sentimente care alimentează și susțin dorința naturală a copiilor de cunoaștere, explorare, descoperire.

Copilăria reprezintă o unitate interioară, iar succesiunea vârstelor nu se produce la întâmplare în viața copiilor, ci o dată cu dispariția unor trăsături apar altele, calitativ noi, care iau locul celor anterioare. Răspunsurile copiilor în cadrul cercetării au fost variate, originale, deschise și sincere care au sugerat existența unor premise ale competenței emoționale: empatie, comportamente și atitudini prosociale.

Copiii au participat cu mare entuziasm la activitățile și jocurile pentru dezvoltarea competențelor sociale și emoționale pe parcursul întregului an școlar, ceea ce arată că le-au făcut plăcere, iar rezultatele confirmă beneficiile multiple pe care aceste activități le-au adus pentru copii. Astfel, participarea copiilor la programul pentru dezvoltarea abilităților sociale și emoționale a determinat o optimizare a comportamentului emoțional și social, evidențiindu-se o creștere semnificativă a capacității acestora de a recunoaște și de a denumi emoțiile proprii și ale celorlalți și de asemenea o creștere a capacității de a interacționa cu membrii grupului și de a stabili relații de prietenie.

De asemenea copiii și-au format comportamente ce vizează încrederea în muncă, încrederea nonverbală, încrederea socială, comportamente ce vizează perseverența, cum ar fi să nu renunți ușor atunci când ai de îndeplinit o sarcină mai grea, comportamente ce vizează organizarea, cum ar fi să faci tot ceea ce depinde de tine pentru a avea cele mai bune rezultate, comportamente ce vizează înțelegerea, cum ar fi: a lucra și a te juca frumos împreună cu ceilalți copii, a te comporta responsabil față de ceilalți, a rezolva neînțelegerile prin a schimba rândul și prin împărțirea lucrurilor cu ceilalți, comportamente ce vizează rezistența emoțională și care constau în capacitatea de calmare, de liniștire și control al comportamentului atunci când ești foarte supărat.

Parteneri:

126

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Copiii nu doar trăiesc diferite emoții, ci pe măsură ce cresc, se gândesc tot mai mult la ele. Ei încearcă să înțeleagă ce înseamnă acestea pentru ei și pentru alți oameni, să fie implicați în episoade emoționale, construind astfel teorii despre natura și cauzele emoțiilor pe care le întâlnesc. Perceperea și recunoașterea sentimentelor celorlalți este secretul unor relații constructive cu cei din jurul nostru. Empatia constă în abilitatea unora de a fi sensibili, de a reacționa chiar și la cele mai mici probleme ale celorlalți. Dezvoltându-ne puterea de înțelegere pentru nevoile, dorințele și așteptările celor de lângă noi, reușim pe de altă parte să ne înțelegem mai bine propriile trăiri și reacții și să le acordăm acestora mai multă atenție și înțelegere.

Arta inteligenței emoționale se rezumă în cadrul competențelor sociale, în capacitatea de a construi relații interpersonale pozitive. Prin utilizarea empatiei, avem posibilitatea de a ne crea propriile relații rezistente în timp, vom fi conștienți de responsabilitatea noastră și a celorlalți în relațiile interpersonale. Acest lucru ne va ajuta să reducem conflictele și să comunicăm eficient, deoarece inteligența emoțională se poate dezvolta de-a lungul timpului fără limită de vârstă.

Prin dezvoltarea abilităților socio-emoționale la copilul preșcolar, reprezentate în studiul de față de cele cinci fundamente socio-emoționale (înțelegerea, organizarea, perseverența, încrederea și rezistența emoțională) s-a condus la o stare de bine socială și emoțională și la performanțe școlare mai bune. Rezultatele deosebite obținute în urma aplicării acestui program permit organizarea și pe viitor a acestor tipuri de activități deoarece ele au produs progrese serioase în plan emoțional, social și comportamental, preșcolarii interacționând mult mai bine unii cu alții și manifestând mult mai multă înțelegere și empatie cu cei din jurul lor.

Empatia, abilitatea de a ne raporta la sentimentele și la nevoile celorlalți este o dimensiune semnificativă a inteligenței emoționale. Prin dezvoltarea acestei abilități la copii vom dezvolta comportamente și atitudini prosociale bine conturate, vom cultiva trăsături de caracter, precum: altruismul, generozitatea cooperarea, respectul pentru semeni, generând o îmbogățire și o nuanțare a experiențelor afective, cu implicarea dimensiunii morale a personalității. Abilitățile socio-emoționale au o importanță crucială în dezvoltarea personalității umane. Inteligența emoțională și capacitatea copilului de a relaționa și de a stabili relații cu cei din jur stau la baza succesului în viață. În concluzie, toate activitățile și demersurile didactice din grădiniță ar trebui să pună accent pe abilitățile socio-emoționale, menirea educatoarei fiind de a facilita fiecărui copil să își urmeze drumul său personal în evoluție, oferindu-i un suport de integrare pentru viața socială.

Parteneri:

127

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

În concluzie, în cadrul acestei cercetări am folosit toate disciplinele din cadrul programului de masterat *Psihopedagogia educației timpurii și a școlarității mici*, deoarece abilitățile socio-emoționale se regăsesc în toate domeniile de activitate umană și fac parte integrantă din dezvoltarea pleneră a fiecărui individ în parte.

Parteneri:

128

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

ANEXE

Parteneri:

129

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VĂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov**ANEXA 1****Chestionar privind evaluarea dezvoltării sociale și emoționale a copiilor preșcolari**

	GRADUL DE DEZVOLTARE			
	incipientă	în dezvoltare	în consolidare	puternic consolidată
1. ÎNCREDEREA				
Încrederea în timpul muncii				
Încrederea socială				
Încrederea nonverbală				
2. PERSEVERENȚA				
Perseverența în timpul muncii				
Perseverența generală				
3. ORGANIZAREA				
Orientată spre scopuri				
Ascultarea activă				
Managementul timpului				
A avea grijă de lucruri				
4. ÎNȚELEGEREA				
Interacțiunea cu copii de aceeași vârstă				
Responsabilitatea comportamentală				
Comportamente școlare pozitive				
Responsabilitate socială				
5. REZISTENȚA EMOȚIONALĂ				
Autoreglare emoțională				
Autocontrol comportamental				

(Sursa: Bernard, M.,E., 2009)

Parteneri:

130

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Încrederea

Încrederea în timpul muncii

Evaluati copilul din perspectiva în care prezintă capacitatea de a face față sarcinilor sau activităților noi sau dificile în dezvoltarea proprie (încercuți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Are tentative de a începe sarcini noi, dar renunță rapid.</p> <p>Evită activitățile pe care crede că nu le poate face. Se simte deranjat când face un lucru nou și greșește.</p> <p>Cere ajutor imediat ce nu înțelege ceva sau renunță să mai încerce.</p> <p>Ezită chiar și cu suportul educatoarei.</p>	<p>Are tentative de a începe noi sarcini. Oricum, renunță repede cu excepția cazurilor în care este o sarcină interesantă pentru el.</p> <p>Poate ruga educatoarea sau colegii să termine ei în locul lui, în loc să ceară ajutor la terminarea sarcinii. Manifestă încredere în a face ceea ce este capabil, dar nu și în alte domenii.</p>	<p>Cel mai adesea persistă în sarcină, chiar dacă este frustrantă.</p> <p>Ocazional renunță când devine frustrat.</p> <p>Cel mai adesea cere educatoarei sau colegilor ajutorul când întâlnește sarcini dificile.</p> <p>Este în general încrezător în cele mai multe domenii.</p>	<p>Rămâne constant în sarcină chiar dacă aceasta devine dificilă.</p> <p>Continuă să încerce chiar dacă face greșeli.</p> <p>Cere ajutor când a lucrat singur la o sarcină dificilă, apoi termină singur.</p> <p>Pare foarte încrezător în capacitatea sa de a avea succes în toate domeniile.</p>

Încrederea socială

Evaluati copilul din perspectiva în care prezintă capacitatea de a interacționa cu copii de aceeași vârstă în timpul unei zile obișnuite la grădiniță (încercuți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Poate fi văzut ocazional căutând interacțiunea cu colegii.</p> <p>În general se joacă singur sau în paralel cu grupele de copii.</p> <p>Vorbesc doar câteva cuvinte cu ceilalți copii.</p> <p>Nu interacționează când este abordat de alt copil.</p>	<p>Poate căuta interacțiunea cu colegii în timpul zilei.</p> <p>Interacționează cu unul sau doi colegi.</p> <p>Uneori folosește abilitățile sociale când se alătură grupurilor deja formate. Are câteva abilități comunicaționale</p>	<p>Adesea caută parteneri de joacă în timpul zilei.</p> <p>Poate cere permisiunea în mod adecvat de a se juca în grupuri deja formate.</p> <p>Interacționează cu grupuri mici de copii pe anumite considerenți.</p> <p>Adesea folosește abilități sociale adecvate în timpul interacțiunilor.</p>	<p>Caută constant parteneri de joacă în timpul zilei.</p> <p>Întreabă dacă se pot alătura și ei jocului deja început.</p> <p>Interacționează cu o varietate de copii.</p> <p>Folosește abilitățile sociale în mod adecvat în timpul interacțiunilor.</p>

Parteneri:

131

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Încrederea nonverbală

Evaluati copilul din perspectiva în care prezintă capacitatea de a folosi tonul vocii, poziția corpului și contactul vizual (dacă copilul aparține unei culturi în care contactul vizual cu adulții nu este încurajat, evaluați adecvat contactul vizual doar în legătură cu copiii de aceeași vârstă) (încercuiți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Nu se aude ceea ce vorbește sau nu folosește un ton adecvat al vocii.</p> <p>Este constant neîndemânatic la masă, stă pe un covoraș sau se uită în jos când stă în picioare.</p> <p>Nu se angajează în contacte vizuale.</p>	<p>Folosește un ton adecvat al vocii în anumite situații.</p> <p>Stă în poziții adecvate numai când i se cere.</p> <p>Ocazional, se angajează în contacte vizuale, dar doar cu cunoscuții sau colegii.</p>	<p>Folosește adesea un ton adecvat al vocii în cadrul grupului mare, al grupurilor mici sau în interacțiunea cu colegii.</p> <p>Stă în poziții adecvate când i se amintește.</p> <p>Se angajează în contacte vizuale cu adulții cunoscuți sau colegii.</p>	<p>Folosește constant un ton adecvat al vocii în cadrul grupului mare, al grupurilor mici sau în interacțiunea cu colegii.</p> <p>Se așează sau se ridică în poziții adecvate.</p> <p>Se angajează în contacte vizuale într-o varietate de interacțiuni verbale.</p>

Perseverența

Perseverența în timpul muncii

Evaluati copilul din perspectiva în care este perseverent când este confruntat cu sarcini și/sau activități frustrante, care necesită timp și care pentru copil nu sunt amuzante și interesante. (încercuiți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Doar începe să dea semne de perseverență la îndeplinirea sarcinilor.</p> <p>Va participa în continuare numai după insistențe repetate ale educatoarei.</p> <p>Face eforturi minime chiar și la activități care nu sunt noi și dificile.</p> <p>I se distrage ușor atenția de la orice sarcină.</p>	<p>Dă semne de perseverență la îndeplinirea sarcinilor când este un pic frustrat, dar poate fi văzut și renunțând.</p> <p>Roagă pe altcineva să termine sarcina în locul lui.</p> <p>Se poate să participe în continuare după insistențele educatoarei în activități care cer abilități care nu au mai fost exersate.</p> <p>Atenția este fluctuantă.</p>	<p>Adesea este perseverent în sarcinile pe care le consideră frustrante.</p> <p>Face eforturi când se simte confortabil, dar se poate să ceară sprijinul educatoarei.</p> <p>Participă la activități în care este nevoie de abilități ce nu au mai fost exersate la cererea educatoarei.</p> <p>Pentru multe sarcini dovedește o bună concentrare.</p>	<p>Este constant perseverent în sarcini. Când este frustrat în timp ce învață ceva nou, rămâne concentrat fără a renunța.</p> <p>Participă cu plăcere la activități în care este nevoie de abilități ce nu au mai fost exersate cu sau fără cererea educatoarei.</p> <p>Dovedește în mod constant o bună concentrare.</p>

Parteneri:

132

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Perseverența generală

Evaluați copilul din perspectiva în care este perseverent când este confruntat cu momente de rutină sau lipsite de interes din timpul unei zile de muncă obișnuite la grădiniță (încercuiți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Participă numai ocazional la managementul clasei.</p> <p>Nu curăță după el în mod regulat, chiar dacă este rugat sau i se aduce aminte, sau face aceasta plictisit sau aversiv.</p> <p>Nu își aduce aminte singur să facă lucruri simple, zilnice.</p>	<p>Participă la managementul clasei doar atunci când i se cere acest lucru.</p> <p>Curăță după el când i se reamintește sau i se cere, dar cu mici reacții negative. Uneori își aduce aminte să facă lucruri zilnice, simple.</p> <p>Nu își aduce aminte singur să facă lucruri simple, zilnice.</p>	<p>Participă frecvent la managementul clasei.</p> <p>Curăță după el, dar fără a i se cere.</p> <p>Câteodată face lucruri simple, zilnice.</p>	<p>Participă frecvent la managementul clasei și îi încurajează și pe ceilalți să facă acest lucru.</p> <p>Curăță după el în mod regulat și îi ajută și pe colegi, fără ai se cere.</p> <p>Face toate lucrurile simple și îi ajută și pe ceilalți cu plăcere.</p>

Organizarea

Orientarea spre scopuri

Evaluați copilul din perspectiva în care prezintă dorința de a-și da silința în sarcini sau activități adecvate de dezvoltare (încercuiți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Adesea nu pare să îi pese dacă poate sau nu să facă ceva.</p> <p>Doar ocazional se bucură de realizări chiar dacă este încurajat de educatoare.</p>	<p>Dă semne că vrea să-și dea silința prin a cere ajutor și prin aceea că nu se grăbește.</p> <p>Se bucură de realizări doar dacă este încurajat de educatoare.</p>	<p>Pentru multe sarcini și activități pare să încerce să-și dea silința.</p> <p>Se bucură de majoritatea realizărilor.</p>	<p>Dovedește în mod constant că vrea să își dea silința în toate activitățile sau sarcinile.</p> <p>Se bucură de realizări.</p>

Parteneri:

133

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Ascultarea activă

Evaluati copilul din perspectiva în care prezintă abilități de ascultare activă (încercuți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Ocazional își ascultă educatoarea fără a o întrerepu sau a face altceva.</p> <p>Câteodată, chiar și în grupuri mici, pare să aibă dificultăți în a asculta instrucțiunile.</p>	<p>Întâmpină dificultăți în a-și asculta educatoarea într-o varietate de situații.</p> <p>Se implică în ascultarea activă cu precădere în grupuri mici.</p> <p>Începe să o asculte pe educatoare pentru a ști ce urmează să facă.</p>	<p>O ascultă pe educatoare în majoritatea situațiilor (în grupuri mici și mari, în timpul jocului când sunt oferite diferite instrucțiuni).</p> <p>Are anumite probleme în cadrul grupurilor mari.</p> <p>De obicei ascultă detaliile importante cu privire la ce urmează să facă.</p>	<p>O ascultă constant pe educatoare într-o varietate de situații (în grupuri mari și mici, în timpul jocului când sunt oferite instrucțiuni).</p> <p>Ascultă constant detaliile importante cu privire la ce va trebui să facă.</p>

Managementul timpului

Evaluati copilul din perspectiva în care prezintă abilități de management al timpului (încercuți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Forte rar termină sarcinile în timpul alocat, chiar sub supervizarea educatoarei.</p> <p>Doar ocazional este gata pregătiti și așezat să o asculte pe educatoare.</p> <p>“Se prostește” când educatoarea vrea să înceapă o activitate.</p>	<p>Începe să termine sarcinile cu ajutorul educatoarei, adesea având nevoie de timp suplimentar.</p> <p>Este ușor distras de către colegi sau intervenții.</p> <p>Începe să dea semne că este important să se așeze și să se pregătească să-și asculte educatoarea.</p>	<p>Termină sarcinile în timpul alocat, dar uneori poate fi distras de colegi sau intervenții.</p> <p>Adesea este gata să înceapă o sarcină fără a fi nevoie ca educatoarea să-l liniștească.</p>	<p>Termină sarcinile în timpul alocat fără a fi distras de colegi sau intervenții.</p> <p>Este gata în mod constant să înceapă o sarcină fără a fi nevoie ca educatoarea să-l liniștească.</p> <p>Nu “se prostește” când educatoarea vrea să înceapă o activitate.</p>

Parteneri:

134

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

A avea grijă de lucruri

Evaluati copilul din perspectiva în care prezintă managementu propriu și al propriilor materiale (încercuiți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Este nevoie de intervenția adulților pentru a-și păstra materialele în ordine.</p> <p>Prezintă nevoia de atenție în timpul zilei pentru a-și pune lucrurile la locurile lor.</p> <p>Are nevoie de ajutorul educatoarei sau a colegilor pentru a-și găsi materialele.</p> <p>Este dezordonat și își neglijează înfățișarea.</p>	<p>Poate avea nevoie de intervenția adulților pentru a-și păstra materialele în ordine.</p> <p>Vine la grădiniță pregătit, cu materialele în ordine, dar ajutat de adulți.</p> <p>Este un pic dezordonat. Începe să-și pună lucrurile la locurile lor.</p>	<p>În general este independent și își pune lucrurile la locurile lor.</p> <p>Este capabil să-și găsească materialele proprii, dar uneori are nevoie de ajutor. De obicei vine la grădiniță pregătit cu materialele în ordine.</p> <p>Face curățenie după el și pare să îi pese de propria înfățișare.</p>	<p>Este capabil să-și găsească materialele.</p> <p>Își pune lucrurile la locul lor, în mod constant, fără a avea nevoie de supervizare.</p> <p>Vine la grădiniță pregătit, cu materialele în ordine.</p> <p>Ține cont, în mod constant, de propria înfățișare.</p>

Înțelegerea

Interacțiunea cu copiii de aceeași vârstă.

Evaluati copilul din perspectiva în care muncește și se joacă adecvat cu copiii de aceeași vârstă (încercuiți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Interacționează cu copiii de vârsta lui într-un mod agresiv, negativ sau pasiv.</p> <p>Doar ocazional își așteaptă rândul când se joacă.</p> <p>Nu are intenția de a-i ajuta pe alții.</p> <p>Tinde să își pună propriile nevoi pe primul plan.</p>	<p>Începe să coopereze cu ceilalți copii în grupuri mici când se joacă sau muncește.</p> <p>Uneori interacționează cu copiii de vârsta lui într-o manieră negativă, comportându-se agresiv sau pasiv.</p> <p>Poate spune lucruri răutăcioase.</p>	<p>De regulă interacționează cu copiii de vârsta lui într-o manieră pozitivă sau prietenească.</p> <p>Dă semne că vrea să-i ajute pe ceilalți copii când este nevoie.</p> <p>Doar rar spune lucruri răutăcioase altora.</p> <p>În general poate fi văzut că își așteaptă rândul și îi ajută pe ceilalți.</p>	<p>Interacționează constant cu copiii de vârsta lui într-un mod pozitiv sau prietenos.</p> <p>Împarte jucării sau materiale cu alți copii.</p> <p>Îi ajută pe alți copii când este nevoie.</p> <p>Împarte bucurii materiale în cadrul grupurilor mici de lucru.</p>

Parteneri:

135

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Responsabilitate comportamentală

Evaluati copilul din perspectiva în care se comportă responsabil față de ceilalți (încercuiți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>În timp ce uneori este drăguț cu ceilalți copii, alteori poate spune sau face lucruri rele.</p> <p>Se implică în comportamente “răutăcioase”, deși nu este implicat în dispute.</p> <p>Constant neagă greșelile și dă vina pe ceilalți.</p> <p>Uneori spune minciuni, adesea trișează la jocuri.</p>	<p>Uneori desconsideră și nu-i respectă pe alții.</p> <p>Manifestă comportamente “răutăcioase când cineva i-a nedreptățit.</p> <p>Poate spune adevărul când face ceva greșit, deși în general neagă sau dă vina pe alți copii.</p> <p>Nu este foarte preocupat să ajute un copil de vârsta lui să se simtă bine.</p>	<p>Uneori manifestă comportamente “răutăcioase”, dar numai atunci când este implicată propria persoană.</p> <p>În general, spune adevărul când greșește.</p> <p>Este adesea respectuos față de alții.</p> <p>Uneori abordează alți copii care par nefericiți, dorindu-și să-i ajute să se simtă mai bine.</p>	<p>Nu manifestă comportamente “răutăcioase”.</p> <p>Spune adevărul când greșește.</p> <p>Joacă corect și este respectuos față de ceilalți.</p> <p>Este drăguț cu cine este trist.</p>

Rezolvarea conflictelor

Evaluati copilul din perspectiva în care rezolvă neînțelegerile fără a se certa (încercuiți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Încă învață să obină ceea ce își dorește fără a se certa.</p> <p>Folosește comportamente fizice / mesaje verbale agresive în dorința de a-și rezolva problemele.</p> <p>De obicei nu este capabil să-și rezolve problemele chiar și cu intervenția educatoarei.</p>	<p>Uneori folosește comportamente fizice / mesaje verbale agresive în dorința de a-și rezolva problemele.</p> <p>Totuși poate ajunge la o rezolvare prin intervenția imediată a educatoarei.</p>	<p>Începe să folosească mesaje verbale pozitive / asertive pentru a rezolva neînțelegerile, fără intervenția educatoarei.</p> <p>În general, se abține de la a se certa.</p>	<p>Se abține, constant, de la a se certa când are o neînțelegere cu cineva.</p> <p>Constant folosește mesaje verbale pozitive / asertive pentru a rezolva neînțelegerile, fără intervenția educatoarei.</p>

Parteneri:

136

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educatione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Comportamente școlare pozitive

Evaluati copilul din perspectiva în care respectă regulile grupei (încercuți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Începe doar să fie conștient de regulile grupei.</p> <p>În general, nu este capabil să respecte regulile grupei, chiar cu intervenția educatoarei.</p> <p>Este capabil să respecte regulile grupei doar ghidat de educatoare.</p>	<p>Respectă unele reguli ale grupei.</p> <p>Este capabil să-și schimbe comportamentul sub ghidajul direct al educatoarei.</p>	<p>De cele mai multe ori respectă regulile grupei fără ghidajul educatoarei.</p>	<p>Respectă toate regulile grupei fără ghidajul educatoarei.</p>

Responsabilitatea socială

Evaluati copilul din perspectiva în care preia inițiativa în păstrarea grupei și a grădiniței ca loc curat și sigur (încercuți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Ocazional ajută la curățenie.</p> <p>Nu pare să dea importanță grădiniței.</p> <p>Poate rupe, arunca sau folosi inadecvat lucruri din grupă sau echipamente din afara ei.</p> <p>Adesea nu ține cont de siguranța altor copii.</p>	<p>Începe să dea importanță grădiniței.</p> <p>Nu distruge în mod intenționat lucrurile.</p> <p>Se implică uneori la curățenie, fără a fi nevoie să i se reamintească de către educatoare.</p> <p>Începe să manifeste interes pentru siguranța fizică a celorlalți copii.</p>	<p>Dovedește interes în grădiniță.</p> <p>Uneori ajută la curățenie și face ordine fără ați spune educatoarea.</p> <p>În general, are grijă de lucrurile grupei și de echipamentele din afara ei.</p> <p>În general, nu se împinge și nu aleargă după alți copii.</p>	<p>Manifestă interes constant pentru grădiniță.</p> <p>Ajută la curățenie după activități, face ordine și are grijă de lucrurile grupei și de echipamentele din afara ei, fără a fi rugat.</p> <p>Manifestă interes pentru siguranța fizică a celorlalți copii.</p>

Parteneri:

137

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell' Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Rezistența emoțională

Rezistența (Calmare)

Evaluati copilul din perspectiva în care este capabil să își regleze intensitatea emoțiilor negative (se calmează) după 10 minute de la un eveniment supărător (încercuți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Uneori se poate calma cu ajutorul educatoarei.</p> <p>Alteori este extrem de nervos, supărat sau îngrijorat, nu se poate calma în 10 minute chiar și cu ajutorul educatoarei.</p>	<p>Se poate calma când este supărat.</p> <p>Pricum, în general are nevoie de suportul direct al educatoarei pentru a-și regla eficient emoțiile negative (supărare, furie, îngrijorare).</p>	<p>În unele, dar nu în toate situațiile, se poate calma singur (mai puțin nervos, supărat, îngrijorat), fără suportul educatoarei.</p>	<p>Manifestă abilitatea constantă de a deveni mai puțin nervos, supărat sau îngrijorat în fața unui eveniment neplăcut fără suportul educatoarei.</p>

Autocontrol comportamental

Evaluati copilul din perspectiva în care poate controla comportamentele când este supărat (încercuți o categorie).

Incipientă	În dezvoltare	În consolidare	Puternic consolidată
<p>Încă învață cum să-și controleze comportamentul (ceartă, izolare) când devine extrem de furios, supărat, îngrijorat.</p> <p>Dovedește control comportamental foarte rar, chiar și cu suportul educatoarei.</p>	<p>Când este extrem de furios, supărat sau îngrijorat, este uneori capabil să-și modifice comportamentul (cearta, izolare) cu ajutorul educatoarei.</p>	<p>Adesea este capabil să-și controleze comportamentele agresive ca a se certa sau a striga.</p> <p>Demonstrează abilitatea de a se întoarce la muncă sau joacă după ce s-a supărat.</p> <p>Dovedește abilitatea de a se implica în sarcini chiar și când este foarte îngrijorat sau nervos.</p> <p>Dovedește control comportamental fără sprijinul imediat al educatoarei</p>	<p>Frecvent își controlează comportamentul agresiv ca a se certa sau a țipa când este furios. Frecvent se întoarce la lucru sau la joacă după ce s-a supărat.</p> <p>Frecvent își alege să se implice în sarcini sau activități, chiar și când este foarte îngrijorat sau nervos.</p> <p>Control comportamental manifest fără prea mult sprijin din partea educatoarei.</p>

Parteneri:

138

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educatione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

ANEXA 2

Ghid de interviu aplicat copiilor preșcolari

1. Care sunt jocurile tale preferate?
2. Ce înseamnă să fii bucuros?
3. Ce înseamnă să fii trist?
4. Este cineva care să te ajute când ești trist ?
5. Cum este un copil care este furios?
6. Tu când ești furios cum te porți?
7. Cum se simte un copil care se teme de ceva?
8. Este bine să fie ajutat de către cineva? De către cine ?
9. Atunci când un coleg de-al tău plânge, tu ce faci ?
10. Dacă din greșală ai stricat lucrarea colegului cu care stai la masă, ce simți ?

Parteneri:

139

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov**ANEXA 3****Chestionar aplicat părinților**

Numele și prenumele copilului:

Numele și prenumele părintelui:

Bifați cu un **X** ce se potrivește mai bine pentru copilul d-voastră.

Nr. Crt.	Cum se comportă copilul	Da	Nu	Uneori
1.	Se separă de părinți fără dificultate.			
2.	Se agață în mod excesiv de adulți.			
3.	Își apără drepturile.			
4.	Manifestă entuziasm atunci când face lucruri plăcute pentru el.			
5.	Îi lasă pe ceilalți să îl liniștească atunci când trece prin momente stresante.			
6.	Mănâncă, doarme, merge la toaletă fără probleme atunci când e departe de casă.			
7.	Se adaptează ușor la schimbările bruște de mediu.			
8.	Își exprimă furia mai degrabă în cuvinte decât în acțiuni.			
9.	Acceptă redirectionarea adultului atunci când manifestă comportamente agresive.			
10.	Nu se retrage excesiv din colectivitate.			
11.	Manifestă interes pentru activitățile de la grădiniță.			
12.	Zâmbește și pare fericit în majoritatea timpului.			

(adaptat după Botiș, A., Mihalca, L., 2007)

Parteneri:

140

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

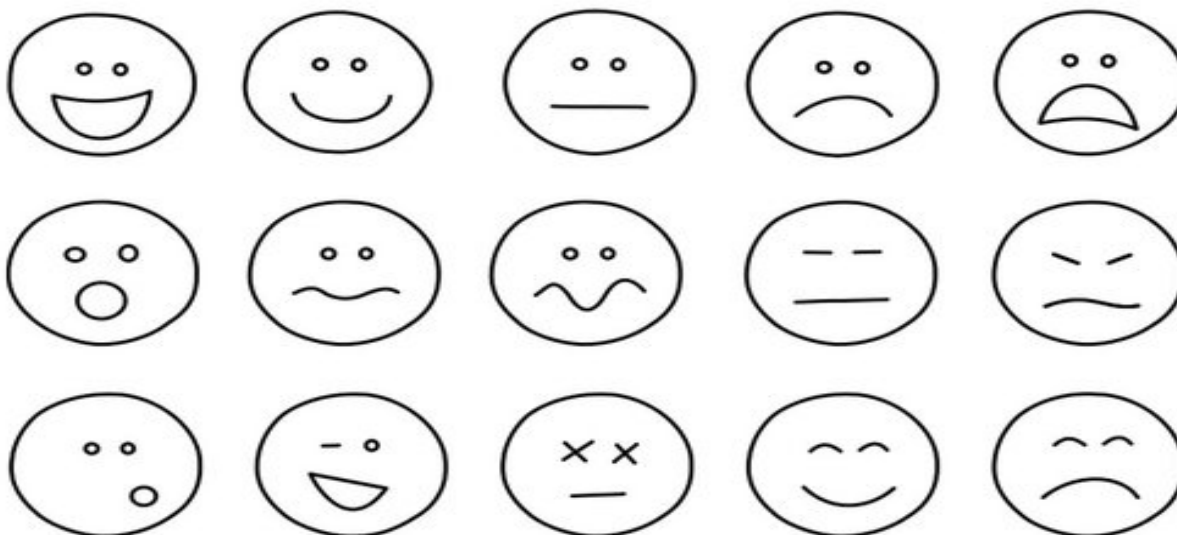

Universitatea
Transilvania
din Brașov

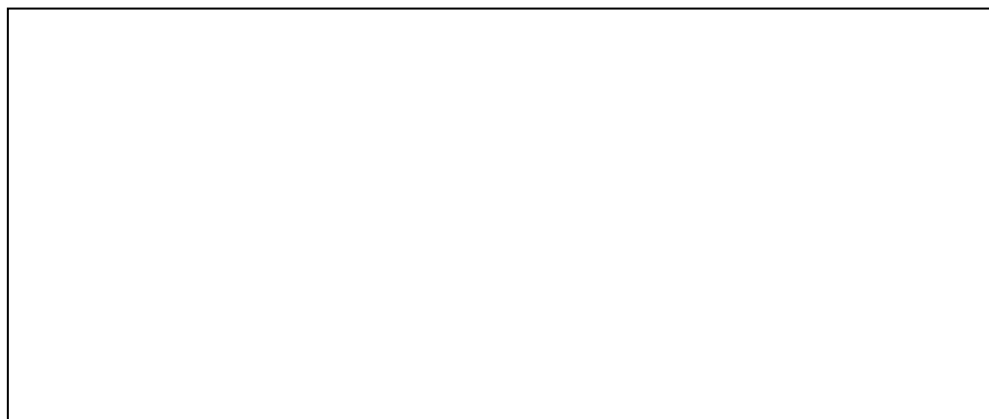
ANEXA 4

TESTUL EMOȚIILOR

1. Recunoaște, denumind emoțiile de mai jos!
2. Colorează în funcție de cum se simte fiecare!

1. Desenează starea pe care o ai în acest moment. Alături desenează cum ai dori să te simți!

Parteneri:

141

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

ANEXA 5

Ghid de interviu – Bucuria

6. Ce ai desenat?
7. De ce ești tu bucuros?
8. Când ești bucuros?
9. Cine te face bucuros?
10. Cum te comporti când ești bucuros? Ce faci?

Ghid de interviu – Tristețea

6. Ce ai desenat?
7. Ai fost vreodată trist? De ce?
8. Cine te-a ajutat să nu mai fii trist?
9. Cum te comporti când ești trist? Ce faci?
10. Ai ajutat vreodată pe cineva care era trist?

Parteneri:

142

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

Bibliografie

1. Abric, J.C., (2002), *Psihologia comunicării. Teorii și metode*, Editura Polirom, Iași
2. Afrăsînei, G., (2011), *Educatoarea – manager al grupei de preșcolari*, *Revista Învățământului preșcolar*, nr. 3-4, pp. 108-110, București
3. Agabrian, M., (2006), *Analiza de conținut*, Editura Polirom, Iași.
4. Agabrian, M., (2004), *Cercetarea calitativă a socialului*, Institutul European, Iași.
5. Albu, E., (2007), *Psihologia vârstelor*, Editura M. E. C., Universitatea Petru Maior, Târgu-Mureș
6. Allport, G., (1981), *Structura și dezvoltarea personalității*, Editura Didactică și Pedagogică, București
7. Andrei, T, Stancu, S., (1995), *Statistica. Teorii și aplicații*, Editura ALL, București
8. Aniței, M., (2007), *Psihologie experimentală*, Polirom, Iași
9. Antonesei, L. Coord., Popa, N. L., Labăr, A. V. (2009), *Ghid pentru cercetarea educației: un "abecedar" pentru studenți, masteranzi, profesori*, Iași, Editura Polirom
10. Arhip, O, (2005), *Teoria comunicării – Metaforic, comunicarea*, Editura Junimea, Iași
11. Bar-On, R., (1996), *The Era of the EQ: Defining and Assessing Emotional Intelligence*, 104 Annual Convention of APA in Toronto
12. Bartoș, Gh., Vlad, V., Vlad-Budoiu, V. (1971), *Munca intelectuală: îndrumări pentru cei ce studiază și scriu*, Cluj-Napoca, Editura Dacia
13. Babbie, B., (2010), *Practica cercetării sociale*, Editura Polirom, Iași.
14. Bărbat, A., (1973), *Teoria statisticii sociale*, Editura Didactică și Pedagogică, București
15. Bâte, G., (2008), *Managementul conflictelor*, *Revista învățământului preșcolar*, nr.3-4, pp. 63-66, București
16. Berk, L., (2002), *Infants and Children*, Allyn și Bacon, Boston
17. Bernard, E., M., (2009), *Programul educațional DA, POȚII!: Un curriculum preșcolar pentru dezvoltarea socio-emoțională*, Editura RTS, Cluj-Napoca
18. Boc, C., Berariu, E., (2007), *Eficiența educației părinților în beneficiul copiilor*, *Revista Învățământului preșcolar*, nr. 4, pp.40-43, București
19. Bocoș M., Albulescu I., Catalano, H., Brănișteanu R., (coord.), (2012), *Perspective operaționale în educația preuniversitară din România*, Editura Grinta, Cluj Napoca
20. Bonchiș, E., (2007), *Psihologia copilului*, Editura Universității din Oradea, Oradea
21. Botiș, A., Mihalca, L., (2007), *Despre dezvoltarea abilităților emoționale și sociale ale copiilor, fete și băieți, cu vârsta până la 7 ani. Ghid pentru cadrele didactice din învățământul preșcolar*, Editura Alpha MDN, Buzău
22. Breben, S., (2010), *Jocuri pentru dezvoltarea inteligenței emoționale la vârsta preșcolară și școlară mică*, vol. 4, Editura Reprograph, Craiova
23. Burgess, E.W., Locke, H.J., Thomas, M.M., (1993), *The Family from Institution to Companionship*, American Book Company, New York
24. Câmpan, D. (2009), *Introducere în cercetarea științifică: litere și teologie*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea.
25. Clinciu, A.I., Cocoradă, E., Luca, M.R., Pavelache-Ilie, M., Usaci, D., (2006), *Psihologie educațională*, ediția a III-a, Editura Universității Transilvania, Brașov

Parteneri:

143

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

26. Cădariu, L., (2005), *Dezvoltarea umană. Stadiile dezvoltării umane*, Editura Pro Marketing, Reșița
27. Cerghit., I., , (1997), *Metode de învățământ*, EDP, București
28. Cerghit, I. (2006), *Metode de învățământ*, Iași, Editura Polirom
29. Chelcea, S., (2003), *Metodologia elaborării unei lucrări științifice*, Comunicare.ro, București.
30. Chelcea, S., (2007), *Metodologia cercetării sociologice: metode cantitative și calitative*, Editura Economică, București.
31. Cochinescu, L., (2008), *Probleme actuale ale psihologiei sociale*, Editura Paralela 45, Pitești
32. Coman, P., (2006), *Aspecte ale procesului de socializare ale copilului mic*, *Laborator metodic*, nr. 1-2, pp. 7-11, București
33. Constantin Cucuș, (2002), *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași
34. Costescu, G., Mocanu, I., Stanciu, L., Rusu, M., (2011), *Dezvoltarea abilităților emoționale la preșcolari*, *Revista învățământului preșcolar*, nr. 1-2, pp. 35-40, București
35. Crețu, T., (2005), *Psihologia vârstelor*, Editura Polirom, Iași
36. Cristea, D., (2002), *Tratat de psihologie socială*, Editura ProTransilvania, Cluj-Napoca
37. Crotti, E., (2010), *Desenele copilului tău – Interpretări psihologice*, Editura Litera, București
38. Csikszentmihalyi, (1997), *Finding flow*, Basic Book, New York
39. Cucuș, C. (2008), *Teoria și metodologia evaluării*, Iași, Editura Polirom
40. Dima, T. (1980), *Explicație și înțelegere, vol. I*, București, Editura Științifică și Enciclopedică
41. Dumitru, I.A.I., (2008), *Consiliere psihopedagogică. Baze teoretice și sugestii practice*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași
42. Dunărean, D., Chelaru, E., (2008), *Autocunoaștere și intercunoașterea la vârsta preșcolară – metode și exerciții care le facilitează*, *Revista învățământului preșcolar*, nr. 1-2, pp. 63-71, București
43. Doron, D.,; Parot F., (1999), *Dicționar de psihologie* (trad), Editura Humanitas, București.
44. Eco, U., (2006), *Cum se face o teză de licență. Disciplinele umaniste*, ediție revăzută, Polirom, Iași.
45. Ekman, P., (1992), *An argument for basic emotions*, *Cognition and Emotion*, nr.6 (3-4)
46. Erikson, E., (1963) *Enfance et societe*, Delachaux & Niestle, Neuchâtel
47. Enăchescu, C. (2007), *Tratat de teoria cercetării științifice*, Iași, Editura Polirom
48. Ezechil, L., Lăzărescu, M.P., (2002), *Laborator preșcolar –ghid metodologic*, ediția a II-a revizuită, Editura V&I Integral, București
49. Faber, A., Mazlish, E., (2002), *Comunicarea eficientă cu copiii: acasă și la școală*, Editura Curtea Veche, București
50. Filimon, L., coord., (2009), *Teste grilă psihologice*, Vasile Goldiș University Press, Arad
51. Gardner, H., (1993), *Multiple intelligence*, Basic Books, New York
52. Gamble, T.K., Gamble, M., (1993), *Communication Works*, McGraw-Hill, New York
53. Giddens, A., 2001), *Sociologie* (trad.) Editura BIC ALL, București
54. Goleman, D., (1995), *Emotional Intelligence*, Bantam Books, New York
55. Gugiuman, A. (2005), *Psihopedagogia creativității: aspecte teoretice și practice*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca
56. Hayes, N., Orrell, S., (2003), *Introducere în psihologia socială*, Editura All, București
57. Hayes N., Orrel, S., (2003), *Introducere în psihologie*, ediția a III-a, Editura ALL, București
58. Harwood, R., Miller, A. S. Vasta, (2010), *Psihologia copilului*, Editura Polirom, Iași

Parteneri:

144

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

59. Hinescu, A., Ludușan, M., (2005), *Managementul resurselor umane*, Editura „Universității 1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
60. Holban, I., (1995), *Testele de cunoștințe*, E.D.P., București
61. Hybels, S., Weaver, R., (1986), *Communicating Effectively*, Random House, New York
62. Iluț, P., (2001), *Sinele și cunoașterea lui*, *Tema actuale de psihosociologie*, Editura Polirom, Iași
63. Izard, C., (1971), *The face of emotion*, Appleton-Century-Crofts, New York
64. Killen, K., (1998), *Copilul maltratat*, Editura Eurobit, Timișoara
65. Kraiopoulos, S.(2005), *Părinți și copii : despre educația copiilor*, Editura Bizantină, București
66. Krueger, R.A.; Casey A.M., (2005). *Metoda focus grup. Ghid practic pentru cercetarea aplicată*, Polirom, Iași
67. Luca, M., (2007-2008), *Psihologia personalității. Curs pentru învățământul la distanță*, Editura D. I. D. I. F. R., Brașov
68. Ludușan, M., (2007), *Pedagogie socială*, Editura „Universității 1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
69. Ludușan, M., (2007), *Asistența socială în școli*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca
70. Ludușan, M., Bara, A., (2006), *Metode și tehnici de investigație în asistența socială*, Editura „Universității 1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
71. Mayer, J.D., Salovey, P., (1997), *What is Emotional Intelligence*, in Salovey, P., Sluyter, D., (ed.), *Emotional Development and Emotional Intelligence*, Educational Implications
72. Marcus, S., David, S., Predescu, A., (1997), *Empatia și relația profesor-elev*, Editura Academiei, București
73. Marcus, S., (2000), *Charismă și personalitate*, Societatea „Știință și tehnică”, București
74. Marina, L. (2003), *Metodologia cercetării sociale: noțiuni fundamentale și aplicații*, Editura Aeternitas, Alba Iulia
75. Maurice, J.E., Steven, E.T., Brian S.F., (2007), *Inteligența emoțională în educația copiilor*, Ediția a II-a, Ed. Curtea Veche Publishing, București
76. Mayhew, J., (1997), *Psychological Change: A Practical Introduction*, Macmillan, Londra
77. Matthews, G., Deary, I.J., Whiteman, M.C., (2005), *Psihologia personalității. Trăsături, cauze, consecințe*, Editura Polirom, Iași
78. Mitrofan, L., coord., (2000), *Orientarea experiențială în psihoterapie. Dezvoltare personală, interpersonală și transpersonală*, Editura SPER, București
79. Mitrofan, L., coord., (2007), *Dezvoltarea personală – Competență universală transversală*, Editura Universității, București
80. Moscovici, S., coord. (1998), *Psihologia socială a relațiilor cu celălalt*, Editura Polirom, Iași
81. Moscovici, S., Buschini, F. Coord. (2007), *Metodologia științelor socioumane*, Editura Polirom, Iași
82. Mucchielli, A., (2005), *Arta de a comunica*, Editura Polirom, Iași
83. Muntean, A., (2006), *Psihologia dezvoltării umane*, Editura Polirom, Iași
84. Negreș-Dobridor, I., Pânișoară, I.-O. (2005), *Știința învățării: de la teorie la practică*, Editura Polirom, Iași
85. Nicolescu, B. (2007), *Transdisciplinaritatea: manifest*, Editura Junimea, Iași
86. Opre, A., Boroș, S., (2006), *Personalitatea în abordările psihologiei contemporane*, Editura ASCR, Cluj-Napoca
87. Oprea, C., (2010), *Stimularea inteligențelor multiple în grădiniță și în școală*, *Revista Învățământului preșcolar*, nr. 1-2, pp.47-61, București

Parteneri:

145

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

88. Opriș, D., Opriș, M., coord., (2011), *Religia și școala. Cercetări pedagogice, studii, analize*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București
89. Opriș, M., Opriș, D., Bocoș, M. (2006), *Cercetarea pedagogică în domeniul educației religioase*, Editura Sfântul Mina, Iași
90. Paicu, G. (2008), *Secretele eficienței muncii intelectuale: ghid practic pentru studenți*, Editura PIM, Iași
91. Pânișoară, I.O., (2004), *Comunicarea eficientă, Metode de interacțiune educațională*, Editura Polirom, Iași
92. Păuș, V.A., (2006), *Comunicare și resurse umane*, Ed. Polirom, Iași
93. Petroman, P. (2003), *Psihologia familiei*, Editura Eurobit, Timișoara
94. Petrovai, D., Petrică, S., (2010), *Ghid de dezvoltare a abilităților de viață ale copiilor*, Fundația Copiii Noștri, București
95. Popa, D.M., (2005), *Relația de comunicare interpersonală*, Editura Junimea, Iași
96. Popescu-Neveanu, P., (1978), *Dicționar de psihologie*, Editura Albatros, București
97. Rime, B., (2008), *Comunicarea socială a emoțiilor*, Editura Trei, București
98. Robin H., Scott A. Miller, Ross V., (2010), *Psihologia copilului*, Editura Polirom, Iași
99. Robu, M., (2008), *Empatia în educație. Necesități pedagogice moderne*, DPH, București
100. Roco, M., (2001), *Creativitate și inteligență emoțională*, Editura Polirom, Iași
101. Sasu, C., Niță, A., coord., (1997), *Psihologie, psihosociologie, sociologie*, I.R.I., București
102. Sălăvăstru, D., (2004), *Psihologia educației*, Editura Polirom, Iași
103. Selye, H. (1968), *De la vis la descoperire: despre omul de știință*, Editura Medicală, București
104. Scheau, I., Levițchi, I., (2007), *Comunicarea – Monografia unui concept*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia
105. Sidor, L.M., (2010), *Inteligența emoțională*, *Revista Învățământului preșcolar*, nr. 3-4, pp.53-62, București
106. Smith, E.E., Fredrickson, B.L., Nolen-Hoeksema, S., Loftus, G.R., (2005), *Introducere în psihologie*, ediția a XIV-a, Editura Tehnică, București
107. Stamenovski, C., (2011), *Aspecte teoretice și practice în dezvoltarea socio-emoțională a copiilor de vârstă preșcolară*, *Revista învățământului preșcolar*, nr. 1-2, pp.40-47, București
108. Stein, J.S, Book E.H, (2003), *Forța inteligenței emoționale. Inteligența emoțională și succesul vostru*, Editura Alfa, București
109. Stoica, A. (2003), *Evaluarea progresului școlar: de la teorie la practică*, Editura Humanitas Educațional, București
110. Stănciulescu, E., (1997), *Sociologia educației familiale*, Editura Polirom, Iași
111. Suditu, M., (2009), *Inteligența socio-emoțională, competență a profesiei didactice*, Editura Paralela 45, Pitești
112. Șchiopu, U., coord., (1997), *Dicționar de psihologie*, Editura Babel, București
113. Șerbănescu, L. (2008), *Cercetări privind aplicațiile tehnologiilor educaționale în sistemele de e-learning*, Paralela 45, Pitești
114. Șimonca, V., (2008), *Managementul comportamentului la preșcolari*, *Revista învățământului preșcolar*, nr. 3-4, pp. 56-63, București
115. Ștefan, A., Kallay, E., (2007), *Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari*, Editura ASCR, Cluj-Napoca

Parteneri:

146

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRUUniversitatea
Transilvania
din Brașov

116. Thorndike, E.L., (1920), *Intelligence and its use*, In Harpers Magazine, 140, pp. 227-235
117. Ticușan, M. (2006), *Metodologia cercetării în psihopedagogie*, Sibiu, Editura Psihomediatodor, I., (2010), *Introducere în psihologie*, Editura „Universității 1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
118. Tomșa, G., Oprescu, N., (2007) *Bazele teoretice ale psihopedagogiei preșcolare*, Editura V&I Integral, București
119. Treta, P.-D. (2007), *Formarea capacității empatice a cadrelor didactice ca reconsiderare a relației profesor-elev*, Aura, Timișoara, Editura
120. Trif. L., (2008), *Pedagogia învățământului preșcolar și primar*, Editura Eurostampa, 2008, Timișoara
121. Ulrich, C., (2010), *Alfabetizarea emoțională: provocări și posibilități*, *Revista învățământului preșcolar* nr. 3-4, pp. 62-71, București
122. Verza, E., (1993), *Psihologia vârstelor*, Editura Hyperion, București
123. Verza, E., (2000), *Psihologia vârstelor*, Editura Pro Humanitas, București
124. Vișan, G., (2008), *Teoria inteligențelor multiple*, *Revista Învățământului preșcolar*, nr. 1-2, pp.14-28, București
125. Voiculescu, E., Aldea, D., (2005), *Manual de pedagogie contemporană*, partea a II-a, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca
126. Voiculescu, E., (2005), *Intercunoaștere și socializarea preșcolarilor pe parcursul grădiniței*, *Revista învățământului preșcolar*, nr.3-4, pp. 46-50, București
127. Voiculescu, F., (2005), *Manual de pedagogie contemporană, partea I*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca
128. Voiculescu, F., (2004), *Analiza resurse-nevoi și management strategic în învățământ*, Editura Aramis, București
129. Voiculescu, F., (2009), *Metodologia cercetării în științele educației, Curs pentru programul de masterat în Managementul educațional*, Seria Didactica, Alba Iulia
130. Voiculescu, F., Todor, I., Voiculescu, E., (2004) *Managementul timpului - o abordare psihopedagogică*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca
131. Voiculescu, F., Voiculescu, E., (2007), *Măsurarea în științele educației*, Editura Institutul European, Iași
132. Voiculescu, F. Coord. (2010), *Ghid metodologic de pedagogie universitară*, Editura Aeternitas, Alba Iulia
133. Voiculescu, F. (2009), *Metodologia cercetării în științele educației*, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
134. Voiculescu, F., *Managementul proiectelor de cercetare, Suport de curs*, <http://moodle.uab.ro/course/view.php?id=287>
135. Voinea, M., (2005), *Familia contemporană. Mică enciclopedie*, Editura Focus, București
136. Zlate, M., (1991), *Fundamentele psihologiei*, II, Editura Hiperion, București
137. Zlate, M., (2006), *Fundamentele psihologiei*, Editura Universitară, București
138. Zlate, M., (2002), *Eul și personalitatea*, Editura Trei, București
139. <http://www.copilul.ro/copii-3-6-ani/>
140. <http://ro.scribd.com/doc/32205375/TEORIA-ATASAMENTULUI>

Parteneri:

147

Universitatea „Aurel Vlaicu”
AradIstituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

141. http://www.devpsychology.ro/wp-content/uploads/01_Prescolari-dezvoltare-cognitiva.pdf
142. <http://www.copil-speranta.ro/?q=node/60>
143. <http://www.mysearchresults.com/search.php?fi=1&s=web&q=inteligenta+emo%27ionala>
144. www.ebay.com/sch/i.html?_nkw=inteligencia+emocional
145. www.inteligenta-emotionala.ro/inteligenta-emotionala/prezentare/
146. ro.scribd.com/doc/51641464/Abilitati-sociale-si-emotionale-ale-copiilor-parinti
147. ro.scribd.com/doc/51367768/abilitati-sociale
148. www.psyvolution.ro/424-dezvoltarea-abilitatilor-emotionale-si-sociale-la-prescolari
149. www.mindinstitute.ro/ro/Articole/-4/abilitati-emotionale
150. www.psyclinic.ro/Abilitati%20sociale.html

Parteneri:

148

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSONELOR VĂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea
Transilvania
din Brașov

Declarație de autenticitate

Subsemnatul (subsemnata) CIORAN (BUFNEA) ANA-CAMELIA,
absolvent/ă al/a programului de masterat în **Psihopedagogia educației timpurii și a
școlarității mici** la Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, promoția 2014,
autor/autoare al/a prezentei disertații, declar pe propria răspundere următoarele:

- a) disertația a fost elaborată personal și îmi aparține în întregime;
- b) nu am folosit alte surse decât cele menționate în bibliografie sau în textul disertației;
- c) nu am preluat texte, date sau elemente de grafică din alte lucrări sau din alte surse fără a fi citate și fără a fi precizată sursa preluării, inclusiv în cazul în care sursa o reprezintă alte lucrări ale subsemnatului (subsemnatei);
- d) lucrarea nu a mai fost folosită, în forma actuală, în alte contexte de examen sau de concurs.

Semnătura: Cioran (Bufnea) Ana-Camelia

Data: 13.06.2014

Parteneri:

149

Universitatea „Aurel Vlaicu”
Arad

Istituto di Scienze Psicologiche
dell'Educazione e della Formazione